

İSTANBUL LİSELİ PROFİLİ

EĞİTİM, AİLE, SOSYAL ÇEVRE, MEDYA VE
GENÇLİK HALLERİ

İSTANBUL LİSELİ PROFİLİ

EĞİTİM, AİLE, SOSYAL ÇEVRE, MEDYA VE
GENÇLİK HALLERİ

İSTANBUL LİSELİ PROFİLİ

EĞİTİM, AİLE, SOSYAL ÇEVRE, MEDYA VE GENÇLİK HALLERİ

Genç Hayat Yayınları

ISBN: 978-605-88162-1-3

1. Baskı İstanbul, Ekim 2011

@ Genç Hayat Yayınları

Cumhuriyet mah. Arabayolu cad.

Görkem çıkmazı 2/1 Tarabyaüstü

Sarıyer-İstanbul

T: 0 212 277 53 23

F: 0 212 323 42 89

Web: www.genchayat.org

Araştırma Yöneticisi

Yard. Doç. Dr. Demet Lüküslü

Araştırma Koordinatörü

Uğur Elhan

Veri Girişi

Yusuf Tacettin Genç, Hamit Levent Evcı, Sezen Engiz, Ezgi Ildırım,
Lemi Karaca, Doğu Toksöz, Özgür Ünal, Benan Orhon

Yapım

Ceviz İletişim

Koordinasyon

İnanç Mısırlıoğlu, Öznur Halilcikoğlu

Kapak ve Kitap Tasarımı

Tülay Demircan

Sayfa Tasarım ve Uygulama

Gülderen Rençber Erbaş, Korhan Eser

Baskı

İmak Ofset

İÇİNDEKİLER

5	■	Önsöz
6	■	Sunuş
7	■	Araştırmanın Gerekçesi
8	■	Teşekkür
9	■	ÖZET
23	■	Giriş
25	■	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEM HAKKINDA
31	■	SOSYODEMOGRAFİK VE SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLER
47	■	OKUL DIŞI FAALİYETLER
53	■	OKUL ve EĞİTİM
73	■	AİLE
79	■	ARKADAŞLAR
87	■	GENÇLİK HALLERİ
113	■	MEDYA
119	■	SONUÇ

ÖNSÖZ

Sevgili Dostlarımız,

Gençlerin hayata hazırlanışlarındaki süreçte gelişimlerine destek vermek üzere kurulmuş olan vakfımızın yeni bir araştırmasının raporunu dikkatinize sunuyoruz.

Genç Hayat Vakfı olarak kuruluşumuzdan bu yana çeşitli projelerde on binlerce genç, ebeveyn ve öğretmenle birlikte çalıştık. 2011 yılının ikinci yarısında, çalıştığımız alana daha iyi hizmet verebilmek için gençlik araştırmaları gerçekleştirmek üzere harekete geçtik. Liseli gençlerin eğitim, aile, sosyal çevre, medya ve gençlik halleri çerçevesindeki ilgi alanlarını, iç dünyalarını, ihtiyaç ve isteklerini resmetmek üzere İstanbul’u; Türkiye’yi temsil edebilecek kadar farklılıkları bir arada kendinde barındıran ilimizi, araştırma bölgesi olarak seçtik.

21 farklı okuldan 2100 liseli öğrenciyle gerçekleştirdiğimiz araştırma ile içinde bulunduğumuz resmi sergilemek istedik. İçinde bulunduğumuz diyorum, çünkü bu resim hepimizin resmi. Yaşımız, görevimiz, taşıdığımız kimlik ne olursa olsun, bu toplumun içinde var olan bir birey olarak resimde biz de varız, biz de bir şekilde gençlerle temas içindeyiz. Kimimiz gençlerin hayatlarında aile, öğretmen, polis, yargı kisvesinde bilfiil yer alıyoruz, kimimiz sadece güler yüzlerimiz veya asık suratlarımız ile resmin bir ucundan göz kırpmıyoruz.

Özetle, bu çalışma olumlu veya olumsuz yansıttığı sonuçları ile liseli gençliğin profilini açığa çıkarıyor. “İşte gençliğimiz böyle” deyip araştırmanın sonuçlarını ötelemeden ortaya çıkan çıkan resmi sahiplenip eleştirilerimizi samimiyetle önce kendimize yönlendirmek; eksiklerimizi en kısa zamanda tamamlama doğrultusunda da ilgili alanda çalışan kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmalarımızı artırmamız gerektiğine inanıyoruz.

Gençler, bir yandan bedensel ve ruhsal gelişim sürecinde olmalarının getirdiği çalkalanmaları yaşarken diğer yandan da toplumun sorunlarını

kendi sorunları olarak tanımlamaktadırlar. Onlar için gençlik dönemi korku ve kaygıların yaşandığı bir dönem olarak gözükmektedir. Bizler, Genç Hayat ekibi olarak bu korku ve kaygıları tespit etmek, bunların giderilmesi için çalışmalarımızı yönlendirmek üzere gayretlerimizi artırıyoruz.

Okullardaki eğitimin yanı sıra Genç Hayat Vakfı olarak gencin kendini tanıması, farklılıklarla bir arada yaşama becerisi geliştirerek bundan sinerji üretebilmesi, hak ve sorumluluklarını önce kendisine sonra çevresine yönelik tanımlayarak içselleştirmesi, eleştirel düşünce, sorgulayarak gelişen beyin faaliyetleri ile araştırmayı ve bilgilenmeyi kendine layık görmesi, sosyal sorumluluk alanında gönüllü olarak yer alabilmesi için etkin faaliyet, proje, duyuru, bilgilendirme, savunuculuk çalışmalarına İstanbul Liseli Profili araştırmasının sonuçlarının işaret ettiği gerçekler doğrultusunda devam ediyoruz.

Bu bağlamda öncelikle İstanbul Liseli Profili araştırmasının danışmanı Sayın Demet Lüküslü’ye, bu araştırmayı yürüten ve uygulayan Genç Hayat araştırma ekibine özverili çalışmaları için teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, araştırmanın hayata geçmesi için gerekli izni tarafımıza sağlayan İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne de bu vesileyle teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hepimizin birlikte yaptığı tüm çalışmaların İnsan’ın yetişmesinde birer araç olduğu bilinci ile gençlere İnsan olarak gelişebilme hakkını ve imkanlarını tanımak, İnsan olmanın gereklerinin farkındalığının bireyde açığa çıkması için gerekli ortamı oluşturmak üzere çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Bugüne kadar toplumumuzda bireysel ve kurumsal olarak yapılan tüm çalışmalar bizi şu anda içinde bulunduğumuz profile taşımıştır. Resimde bir değişiklik olabilmesi, yarının büyükleri için değil bugünün gençleri için yeni bir şeyler söylememize ve hayata geçirmemize bağlıdır.

Saygılarımla,

Beyza Zapsu

Genç Hayat Vakfı

Yönetim Kurulu Başkanı

SUNUŞ

Merhaba,

11-18 yaş döneminin, insan hayatında her anlamda gelişimin ve değişimin en hızlı olduğu dönemlerden biri olduğuna inanıyoruz. Genç Hayat Vakfı olarak hızla değişen dünyanın yeni koşullarına en kolay adapte olabilecek ve kendi potansiyelini açığa çıkartarak bu yeni dünyada yer alacak olan bu yaş grubundaki genç insanın gelişimine destek olmaya talip olduk.

Kurulduğumuz 2008 yılından itibaren, vizyon ve misyonumuz doğrultusunda öncelikli olarak gencin kendini tanıması, karşısındakini anlaması ve birlikte yaşama becerisi geliştirebilmesini temel alan Doğru İletişim Projesini hayata geçirdik. Milli Eğitim Bakanlığı ile imzaladığımız protokoller doğrultusunda Doğru İletişim Projesi ve bu projenin üzerine yapılandırıldığı değerleri temel alıp sosyal sorumluluk modülleri ekleyerek oluşturduğumuz Hizmet Aktivite Yardımlaşma ve Renk Çemberi projeleri ile okullarda çalışmaya devam ediyoruz. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti kapsamında uyguladığımız Sokağımdan Tarih Yazıyorum projesi gençlerin kendilerini çevreleri üzerinden tanımasını ve farklı nesiller arası iletişimi güçlendiren bir proje oldu. Sabancı Vakfı desteği ve Hüsnü Özyeğin Vakfı ortaklığıyla uyguladığımız Yurttan Sesler projesi ise ortaöğretim kız yurtlarında kalan genç kadınların güçlendirilmesi ve hayata katılımı ile ilgili. Avrupa Birliği hibesi ile gerçekleştirdiğimiz Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi projesini de gençlerin aile içinde yaşadığı şiddeti tespit ederek, önlenmesi konusunda savunuculuk yapmak üzere kurguladık.

Tüm projelerimizde hizmet ettiğimiz yaş grubunun, Türkiye’de gençlerin hayatındaki en önemli iki sınav olarak görülen ortaöğretime yerleştirme sınavı (SBS) ve üniversite giriş sınavını üst üste yaşamalarından dolayı erteledikleri hayatlarına değişik pencereler açmaya çalıştık. Gençlerle birlikte çalışmaktan çok keyif aldık. Gençlere değen gruplarla çalışırken onlara kendi gençliklerini hatırlatarak, gençlerle kolay empati kurabilecekleri bir zeminde çözüm odaklı yaklaşımlarla destek olmak istedik. Çalışmalarımızı hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm gençlerle gerçekleştirmek üzere hak temelli yapılandırdık. Gençlerin çalışmaların nesnesi değil öznesi olduğunun bilinciyle, birlikte öğrenme ve uygulama süreci yaşadık.

Çalışmalarımız sırasında en çok eksikliği hissettiğimiz konu ise bu yaş grubu ile ilgili yeteri kadar veri olmamasıydı. Alandaki bu ihtiyaca katkısı olması amacıyla Gençlik Araştırmaları birimimizi kurduk. Öncelikli tanımak istediğimiz grup liselilerdi. İstanbul Liseli Profili araştırmamızın şimdiye kadar gözlem, anekdot veya önyargılarla dillendirilen liselilerle ilgili görüşlere somut yanıtlar vereceğini umuyoruz. Sonuçları alandaki ilgili kurum, kuruluş ve kişilerle paylaşmanın yanı sıra gençlerin bu araştırma sonuçlarıyla kendilerini tanıma yolunda ilerlemelerine destek olmayı umuyoruz. Bundan sonra gençlerin sorun ve ihtiyaçlarını kolay dile getirebilecekleri bir açılımla birlikte, gençlerin çözümün bir parçası olduğu demokratik yapılanmanın da güçlenmesini hedeflemekteyiz.

Uğur Gülderer

Genç Hayat Vakfı
Genel Müdürü

ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ

Elinizde tutmakta olduğunuz bu rapor, Genç Hayat Vakfı'nın gençlik çalışmaları alanında hayata geçirdiği ilk araştırma raporudur. Yaklaşık sekiz ay gibi bir sürede ortaya çıkan bu rapor, aslında çok önemli bir ihtiyacı karşılamak üzere hazırlandı: İstanbul'da öğrenim gören liseli gençler hakkında bilgi elde etmek. Bilindiği üzere liseli gençler, eğitim sisteminin bir getirisi olarak, hayatlarının ileriki aşamalarında ne yapacaklarını bu dönemde kararlaştırmak zorunda kalıyorlar. Tam da bu sebepten dolayı kendilerine yönelik toplumdaki bakış açısı hep “ne olacaklar”ıyla ilişkili olarak ortaya çıkıyor. Bu da belki de haklarında asıl bilinmesi gereken şeylerin ikinci plana atılmasına neden oluyor: “Liseli gençler kimdir?” Sorunları, ihtiyaçları ve talepleri nelerdir? Arkadaşlarıyla, aileleriyle ve öğretmenleriyle ilişkileri nasıldır? Boş vakitlerinde ne yaparlar, arkadaşlarıyla biraraya geldiklerinde hangi konular hakkında konuşurlar, eğitim sistemini nasıl değerlendirirler? Kaygıları, korkuları nelerdir? Ve belki de en önemlisi, kendileri hakkında, yani gençlik hakkında ne düşünürler? Bu tür sorular sorulmaya başlanıldığı zaman liseli gençler birer “sayı” ve “üniversite öğrencisi adayı” olmaktan çıkıp ete kemiğe bürünecek, ve bu toplum içinde görünür hale gelebileceklerdir. Şüphesiz bunu gerçekleştirebilmek de gençlerle birlikte çalışmayı ön plana çıkartmaktan ve onları tanımaktan geçiyor.

İşte bu tanışmayı sağlayan önemli araçlardan biri de *İstanbul Liseli Profili* araştırması gibi, gençlerin düşüncelerini ve davranışlarını anlamaya çalışan araştırmalardır.

İstanbul Liseli Profili araştırmasının gerçekleştirilmesinin bir diğer sebebi, karşılaması umulan bir diğer önemli ihtiyaç da, gençlik hakkında yapılacak “niteliksel” ve derinlemesine çalışmalara bir zemin oluşturmastır. Yapılan çalışma, geniş bir tematik yelpazede çoğunluk niceliksel veriler ortaya çıkaracak sorularla, ve bununla birlikte açık uçlu sorular aracılığıyla niteliksel tarafı da gözetilerek hazırlanmış bir çalışmadır. Elde edilen bulguların detaylı bir şekilde değerlendirilerek sorunların çözümüne yönelik yapacağı katkının artırılması, ortaya çıkan bu sonuçlardan hareketle daha ayrıntılı araştırmalar yapılmasına bağlı. Tam da bu noktada Genç Hayat Vakfı olarak, *İstanbul Liseli Profili* araştırmasından hareketle gençler hakkında daha ayrıntılı, daha özel çalışmalar gerçekleştirmeyi ve bu süreçte de diğer sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve kamu kurumlarıyla işbirliği içinde çalışmayı hedeflemekteyiz.

Türkiye’de sivil alanda yapılan çalışmaları desteklemek ve bütüncül bir hale getirebilmek için bu gibi araştırmaları çoğaltmak ve mevcut faaliyetlerle ilişkilendirmek, ulaşılması istenilen hedefleri daha da anlamlı kılacaktır.

Uğur Elhan

Araştırma Koordinatörü

TEŞEKKÜR

Genç Hayat Vakfı olarak,

- Araştırma öncesinde sorunların ve ihtiyaçların tespiti için biraraya gelip fikirlerini samimiyetle paylaşan öğretmenler ve öğrencilere,
- Hazırlık toplantısına katılarak anket sorularının hazırlanmasında bilgi ve deneyimlerini bizimle paylaşan Erdal Bayraktar’a, Toplum Gönüllüleri Vakfı’ndan Sener Ünal’a, Eğitim Reformu Girişimi’nden Aytuğ Şaşmaz ve Nihan Köseleci’ye, İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi’nden Burcu Oy’a, ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi’nden Zeynep Kılıç’a,
- Araştırma sorularının hazırlanış sürecinde yararlanılan Almanca kaynakların bulunması ve yer yer çevrilmesinde bize destek olan Annegret Warth’a,
- Araştırmanın uygulanmasını mümkün kılan izni tarafımıza samimiyetle sağlayan İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne,
- Araştırmanın uygulama aşamasında bize destek veren Ayşegül Güney, İnanç Sümbüloğlu ve Romina Yorohan’a,
- Araştırmanın uygulandığı okulların yöneticileri ve anket formu aracılığıyla bizimle düşüncelerini paylaşan öğrencilere,
- Anket formlarının kodlanması gibi uzun, yorucu ve bir o kadar da dikkat isteyen süreci sorunsuz atlatmamızı sağlayan gönüllülerimize,
- Anket verilerinin bilgisayar ortamına geçirilmesi sürecinde yer alan ve büyük bir özveriyle bu işe hayat veren Yusuf Tacettin Genç, Hamit Levent Evci, Sezen Engiz, Ezgi Ildırım, Lemi Karaca, Doğu Toksöz, Özgür Ünal ve Benan Orhon’a,
- Öncelikle kendisine bu araştırma fikriyle gittiğimizde düşüncelerini samimiyetle paylaşan, bizimle birlikte çalışmayı kabul edip araştırmanın her bir safhasında bilfiil yer alan, elinizde tuttuğunuz raporu bizlere kazandırıp böylesi bir araştırmanın ortaya çıkmasında büyük emek veren Araştırma Yöneticimiz Yard. Doç. Dr. Demet Lüküslü’ye,
- Raporu okuyup gerekli düzeltmelere işaret eden ve önerilerini bizimle paylaşan Özlem Ezgin’e,
- Raporun tasarımına hayat veren çalışmalarıyla Ceviz İletişim’e,
- Ve buraya ismini yazamadığımız, raporun ortaya çıkmasında büyük küçük katkısı olan herkese teşekkürlerimizi sunarız.

ÖZET

İstanbul Liseli Profili araştırması, İstanbul’da yaşayan ve öğrenim gören liseli gençlerin “kim olduklarını” düşünceleri, davranışları, çevreleriyle ilişkileri, sorunları ve ihtiyaçları bağlamında ele alan bir profil çalışmasıdır. Araştırmanın içeriği geniş bir yelpazede hazırlanmış ve bundan dolayı da kapsamlı bir rapor oluşturulmasını sağlayacak bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulardan öne çıkanlar burada başlıklar halinde görülebilir. Raporun bütünlüğü göz önünde bulundurulduğunda ve liseli gençler hakkında daha detaylı bilgilere ulaşılmak istendiğinde, raporun tamamını incelemek daha anlamlı olacaktır.

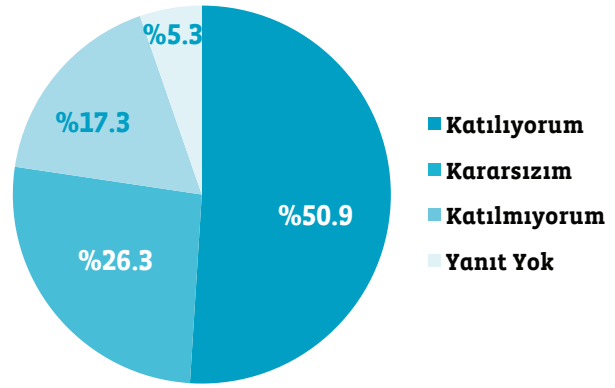
Eğitimin Amaç Halini Alması

Türkiye’deki lise eğitiminin baskın bir şekilde üniversite eğitime odaklı olması, lise öğrencilerinin okul dışındaki gündelik hayatlarının hemen her alanının “eğitim” ile şekillenmesine ve bundan dolayı da eğitimin bir araç olmaktan çıkıp bir amaç haline dönüşmesine neden olmakta. Öğrenciler arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde en çok eğitimle ilgili konular hakkında konuşuyor ve bir gencin en önemli sorumluluğunun iyi bir öğrenci olmak

olduğunu düşünüyorlar. İstedikleri eğitimi alamamak ile üniversite sınavı konuları da en çok önemsedikleri sorunlar oluyor. Ayrıca ailelerin gençlerden en önemli beklentileri de, iyi bir öğrenci olmaları. Bu da liseli gençlerin oku(ya)mayan yaşlıtlarına göre kendilerini daha zeki görmelerini, konuşma tarzından aile yapısına kadar aralarında büyük farklar olduğunu düşünmelerini beraberinde getiriyor.

Arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde çoğunlukla hangi konular hakkında konuşursunuz?	Yanıt	Kişi %
Okul, ders, öğretmenler	950	% 46.7

BİR GENCİN EN ÖNEMLİ SORUMLULUĞU İYİ BİR ÖĞRENCİ OLMAKTIR

Bir genç olarak aşağıdaki sorunlardan hangilerini en çok önemsiyorsun?	Önem Sırası					
	1.sırada		2.sırada		3.sırada	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İstedikleri eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak	474	% 23.3	294	% 14.4	173	% 8.5
İşsizlik/iş güvencesinden yoksunluk	83	% 4.1	186	% 9.1	147	% 7.2
Parasızlık	175	% 8.6	154	% 7.6	191	% 9.4
Ciddiye alınmamak/saygı görmemek	140	% 6.9	188	% 9.2	207	% 10.2
Cinsel sorunlar	52	% 2.6	45	% 2.2	57	% 2.8
Spor olanaklarından yoksunluk	54	% 2.7	86	% 4.2	94	% 4.6
Danışacak, yol gösterecek kimsenin olmaması	64	% 3.1	120	% 5.9	123	% 6
Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak, arkadaş baskısı	21	% 1	40	% 2	58	% 2.8
Üniversite sınavı	432	% 21.2	339	% 16.6	218	% 10.7
Ailevi sorunlar	245	% 12	181	% 8.9	184	% 9
Kültürel faaliyet olanaklarından yoksunluk	31	% 1.5	91	% 4.5	161	% 7.9
Diğer	33	% 1.6	16	% 0.8	27	% 1.3

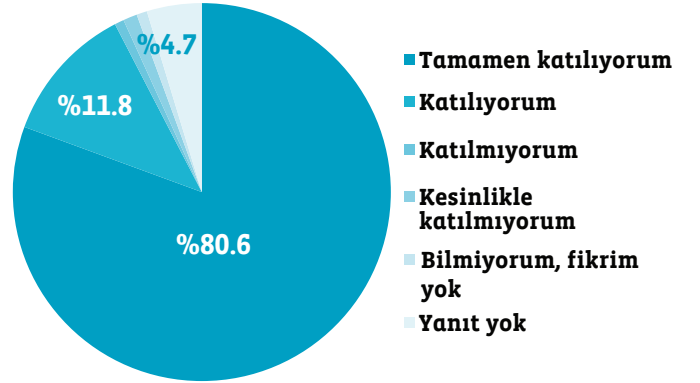
Ailende genelde senden yapılması beklenen veya senin sorumluluğun olan görevler nelerdir?	Yanıt	Kişi Yüzde (%)
Derslerime çalışmam ve iyi bir öğrenci olmam	1759	% 86.4

Liseli olmayan yaşlılarla aradaki en önemli fark sence nedir?	Sayı	Yüzde (%)
Öğrenci olmak demek zeki, kültürlü, eğitilmiş olmak demek	599	% 29.4
Hayat tarzımız, konuşma tarzımız, düşünce tarzımız, aile yapımız farklı	289	% 14.2
Öğrenci olanlar derslerle, sınavlarla baş etmek zorunda	125	% 6.1
Okumayan kitle atıl	86	% 4.2
Aramızda fark yok	71	% 3.6
Okumayan kitle parasını kazanıyor, iş hayatında tecrübe kazanıyor	34	% 1.6
Yanıt yok	831	% 40
TOPLAM	2035	% 100

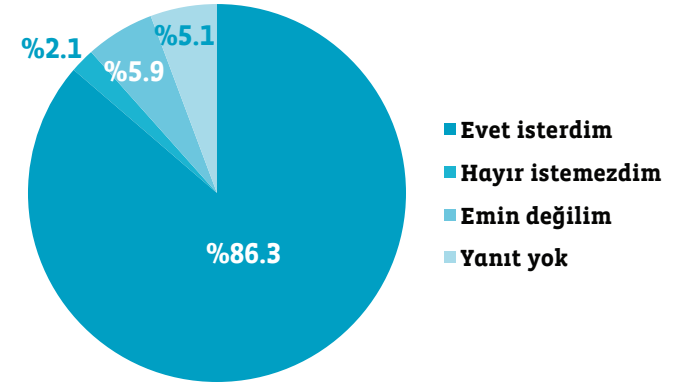
Anne ve babanla yaşadığın, yaşayabildiğin, tartışmalara neden olan olayları konuları söyler misin?	Sayı	Kişi Yüzde (%)
Bilgisayarda vakit geçirme	829	% 40.7
Ders çalışma	813	% 40

Liseli gençlerin %57.2'si mevcut eğitim sisteminin bağımsız bir kişilik geliştirmeyi engellediğini düşünüyor.

AİLEM EĞİTİMİME DEVAM ETMEMİ İSTİYOR

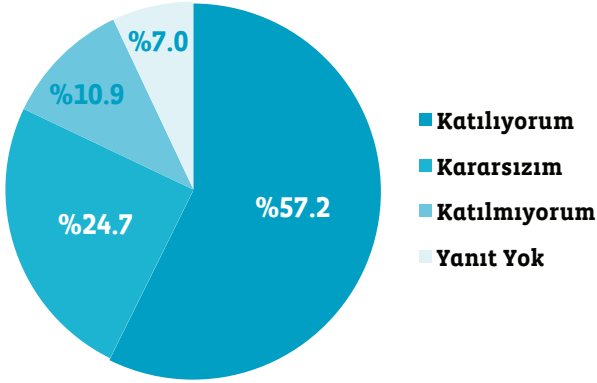
DİYELİM Kİ MADDİ AÇIDAN HERHANGİ BİR PROBLEMİN YOK. BU DURUMDA LİSE EĞİTİMİNDEN SONRA ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNE DEVAM ETMEK İSTER MİYDİN?

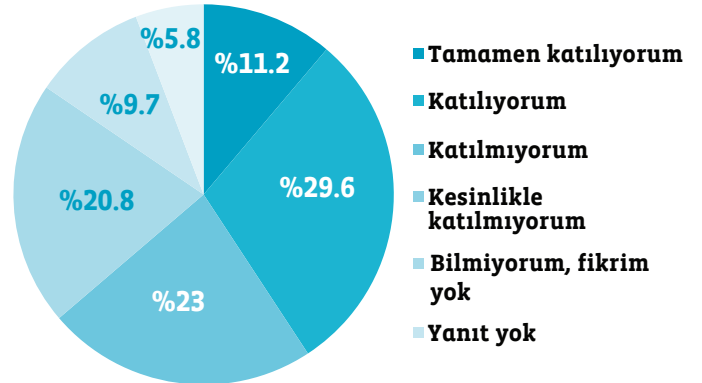
Liseli Gençlerin Eğitim ve Öğretime Yönelik Eleştirileri

Bir gencin hayatında önemli bir alana sahip olan eğitim sistemi, liseli öğrenciler açısından bazı ciddi sorunları da barındırmakta. Liseli öğrencilerin çoğu mevcut eğitim sisteminin özerk bir kişilik geliştirmeyi engellediğini ve okul yönetiminin istek ve talepleri dinlemede/yerine getirmede yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Özellikle mesleki ve teknik liselerde okuyan gençler okullarının imajının diğer okullara göre iyi olmadığını düşünüyor ve okullarından en çok memnuniyetsizlik duyan kitle olarak ön plana çıkıyorlar. Bununla birlikte bu memnuniyetsizlik 9. sınıftan 11. sınıfa doğru artış gösteriyor. Ayrıca liseli gençler öğretmenleri homojen bir kitle olarak görmüyor, kendilerine kötü davrandıklarını belirttikleri öğretmenlerin olduğunu söylerken, aynı zamanda örnek alınacak öğretmenlerin bulunduğunu da söylüyorlar.

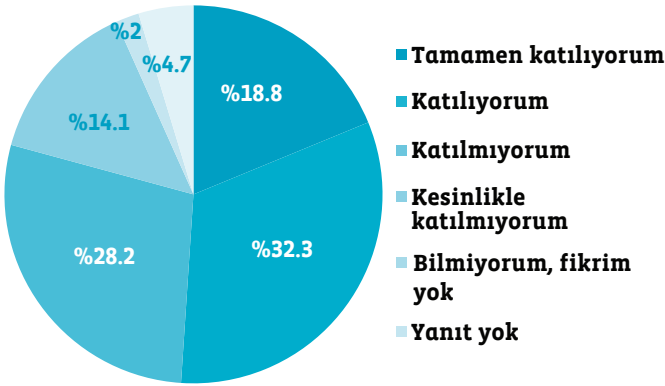
MEVCUT EĞİTİM SİSTEMİ ÖĞRENCİLERİN BAĞIMSIZ BİR KİŞİLİK GELİŞTİRMESİNİ ENGELLEMEDİR

OKUL YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİN İSTEK VE TALEPLERİNİ DİNLİYOR, BU İSTEK VE TALEPLERİ YERİNE GETİRMELİ ÇALIŞIYOR

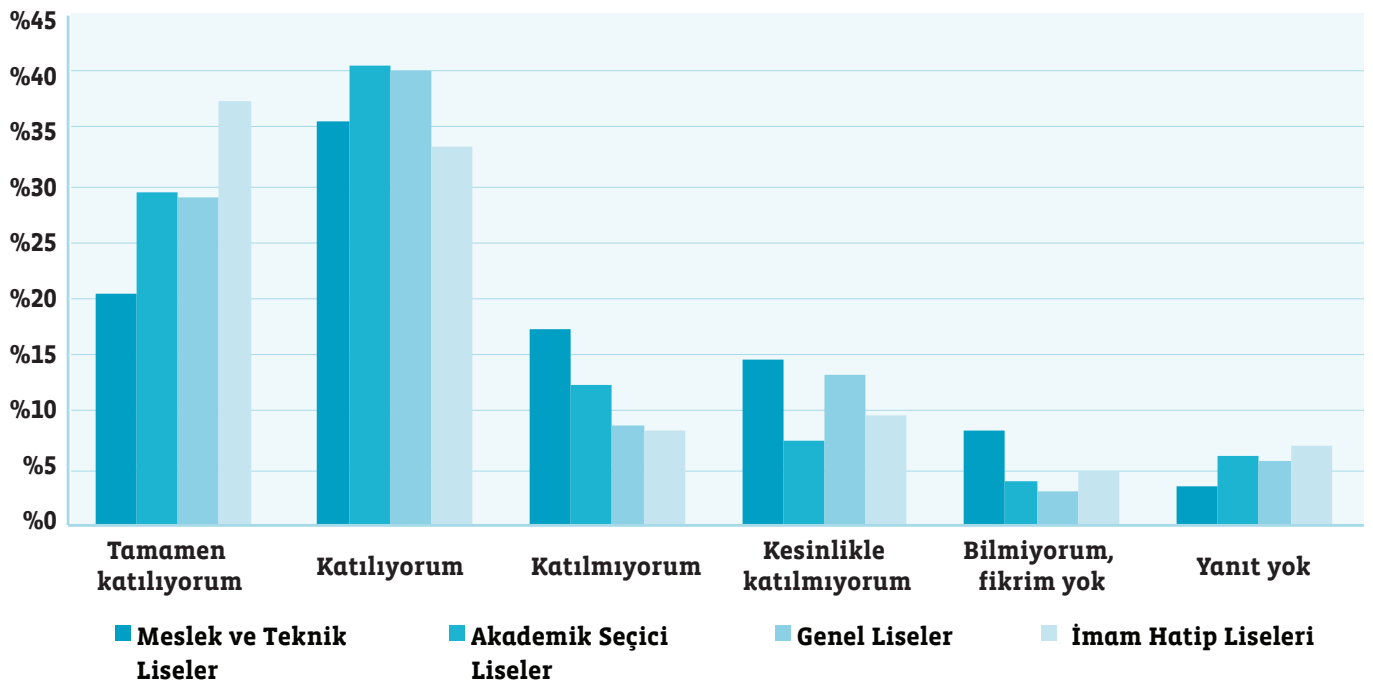

ÖĞRETMENİ OLMAYAN VE BOŞ GEÇEN BAZI DERSLERİMİZ VAR

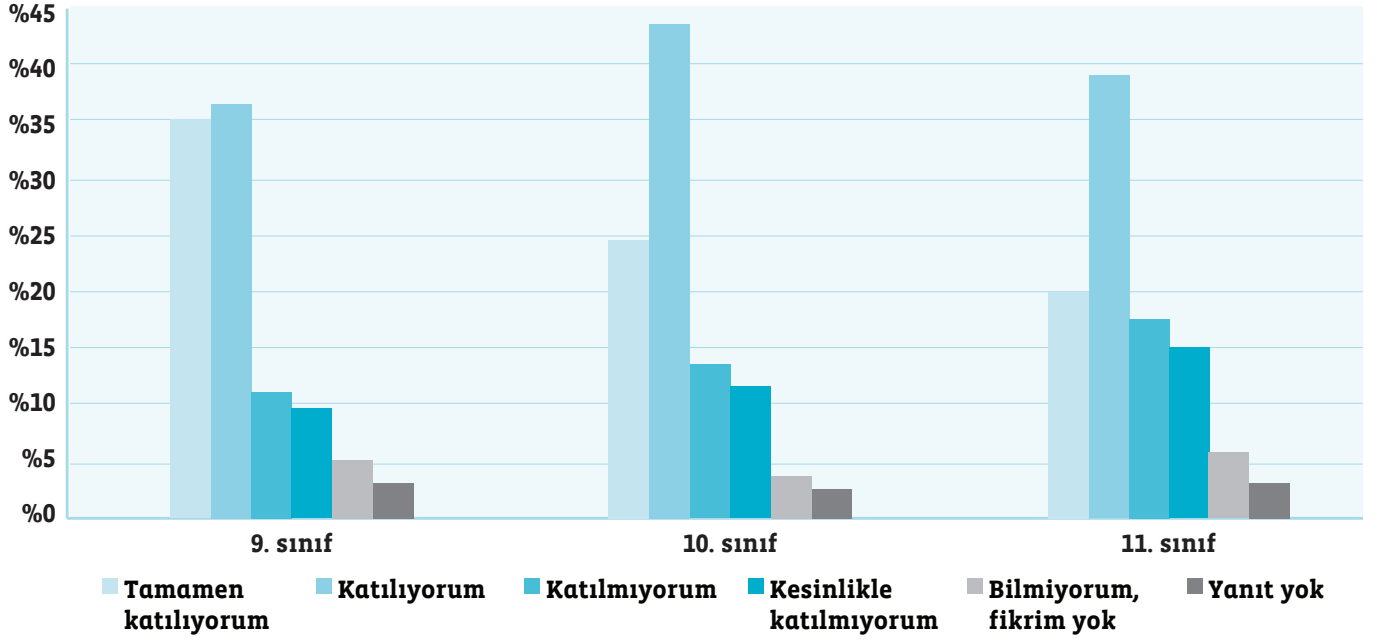

Liseli gençlerin %43.8'inin okul yönetiminin istek ve taleplerini dinlediğine ve bunları yerine getirmeye çalıştığına inanmaması, öğrenci ile yönetim arasındaki ilişki açısından üzerine düşülmesi gereken bir sorundur.

BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM

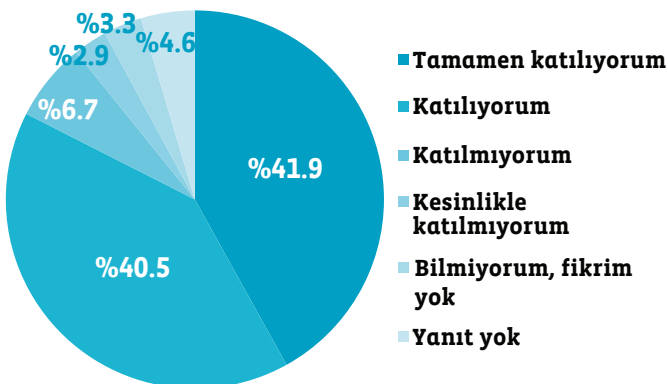

BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM

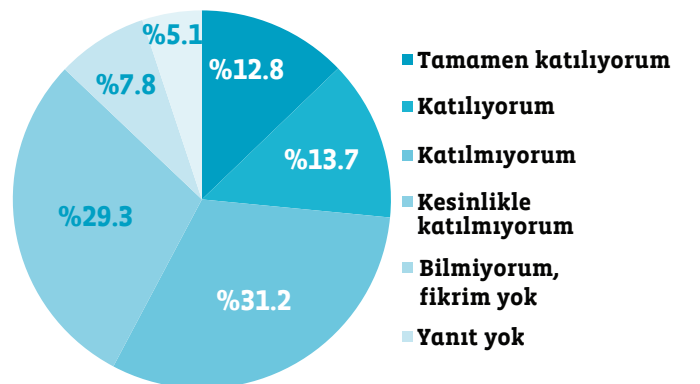

Okulun diğer okullara göre iyi bir imajı var		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Çok Programlı Lise	Sayı	10	18	67	65	21	11	192
	%	% 5.2	% 9.4	% 34.9	% 33.9	% 10.9	% 5.7	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	31	48	59	26	29	5	198
	%	% 15.7	% 24.2	% 29.8	% 13.1	% 14.6	% 2.5	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	33	52	46	38	21	3	193
	%	% 17.1	% 26.9	% 23.8	% 19.7	% 10.9	% 1.6	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	18	20	23	13	15	10	99
	%	% 18.2	% 20.2	% 23.2	% 13.1	% 15.2	% 10.1	% 100

OKULDA İLİŞKİMİN İYİ OLDUĞU ÖĞRETMENLER VAR

OKULDA BANA KARŞI KÖTÜ DAVRANAN ÖĞRETMEN YA DA ÖĞRETMENLER VAR

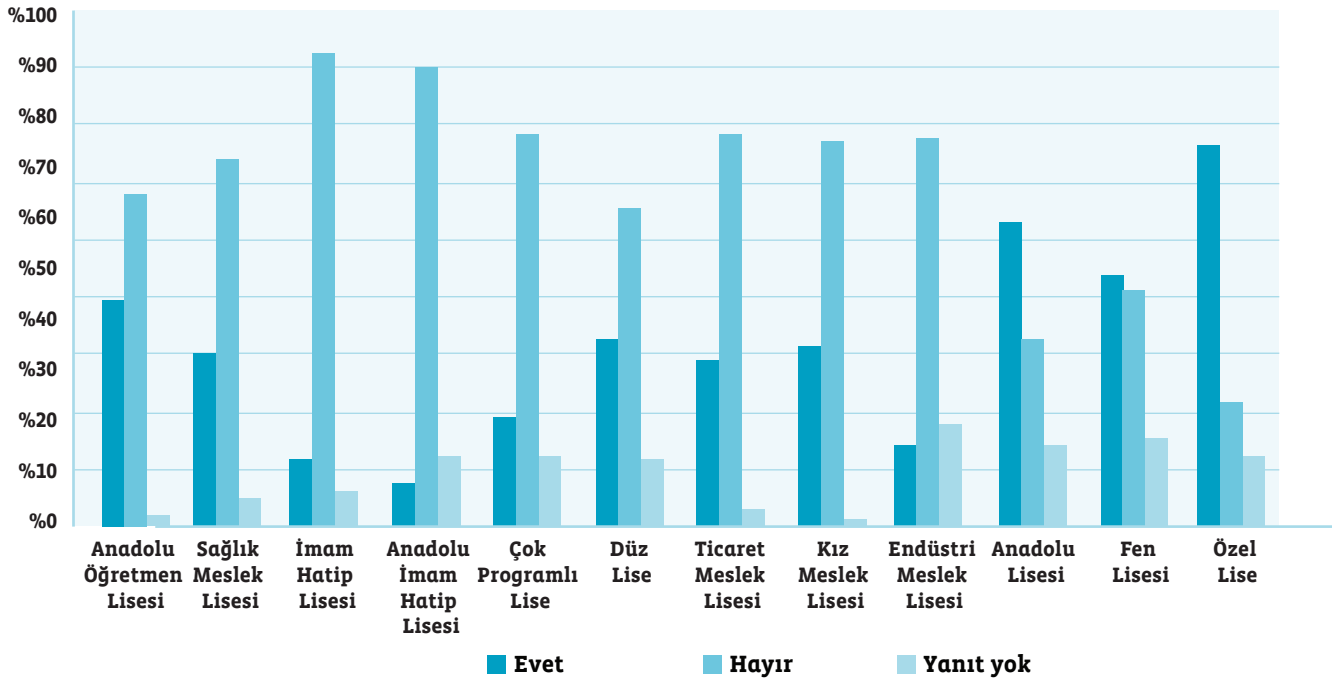

Lise Türleri ve Liseli Genç Profilleri

Farklı lise türleri ve profilleri farklı liseli profilleri ortaya çıkarmakta ve liseler arasındaki farklılıkları ve hiyerarşiyi gözler önüne sermektedir. Mesleki ve teknik liselerde okuyan gençler sosyoekonomik olarak en dezavantajlı ailelerden gelirken, annenin eğitim durumu ve iş hayatına katılımı açısından en düşük oranlara sahip olan grup imam hatip liselilerdir. Birçok soruna ortak olmakla birlikte hiyerarşinin en tepesinde akademik seçici liseler bulunmaktadır.

Lise türleri açısından öğrencilerin annelerinin çalışma hayatına katılımı ve işteki konumları cinsiyet eşitsizliğini gözler önüne sermektedir.

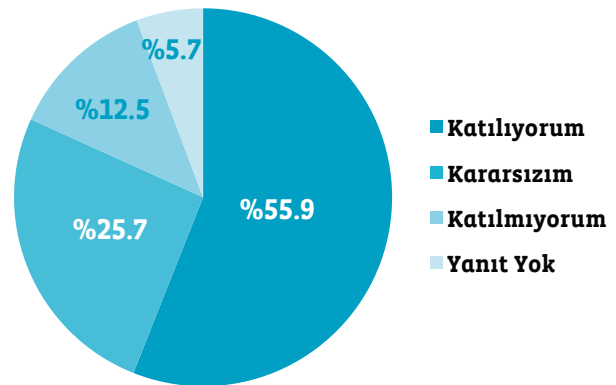
ANNEN ÇALIŞIYOR MU(YDU)?

Liseli Gençler ve Şiddet

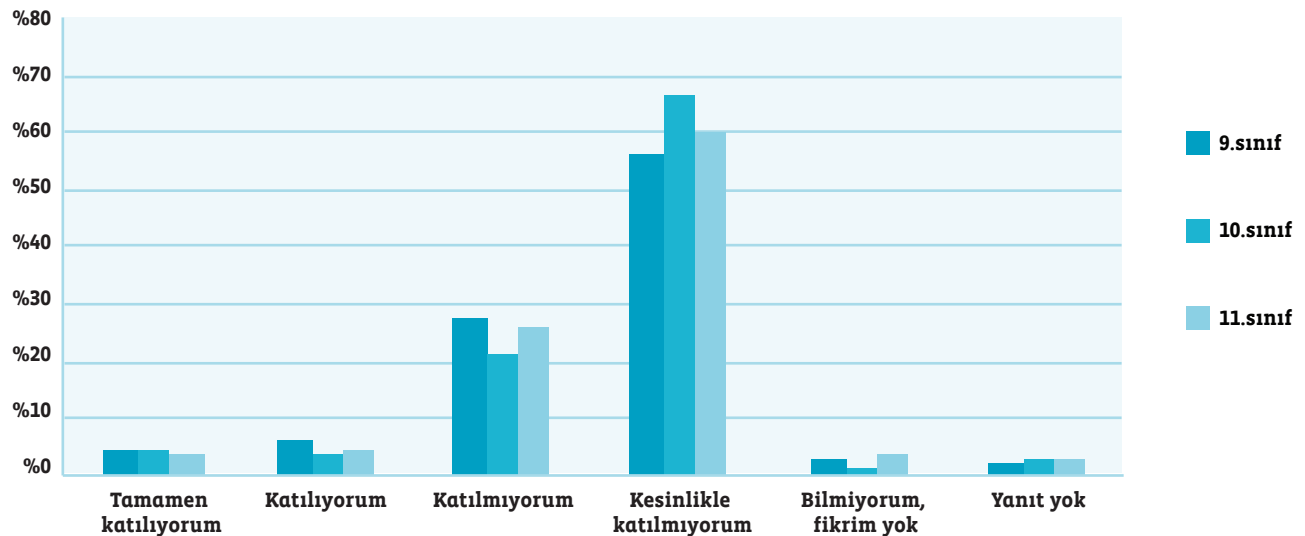
Araştırmaya katılan gençlerin yarısından fazlası şiddetin gençler arasında yaygın bir davranış olduğu kanaatinde. Şiddet, gençlerin geldikleri ailelerin ekonomik durumuna, devam edilen lise türüne ve cinsiyete göre büyük değişiklikler göstermemekte ve tüm gençlerin ortak bir sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak ortaöğretime başlanılan 9. sınıfta öğrencilerin başka öğrenciler tarafından daha fazla şiddete maruz kaldıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca şiddetle bağlantılı tüm sorularda erkeklerin şiddetle tanışmışlık oranları daha fazla çıkarken, aile içi şiddetle ilgili sorularda bu oranın genç kadınlar için arttığı gözlemlenmektedir.

GENÇLER ARASINDA ŞİDDET YAYGIN BİR DAVRANIŞTIR.

İfadeler	Evet		Hayır		Bilgim yok, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	289	% 14.2	1471	% 72.3	136	% 6.7	138	% 6.8
Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	990	% 48.6	793	% 39	115	% 5.7	137	% 6.7
Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?	866	% 42.6	824	% 40.5	199	% 9.8	146	% 7.1
Okulda hiç diğer öğrenciler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	656	% 32.2	946	% 46.5	284	% 14	149	% 7.3
Okulda hiç öğretmenler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	402	% 19.8	1203	% 59.1	280	% 13.8	150	% 7.3
Okulda diğer öğrenciler tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	857	% 42.2	692	% 34	332	% 16.3	152	% 7.5
Okulda öğretmenleriniz tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	557	% 27.4	966	% 47.5	341	% 16.8	171	% 8.4
Yaşadığın mahallede çete vb. gibi oluşumlardan dolayı şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	312	% 15.3	1208	% 59.4	348	% 17.1	165	% 8.1
Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	269	% 13.2	1133	% 55.7	469	% 23	164	% 8.1
Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	450	% 22.1	951	% 46.7	477	% 23.4	157	% 7.7
Sanal ortamda (internette) psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	449	% 22.1	914	% 44.9	517	% 25.4	154	% 7.6

OKULDA BENİ SÜREKLİ İTİP KAKAN VE RAHATSIZ EDEN BAŞKA ÖĞRENCİLER VAR

Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?		Kadın				Toplam
		Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	16	59	29	0	104
	%	% 15.4	% 56.7	% 27.9	% 0	% 100
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	18	107	33	2	160
	%	% 11.3	% 66.9	% 20.6	% 1.3	% 100
İmam Hatip Lisesi	Sayı	26	119	38	5	188
	%	% 13.8	% 63.3	% 20.2	% 2.7	% 100
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	34	91	36	5	166
	%	% 20.5	% 54.8	% 21.7	% 3	% 100
Çok Programlı Lise	Sayı	20	62	40	2	124
	%	% 16.1	% 50	% 32.3	% 1.6	% 100
Düz Lise	Sayı	14	62	24	2	102
	%	% 13.7	% 60.8	% 23.5	% 2	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	12	57	25	1	95
	%	% 12.6	% 60	% 26.3	% 1.1	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	24	104	47	5	180
	%	% 13.3	% 57.8	% 26.1	% 2.8	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	1	5	2	0	8
	%	% 12.5	% 62.5	% 25	% 0	% 100
Anadolu Lisesi	Sayı	8	50	14	1	73
	%	% 11	% 68.5	% 19.2	% 1.4	% 100
Fen Lisesi	Sayı	6	11	9	0	26
	%	% 23.1	% 42.3	% 34.6	% 0	% 100
Özel Lise	Sayı	2	41	6	1	50
	%	% 4	% 82	% 12	% 2	% 100
Toplam	Sayı	181	768	303	24	1276
	%	% 14.2	% 60.2	% 23.7	% 1.9	% 100

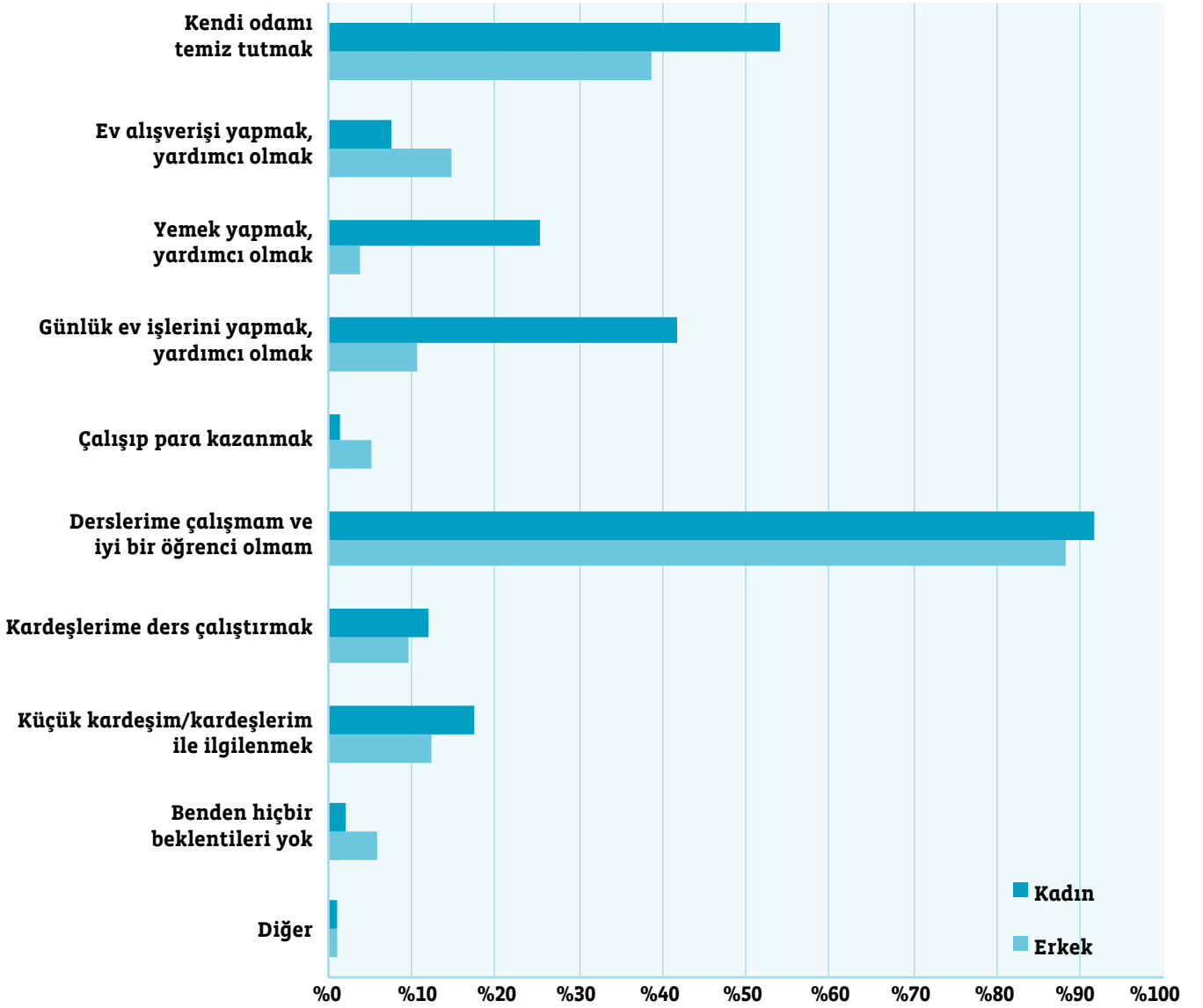
Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?		Kadın				Toplam
		Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	26	49	28	1	104
	%	% 25	% 47.1	% 26.9	% 1	% 100
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	50	78	32	0	160
	%	% 31.3	% 48.8	% 20	% 0	% 100
İmam Hatip Lisesi	Sayı	42	98	42	6	188
	%	% 22.3	% 52.1	% 22.3	% 3.2	% 100
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	50	73	39	4	166
	%	% 30.1	% 44	% 23.5	% 2.4	% 100
Çok Programlı Lise	Sayı	23	60	38	3	124
	%	% 18.5	% 48.4	% 30.6	% 2.4	% 100
Düz Lise	Sayı	29	49	22	2	102
	%	% 28.4	% 48	% 21.6	% 2	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	15	48	31	1	95
	%	% 15.8	% 50.5	% 32.6	% 1.1	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	38	92	48	2	180
	%	% 21.1	% 51.1	% 26.7	% 1.1	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	1	5	2	0	8
	%	% 12.5	% 62.5	% 25	% 0	% 100
Anadolu Lisesi	Sayı	21	40	11	1	73
	%	% 28.8	% 54.8	% 15.1	% 1.4	% 100
Fen Lisesi	Sayı	8	10	8	0	26
	%	% 30.8	% 38.5	% 30.8	% 0	% 100
Özel Lise	Sayı	17	26	7	0	50
	%	% 34	% 52	% 14	% 0	% 100
Toplam	Sayı	320	628	308	20	1276
	%	% 25.1	% 49.2	% 24.1	% 1.6	% 100

Toplumsal Cinsiyet Roller ve Aile İçi Ayrımcılık

Aile içindeki işbölümünde genç kadınlar ev içi işlere yönlendirilirken erkeklere ev dışı sorumluluklar yüklenmekte ve liseli gençler arasında, aile içindeki geleneksel kadın-erkek işbölümü genç kadınlara oranla erkekler tarafından daha fazla

onaylanmaktadır. Aile içinde en çok tartışma yaşanan kişi genç kadınlar için “anne” olurken, erkekler için “baba” olmakta ve bu tartışma konuları da çoğunlukla toplumsal cinsiyet rolleri tarafından şekillenmektedir. Ayrıca genç kadınların arkadaşlarıyla buluşma mekanı daha çok “ev” olurken, erkekler için bu mekan ev dışı alanlar olmaktadır.

AİLENDE GENELDE SENDEN YAPILMASI BEKLENEN VEYA SENİN SORUMLULUĞUN OLAN GÖREVLER NELERDİR?

Anne ve babanla yaşadığın, yaşayabildiğin tartışmalara neden olan olayları, konuları söyler misin?		Erkek	Kadın
Parasal konular	Sayı	109	213
	%	% 18.2	% 16.7
Televizyon izleme	Sayı	119	345
	%	% 19.8	% 27
Bilgisayarda vakit geçirme	Sayı	319	478
	%	% 53.2	% 37.5
Arkadaş seçimi	Sayı	94	256
	%	% 15.7	% 20
Ders çalışma	Sayı	296	487
	%	% 49.3	% 38.2
Giyim-kuşam	Sayı	56	249
	%	% 9.3	% 19.5
Telefonla konuşma	Sayı	45	237
	%	% 7.5	% 18.6
Dışarı çıkma	Sayı	109	292
	%	% 18.2	% 22.9
Ev işlerine yardım etme	Sayı	35	350
	%	% 5.8	% 27.4
Eve geç gelme	Sayı	108	137
	%	% 18	% 10.7
Kız/erkek arkadaş	Sayı	29	114
	%	% 4.8	% 8.9
Meslek seçimi	Sayı	23	62
	%	% 3.8	% 4.9
Eğitim hayatındaki tercihler (bölüm, okul tercihi vb)	Sayı	40	107
	%	% 6.7	% 8.4
Diğer	Sayı	55	69
	%	% 9.2	% 5.4

Arkadaşlarıyla daha çok nerelerde toplanır ya da buluşursun?	Sayı	Kişi %
Bizim evde	1011	% 49.7
Bir arkadaşın evinde	971	% 47.7
Kafede	726	% 35.7
Alışveriş merkezinde	594	% 29.1
Okul bahçesinde	588	% 28.9
Mahallede	382	% 18.8
Parkta	291	% 14.3
Çay bahçesinde	178	% 8.7
Pastanede	123	% 6
İnternet kafede	100	% 4.9
Gençlik merkezinde	76	% 3.7
Mahalle dışında	66	% 3.2
Kahvehanede	55	% 2.7
Dernek, vakıf gibi yerlerde	31	% 1.5
Siyasi partilerin gençlik kollarında	27	% 1.3
Diğer	100	% 4.9
Yanıt yok	101	% 5

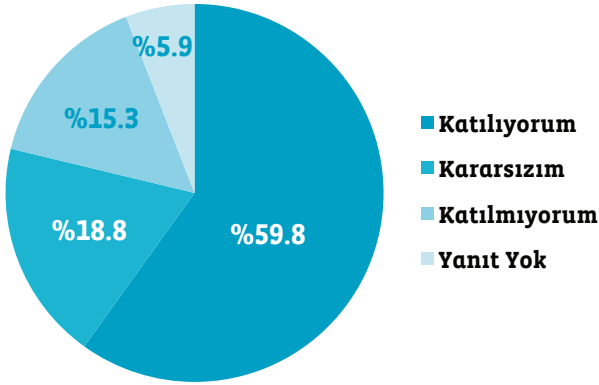
Örneğin, ankete katılan kadınların %61.4'ü “bizim evde” şikkını işaretlerken, bu oran erkekler arasında %31.5'tir. Benzer şekilde ankete katılan kadınların %54.8'i “arkadaşın evi” şikkını işaretlerken, bu oran erkekler arasında %38.5'tir.

Erkeklerin %13.8'i “internet kafede” şikkını işaretlerken bu oran kadınlarda %1'i bile bulmamaktadır (%0.8). Mahalle ve internet kafe büyük oranda erkek mekanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

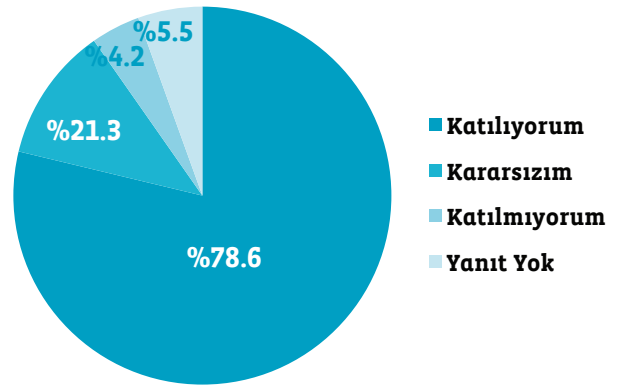
Gençlik Halleri

Gençlik dönemi rahat ve kaygıların olmadığı bir dönem **değildir**. Araştırma sonuçlarına göre hangi lise türünden olursa olsun gençlere göre gençlik dönemi, “gençliğin yaşanmadığı”, “stresli” ve “korkuların ve kaygıların yoğun olduğu” bir dönem olarak ifade edilmektedir.

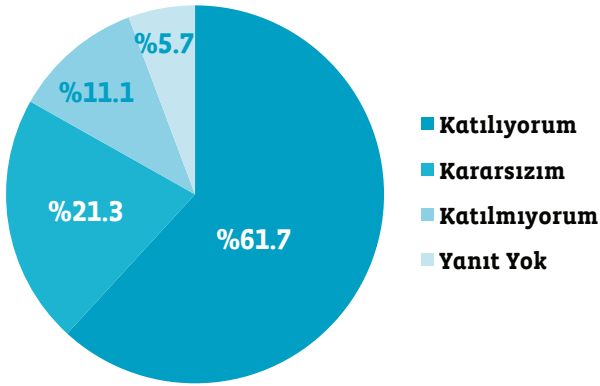
GENÇLER GENÇLİKLERİNİ YAŞAYAMAMAKTADIR

GENÇLİK STRESLİ BİR DÖNEMDİR

GENÇLİK KORKULARIN YOĞUN OLDUĞU BİR DÖNEMDİR

Gençlik ve Toplumsal Sorunlar

“İstediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak”, “parasızlık”, “işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk”, “ciddiye alınmamak/saygı görmemek” ve “ailevi sorunlar” tüm lise türlerinde öğrenim gören gençlerin başlıca sorunlarını teşkil etmekte; ve tüm bu sorunlar ülkenin de çok önemli sorunlarına değinmektedir. Özetle, gençliğin sorunlarının toplumun sorunlarından ayrı ele alınamayacağı kendini göstermektedir.

Bir genç olarak aşağıdaki sorunlardan hangilerini en çok önemsiyorsun?	Önem Sırası					
	1. sırada		2. sırada		3. sırada	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İstediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak	474	% 23.3	294	% 14.4	173	% 8.5
İşsizlik/iş güvencesinden yoksunluk	83	% 4.1	186	% 9.1	147	% 7.2
Parasızlık	175	% 8.6	154	% 7.6	191	% 9.4
Ciddiye alınmamak/saygı görmemek	140	% 6.9	188	% 9.2	207	% 10.2
Cinsel sorunlar	52	% 2.6	45	% 2.2	57	% 2.8
Spor olanaklarından yoksunluk	54	% 2.7	86	% 4.2	94	% 4.6
Danışacak, yol gösterecek kimsenin olmaması	64	% 3.1	120	% 5.9	123	% 6
Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak, arkadaş baskısı	21	% 1	40	% 2	58	% 2.8
Üniversite sınavı	432	% 21.2	339	% 16.6	218	% 10.7
Ailevi sorunlar	245	% 12	181	% 8.9	184	% 9
Kültürel faaliyet olanaklarından yoksunluk	31	% 1.5	91	% 4.5	161	% 7.9
Diğer	33	% 1.6	16	% 0.8	27	% 1.3

Genç Hayat Vakfı olarak

İstanbul Liseli Profili araştırmasından elde edilen verilerden hareketle, ortaya çıkan sorunların çözümüne katkıda bulunabilmek için, yürütmekte olduğumuz ve bundan sonra yürüteceğimiz çalışmaları aşağıdaki “çıktılar” etrafında daha da detaylandırmayı planlıyoruz:

- Gençlerin farklı sorunlara ve ihtiyaçlara sahip heterojen bir kitle olduğunun anlaşılması
- Eğitim alanındaki çalışmaların okul türlerine ve sınıflara göre tekrar gözden geçirilmesi
- Gençlerin sadece formel eğitim alanında değil, yaşamboyu öğrenme alanında da desteklenmesi
- Yapılan her tür çalışmada toplumsal cinsiyet zemininin göz önünde bulundurulması
- Başta “aile” olmak üzere gencin hayatındaki diğer paydaşların da (öğretmenler, okul yönetimleri, arkadaşlar vb.) gençlerle yapılacak çalışmalarda önemli birer aktör olarak ele alınması
- Gençliğin, hem sorunları hem de ihtiyaçları bağlamında toplumdan ayrı düşünölemeyecek şekilde değerlendirilmesi
- Gençlerin çalışmaların içindeki sayı, birim, nesne konumundan çıkarılıp, birer özne ve çalışmaların en önemli paydaşları olarak görülmesi

İstanbul Liseli Profili araştırmasından çıkan sonuçları, özellikle gençlik, eğitim ve kadın alanlarında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleriyle birlikte değerlendirmeyi ve yapmayı planladığımız çalışmaları ortaklıklar içinde yürütmeyi hedeflemekteyiz.

GİRİŞ

Lise (ortaöğretim) döneminin liseli gençler açısından bir geçiş dönemi olarak önem kazandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu dönem bir yandan bireyin çocukluktan (ilköğretimden) gençlik dönemine (lise) geçiş yaptığı bir dönem işlevi görürken, diğer taraftan lise, üniversiteye hazırlık dönemi olarak yani yine bir geçiş dönemi olarak görülmektedir. Unutmamak gerekir ki, liseye gelmiş bir birey zorlu bir sınav aşamasından (Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Sistemi) geçmiştir ve bu sınavın sonucunda ya başarıyla taçlanmış ya da başarısızlıkla yaftalanmıştır. Üstelik bu sınava hazırlanmak için dersane sistemi diye bir sistemin varlığıyla tanışmış, ekonomik eşitsizliklerin sınav sistemini de eşitsizleştirdiğine şahit olmuş bir bireydir. Üstelik lise eğitiminin sonunda bu sınav sürecine benzer bir süreçle bu sefer üniversiteye girmek için bir kez daha karşılaşacağını bilincindedir. Bu araştırma, öğrencilere odaklanarak farklı lise türlerinde öğrenci halini anlamaya çalışan bir çalışmadır. Liseye yerleşmenin merkezi sınav süreci sonucunda gerçekleştiği ve puanlara göre liseler arası bir hiyerarşi olduğu göz önüne alınarak bu çalışmada özellikle farklı lise tipleri ve de farklı gençlik hallerine odaklanmak hedeflenmiştir.

Her ne kadar bu araştırma liseli gençler üzerine odaklansa da ortaöğretime devam etmeyen önemli bir kitlenin olduğunu unutmamak gerekir. Bilindiği gibi Türkiye’de 1997’de zorunlu öğrenimin beş yıldan sekiz yıla çıkarılmasının ardından okullara net kayıt oranı yükselmiş olmakla beraber ilköğretimden sonra ortaöğretime (liseye) devam eden gençlerin oranı sınırlı kalmaktadır. Örneğin 2009-2010 öğretim yılı istatistiklerine göre ortaöğretim çağındaki erkeklerin %68’i ve kadınların %62’si bir ortaöğretim kurumuna kayıtlıdır (ERG Eğitim İzleme Raporu, s.54). Son yıllardaki net okullaşma oranında yakalanan yükseliş trendine rağmen ilköğretimden ortaöğretime geçişte gözlemlenen bu düşüş, bölgesel farklılıklara göre daha da düşebilmektedir (örneğin Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu dezavantajlı bölgeler olarak göze çarpmaktadır).

Eğitim Reformu Girişimi’nin (ERG) hazırladığı *Eğitim İzleme Raporu 2009*, hanehalkı anketlerinden elde edilen verilere göre 15-19 yaş arasında bulunan gençlerin yarısının okula gittiğini beyan ettiğini belirtmektedir. Bu yaş grubundaki gençlerin beşte biri çalışırken, geri kalan grup, yani her üç gençten biri ne okumakta ne de çalışmaktadır. OECD ülkeleri içinde bu göstergede en yüksek değerlere Türkiye sahiptir ve üstelik Türkiye Meksika’yla birlikte cinsiyet eşitsizliğinin (ERG, Eğitim İzleme Raporu 2009, s.21; 51) en yoğun yaşandığı ülke özelliğine sahiptir. Bu konu kuşkusuz Türkiye’nin önemli sorunlarından bir tanesi olarak göze çarpmakta ve bu sorunun sebeplerini derinlikli bir şekilde araştırmak önem kazanmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) 2008’de hazırladığı gençlik raporuna temel hazırlayan YADA’nın yapmış olduğu *Gençliğin Durumu Araştırması*’nda lise veya üniversiteye gitmeyen gençlere bu durumun nedenleri sorulmuştur. Bu gençlerin yaklaşık %30’u işe girip para kazanmaları gerektiğini ya da okul harcamalarını ödeyecek ekonomik durumları olmadığını söylerken, %50’si “ilgi ve istek eksikliği” yanıtını vermişlerdir. %11 ise okula gitmelerine ailelerinin engel olduğunu belirtmişlerdir (UNDP, s.27-28). Yine bu konuyla ilgili çarpıcı bir bilgi olarak: İlgi ve istek eksikliği yanıtını veren gençlerin ise %60’ının düşük gelirli ailelerden geldiği ve bunların %64.4’ünün bir önceki yıl da okula gitmekten hoşlanmadığı görülmektedir. Ayrıca para kazanmak üzere işe girmesi gerektiği için okulu bırakan genç erkeklerin sayısı aynı durumda olan genç kadınların sayısının iki katından fazladır. Aile baskısıyla okulu bırakmak zorunda kalan genç kadınların sayısı ise aynı durumdaki erkeklerden dokuz kat fazladır (UNDP, s.28).

Ancak para kazanmak için işe girmek zorunda kalanlar ya da aile baskısı dolayısıyla öğrenimini bırakmak zorunda olanlar bir tarafa bırakıldığında %50 gibi bir kitlenin “ilgi ve istek eksikliğinden” bahsetmesi, %64.4’ünün bir önceki yıl da okula gitmekten hoşlanmadığını belirtmesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir noktaya işaret etmektedir. Bu yanıtlar gencin öğrenim hayatındaki mutsuzluğuna işaret eder durumdadır. Bu açıdan liseli profilini çıkarmak ve liselilerin genel olarak hayatlarında yaşadıkları deneyimleri anlamak anlam kazanmaktadır.

Ortaöğretimde görülen okulu terk ve sınıf tekrarı oranları da ortaöğretim yaşamının getirebildiği bu isteksizliği teyit eder niteliktedir. Ayrıca okulu terk ve ders tekrarı oranları farklı değişkenlere göre incelendiğinde cinsiyet, lise türü ve okunulan sınıf faktörlerinin önemini ortaya çıkartmaktadır. Okulu terk ve ders tekrarı oranı erkek öğrencilerde neredeyse kız öğrencilerin iki katıdır. Ayrıca liseler arası farklar da göze çarpmakta, liseler arası puantaj hiyerarşisinin üstünde bulunan akademik seçici liselerde bu oranlar çok daha düşükken genel liseler, mesleki ve teknik liseler ile imam hatip liselerinde okulu terk ve ders tekrarı oranları %10'lara yükselmektedir. Cinsiyet ve lise türüne göre farklılaşmanın yanında okulu terk ve sınıf tekrarı için ilköğretimden ortaöğretime ilk geçilen yıl olan

9. sınıfın kilit bir sınıf rolü olduğu, bu oranlara en çok 9. sınıfta rastlandığı gözlemlenmektedir (ERG, Eğitim İzleme Raporu 2009, s.56-57; 67). Bu açılarından bu araştırmada da özellikle cinsiyet ve lise türü araştırmanın önemli değişkenleri olarak analiz edilmektedir. Cinsiyet, lise türü, okunulan sınıf değişkenlerinin yanında öğrencinin geldiği sosyo-ekonomik sınıf da oldukça önemli bir yer etmektedir. Yapılan farklı çalışmalar öğrencinin hangi lise türünde okuduğunu belirleyen başlıca etkenin sosyal sınıfı olduğunu göstermekte ve bu da eğitimin sosyal hareketliliği sağlamaktan öte sosyal eşitsizlikleri daha da belirginleştirdiğini gözler önüne sermektedir. Bu açıdan bu araştırmada lise öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliklerini anlamak da araştırmanın önemli hedefleri arasındadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEM HAKKINDA

İstanbul gibi oldukça farklı kesimleri içinde bulunduran bir metropolde liseli gençleri daha iyi anlayabilmek için öncelikle bir profil çıkartma ihtiyacı üzerinde durularak bir anket eşliğinde İstanbul Liseli Profili ortaya çıkartılması hedeflenmiştir. İstanbul'da farklı lise türlerinde uygulanan bu anketin liseli profilini anlamada ve de ileride yapılacak niteliksel araştırmalara ilham kaynağı olması umut edilmektedir. İlk baştan belirtmek gerekir ki, bu niceliksel araştırma tek başına liseli gençleri analiz etmekte yetersiz kalmakta ve de niteliksel araştırmalara ihtiyaç duymaktadır. Ancak liseli öğrenciler üzerine odaklanan araştırmaların noksanlığı, daha küçük ölçekli niteliksel çalışmalara başlamadan önce bir İstanbul liseli profilini ortaya çıkartma ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Anket sorularının hazırlanmasının öncesinde farklı liselerde öğretmen, öğrenci ve de gençlerle çalışan sivil toplum çalışanlarıyla odak grup toplantıları düzenlenmiş ve onların gündemlerindeki konular hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Belirtmek gerekir ki özellikle liselilerle yapılan odak grup toplantılarında aile ile ilişkiler, öğretmen, arkadaşlar ve yönetimle olan ilişkiler ve de ev ve okul arasında gençlerin kendilerine çok da vakitlerinin kalmadığı gibi konular öğrencilerin kendileri tarafından ağırlıklı bir şekilde gündeme getirilmiştir. Bu toplantılar sonrasında anket soruları hazırlanmaya başlanmış ve anket sorularının hazırlanmasında daha önce yapılan gençlik araştırmalarından da faydalanılmıştır.¹ Yapılan odak grup toplantıları ve gençlik araştırmaları sonucunda liseli profilini anlamak için gençlere okul dışı faaliyetler, okul ve eğitim, aile, arkadaşlar, gençlik

halleri, medya kullanımı ve de sosyo-demografik bilgiler başlıkları altında sorular sorulmasına ve gençlerin gündelik hayatlarını kapsayan tüm konular hakkında sorular yöneltmesine karar verilmiştir.

Araştırmanın örnekleme gelince, farklı lise türlerinde okuyan hiç de homojen bir kitle olmayan liselilerin heterojenliğini gösterebilecek şekilde örneklem seçilmesine özen gösterilmiştir. Bilindiği gibi Türkiye'de farklı lise türleri arasındaki farklar çeşitli araştırmalarca daha önce teyit edilmiştir. Örneğin 2003 tarihli PISA araştırması aynı zamanda farklı okul türleri arasındaki farkı da gözler önüne sermiştir: bu araştırma öğrencilerin puanları arasında en yüksek standart sapma oranına sahip ülkenin Türkiye olduğunu göstermektedir (OECD, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), 2003, aktaran UNDP 2008, s.35). Ortalama olarak Türkiye'deki öğrencilerin okuma yazma ve matematik puanları uluslararası standartlara göre düşük kalırken, Anadolu liseleri ve Fen liselerine giden öğrencilerden bazıları çok yüksek puanlar elde etmişlerdir. Benzer şekilde üniversite sınavına giriş istatistikleri incelendiğinde de farklı liseler arasındaki farklar göze çarpmaktadır. Türkiye'de ortaöğretimin boyutlarını anlayabilmek, araştırmanın amaçlarına uygun bir örneklem çıkartabilmek için İstanbul ortaöğretim istatistiklerini incelemek önem kazanmaktadır. Her ne kadar sadece bir ilde liseli profili çalışması yapmak ülke genelini anlamak için sınırlı kalsa da, İstanbul'un bir metropol olması ve farklı lise türlerini içinde bulundurması, ayrıca ortaöğretim için kaynağın hizmetten yararlanan birey sayısına göre değil ödeneği alan merkezi ya da yerel birim temel alınarak hesaplandığı düşünüldüğünde İstanbul'un dezavantajlı konumda olması (ERG Eğitim İzleme Raporu 2009, s. 40-41), İstanbul liseli profili üzerine bir çalışma yapmanın önemini ortaya çıkarmaktadır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2010-2011 İstatistik Verileri ortaöğretim ile ilgili şu tabloyu ortaya koymaktadır:

¹ Anket soruları hazırlanırken şu araştırmalardan yararlanılmıştır: *Gençlik, AB ve Zıt Hisler: Bedenini İsterim ama Ruhunu Asla*, Türk Sosyal Bilimler Derneği, 2005; *Türk Gençliği 98: Suskun Kitle Büyüteç Altında*, Ankara, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Konrad Adenauer Vakfı, 1999; *Türk Gençliği ve Katılım*, İstanbul, ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği, 2001; *Türk Üniversite Gençliği Araştırması. Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili*, Ankara, Gazi Üniversitesi Yayını, 2003; *Türkiye "Gençlik Halleri" Araştırması*, Ankara, Yaşama Dair Vakıf (YADA), 2008; *Türkiye 2008 İnsani Gelişim Raporu. Türkiye'de Gençlik*, Ankara, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2008; Artan, İnci Erdem ve diğerleri, *Üniversite Gençliği Değerleri: Korkular ve Umutlar*, İstanbul, TESEV

Yayınları, 2005; Kazgan, Gülten (der.), *İstanbul Gençliği. Gençlik Değerleri Araştırması*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006; Zeylan, Umur Sarp, *Eğitimin Değeri ve Gençlik. Eğitimli İstanbul Gençliğinin Değerler Dünyası*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007; *Türkiye'de Ergen Profili 2008*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2010; *Mediamanual.at: Fragebogen für Schülerinnen und Schüler*; Ulber, Daniela (1998): *Schüler/-innen- Fragebogen*; *Progress in International Reading Literacy Study 2006 (PIRLS): Schülerfragebogen*; 16. *Shell Jugendstudie: Fragebogen der Shell Jugendstudie 2010*

TABLO 1: İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYILARI

	Erkek	Kız	Toplam
Ortaöğretim (Örgün Eğitim) Resmi Okullar	338.158	303.197	641.355
Genel Ortaöğretim	166.753	159.593	326.346
Mesleki Ortaöğretim	171.405	143.604	315.009
Ortaöğretim (Örgün Eğitim) Özel Okullar	31.884	23.002	54.886
Genel Ortaöğretim	31.123	22.653	53.776
Mesleki Ortaöğretim	761	349	1.110
ORTAÖĞRETİM GENEL TOPLAM	370.042	326.199	696.241

Kaynak: Bu tablo İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2010-2011 İstatistik Verileri, s.3'teki verilerden uyarlanarak hazırlanmıştır.

Bu istatistik verilerinden de anlaşıldığı üzere ortaöğretimde ağırlık resmi okullardadır: toplam 696.241 kişilik örgün ortaöğretim öğrenci nüfusun yaklaşık %92'si (641.355 öğrenci) resmi okullara devam ederken, yaklaşık %8'lik bir oran (54.886 öğrenci) ortaöğretimde örgün özel okullara devam etmektedir. Ancak resmi okullar kendi içlerinde genel ve mesleki ortaöğretim başlıkları altında ikiye ayrılmakla beraber bu başlıklar da kendi içlerinde ayrılmaktadır. Bir başka deyişle, ortaöğretim farklı lise türlerine göre ayrılmıştır. Bu araştırma çerçevesince farklı lise türleri arasındaki farkı göstermesi açısından şu 12 farklı lise türünde anket uygulanmıştır:

TABLO 2: ARAŞTIRMANIN UYGULANDIĞI LİSE TÜRLERİ

Düz Lise
Anadolu Lisesi
Fen Lisesi
Anadolu Öğretmen Lisesi
Endüstri Meslek Lisesi
Kız Meslek Lisesi
Ticaret Meslek Lisesi
Çok Programlı Lise
Sağlık Meslek Lisesi
İmam Hatip Lisesi
Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yabancı Özel Lise (Fransızca eğitim yapan)

Bu 12 farklı lise türü seçilirken, bazı lise türleri dışarıda bırakılmış, ancak öğrenci sayısı açısından büyük bir yüzdeye sahip hiçbir lise türünün dışarıda bırakılmamasına dikkat edilmiştir. Araştırma çerçevesinde seçilen bu lise türleri, ortaöğretimin heterojenliğini göstermesi açısından elverişlidirler. Aşağıdaki tabloda araştırma çerçevesince anket uygulanan farklı lise türlerinin öğrenci sayıları göze alındığında bu seçimin İstanbul lise profilini çıkartabilmek ve lise türleri arasındaki farkları anlamak açısından elverişli olduğu görülmektedir (bold ve italik yazılan lise türleri anket uyguladığımız lise türlerini temsil etmektedir).

Tablo 3'ten de görüldüğü gibi resmi okulların ağırlıkta olduğu ortaöğretimde, genel ve mesleki öğretim öğrenci sayıları birbirlerine çok yakındır. 2002-2003 eğitim-öğretim yılından 2009-2010 eğitim-öğretim yılına öğrencilerin okul türlerine göre dağılımını inceleyen ERG'nin hazırladığı Eğitim İzleme Raporu, uzun dönemde genel liselerin ortaöğretim içindeki ağırlığının azalmakta, buna karşılık mesleki ve teknik liselerle imam hatip liselerinin ağırlığının sürekli olarak artmakta olduğunu tespit etmiştir (s.71). Ayrıca Anadolu liseleriyle genel liseler arasındaki program farklılıkları ortadan kaldırılmakta ve Mayıs 2010'da yayımlanan bir genelgeyle 2012-2013 sonuna kadar tüm genel liselerin ya Anadolu lisesi ya da meslek lisesine dönüştürülmesinin öngörülmüş olmasının (MEB OÖGM, 2010, aktaran ERG Eğitim İzleme Raporu 2009, s.72) altını çizmek gerekir. Ancak yine tablodan da görüldüğü üzere mesleki liseler oldukça geniş bir yelpaze içermektedir ve farklı genel müdürlüklere (Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışmanlık Genel Müdürlüğü) bağlı olarak örgütlenen liseler arasında farklar bulunmaktadır. Bu araştırma çerçevesince elden geldiğince farklı genel müdürlüklere bağlı meslek lisesi türleri seçilerek, öğrenci profili ve diğer lise türleri ile arasındaki farklar anlaşılmasına çalışılmıştır. Farklı lise türleri ve öğrenci profilleri seçiminde öğrenci sayısı dikkate alınmış ve öğrenci sayısı İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2010-2011 İstatistik Verileri'ne göre en fazla öğrencisi olan

TABLO 3: İSTANBUL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ LİSE TÜRLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI

	Erkek	Kadın	Toplam
Ortaöğretim (Örgün Eğitim) Resmi Okullar	338.158	303.197	641.355
Genel Ortaöğretim	166.753	159.593	326.346
<i>Düz Lise</i>	116.591	109.705	226.296
<i>Anadolu Lisesi</i>	47.434	47.410	94.844
<i>Anadolu Öğretmen Lisesi</i>	1.199	1.389	2.588
<i>Fen Lisesi</i>	483	258	741
Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	501	425	926
Sosyal Bilimler Lisesi	301	200	501
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	72	161	233
Spor Lisesi	172	45	217
Mesleki Ortaöğretim	171.405	143.604	315.009
<i>Endüstri Meslek Lisesi</i>	82.030	16.196	98.226
<i>Ticaret Meslek Lisesi</i>	45.520	35.885	81.405
<i>İmam Hatip Lisesi</i>	12.148	23.347	35.495
<i>Kız Meslek Lisesi</i>	345	26.577	26.922
<i>Sağlık Meslek Lisesi</i>	486	2.039	2.525
<i>Anadolu İmam Hatip Lisesi</i>	844	1.346	2.190
<i>Çok Programlı Lise</i>	804	1.095	1.899
Anadolu Teknik Lisesi	5.024	1.242	6.266
Anadolu Meslek Lisesi	2.369	885	3.254
Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi	1.348	120	1.468
Tarım Meslek Lisesi	323	311	634
Anadolu Kız Meslek Lisesi	0	311	311
Anadolu Meslek Lisesi (Kız Teknik)	954	6.793	7.747
Çok Programlı Lise (Kız Teknik)	4.544	5.181	9.725
Meslek Lisesi (Kız Teknik)	3.776	13.233	17.009

TABLO 3: İSTANBUL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ LİSE TÜRLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI (devam)

	Erkek	Kadın	Toplam
Adalet Meslek Lisesi	132	245	377
Anadolu İletişim Meslek Lisesi	96	257	353
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	1.699	1.009	2.708
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	631	829	1.460
Çok Programlı Lise (Ticaret Turizm)	7.840	5.934	13.774
Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	14	503	517
Meslek Lisesi (İşitme Engelliler)	242	185	427
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler (İş Okulu Meslek Lisesi)	236	81	317
Ortaöğretim (Örgün Eğitim) Özel Okullar	31.884	23.002	54.886
Genel Ortaöğretim	31.123	22.653	53.776
Özel Fransız Ortaöğretim Kurumu	1.299	1.905	3.204
Özel Amerikan Ortaöğretim Kurumu	840	845	1.685
Özel Alman Ortaöğretim Kurumu	401	266	667
Özel Avusturya Ortaöğretim Kurumu	267	222	489
Özel İtalyan Ortaöğretim Kurumu	287	383	670
Özel Akşam Lisesi	10.559	2.689	13.248
Özel Anadolu Lisesi	7.774	7.427	15.201
Özel Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi	5.808	5.546	11.354
ORTAÖĞRETİM GENEL TOPLAM	370.042	326.199	696.241

Kaynak: Bu tablo İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2010-2011 İstatistik Verileri, s.5, 6 ve 7'deki verilerden uyarlanarak hazırlanmıştır.

lise türlerinden seçilmeye çalışılırken aynı zamanda lise türleri arasındaki çeşitliliğin anlaşılmasını sağlayacak bir seçim yapılmasına da dikkat edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010-2011 eğitim verilerinden faydalanılarak önce İstanbul ilindeki bu seçilen farklı türlerde en fazla öğrenciye sahip olan 5 lise türü belirlenmiş, ardından bu 5 lise türü arasında üniversiteye (örgün eğitim) yerleşme istatistiklerine göre (İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İstanbul Kültür Üniversitesi'yle birlikte 2010 yılında hazırladığı "İstanbul Lise Tomografisi" projesinden faydalanılarak) bir avantajlı ve bir dezavantajlı ya da daha az avantajlı lise tespit edilmiştir. Her ne kadar liseler arasında bir sınıflandırma yaparken üniversiteye yerleşme istatistiklerine odaklanıyor olmak, lisenin başarısını üniversiteye yerleşmekle sınırlandırmak kendi başına sorunlu gözükse de örneklemde liseler arası bir sınıflandırma yapabilmek için yarar sağlamaktadır. Fen lisesi ve yabancı dilde eğitim yapan yabancı kolejde ise avantajlı ve dezavantajlı ayrımı yapılmamış, sadece en fazla öğrencisi olan tek lisede anket uygulanmıştır (belirtmek gerekir ki, anketin uygulanması sırasında örneklem tasarlanırken anket uygulanması düşünülen üç lisede anket uygulanamamıştır. Ders yılının son haftalarına denk gelmesi dolayısıyla yabancı dilde eğitim yapan bir Amerikan lisesinde, bir özel Türk kolejinde ve de dezavantajlı/daha az avantajlı bir Endüstri meslek lisesinde okul yönetimleriyle anketin uygulanması hususunda mutabakat sağlanamamıştır). Her lisede 9. ve 11. sınıflardan 50'şer öğrenciye anket uygulanması planlanmıştır. Ortaöğretime başlanılan ilk sene olan 9. sınıf öğrencileri ile ortaöğretimin 3. sınıfındaki öğrencilere anket uygulanmasının, ortaöğretimin başındaki gençlerle sonuna yaklaşmış gençler arasındaki farkların da anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmüştür. Lise son sınıfların (12. sınıflar) üniversite giriş sınavına hazırlandığı ve devamsızlık oranının yüksek olabileceği düşünülerek 11. sınıflara anket uygulanmıştır.

Anketin uygulandığı lise türleri ve anket uygulanan liselerin YÖNVER araştırmasına göre başarı istatistikleri şöyledir (her lise türü için 1 numara

avantajlı liseyi, 2 numara ise daha az avantajlı/dezavantajlı liseyi temsil etmektedir):

TABLO 4: ARAŞTIRMANIN UYGULANDIĞI LİSE TÜRLERİNİN BAŞARI ORANLARI

Lise türü	Başarı Oranı
Endüstri Meslek Lisesi	% 70.3
Kız Meslek Lisesi 1	% 46.1
Kız Meslek Lisesi 2	% 28.1
Fen Lisesi	% 91.8
Anadolu Lisesi 1	% 86.7
Anadolu Lisesi 2	% 73.9
Çok Programlı Lise 1	% 43.9
Çok Programlı Lise 2	% 30.7
Anadolu İmam Hatip Lisesi 1	% 45.3
Anadolu İmam Hatip Lisesi 2	% 29
İmam Hatip Lisesi 1	% 26
İmam Hatip Lisesi 2	% 15.5
Sağlık Meslek Lisesi 1	% 83.7
Sağlık Meslek Lisesi 2	% 70.3
Anadolu Öğretmen Lisesi 1	% 83.1
Anadolu Öğretmen Lisesi 2	% 75
Ticaret Meslek Lisesi 1	% 67.9
Ticaret Meslek Lisesi 2	% 55.6
Düz Lise 1	% 60.3
Düz Lise 2	% 26
Özel Lise	% 80.8

Anketin analizi sırasında ise 12 farklı lise türündeki 21 farklı lisenin verilerinin aynı anda verilmekte zorlanıldığı zamanlarda bu farklı lise türlerinin kategorizasyonu yoluna gidilmiştir. Bu kategorizasyonda ERG'nin Eğitim İzleme Raporu

2009'da ortaöğretim değerlendirmesi için kullanılan analitik çerçeveden yararlanılmıştır. Böylece liseler 4 kategoriye ayrılmıştır: **akademik seçici liseler, genel liseler, mesleki ve teknik liseler ve imam hatip liseleri**. Akademik seçici liselere Anadolu liseleri, Fen liseleri, Anadolu Öğretmen liseleri ve Özel liseler

TABLO 5: ARAŞTIRMANIN UYGULANMA TARİHİ VE ANKET SAYILARI (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Lise türü	Anket sayısı	Anket uygulanma tarihi
Endüstri Meslek Lisesi	99	30.05.2011
Kız Meslek Lisesi 1	100	31.05.2011
Kız Meslek Lisesi 2	93	06.06.2011
Fen Lisesi	85	07.06.2011
Anadolu Lisesi 1	94	06.06.2011
Anadolu Lisesi 2	91	10.06.2011
Çok Programlı Lise 1	97	02.06.2011
Çok Programlı Lise 2	99	31.05.2011
Anadolu İmam Hatip Lisesi 1	96	06.06.2011
Anadolu İmam Hatip Lisesi 2	100	31.05.2011
İmam Hatip Lisesi 1	99	01.06.2011
İmam Hatip Lisesi 2	100	03.06.2011
Sağlık Meslek Lisesi 1	96	27.05.2011
Sağlık Meslek Lisesi 2	98	02.06.2011
Anadolu Öğretmen Lisesi 1	100	27.05.2011
Anadolu Öğretmen Lisesi 2	100	27.05.2011
Ticaret Meslek Lisesi 1	100	03.06.2011
Ticaret Meslek Lisesi 2	98	03.06.2011
Düz Lise 1	95	02.06.2011
Düz Lise 2	99	30.05.2011
Özel Lise	98	07.06.2011

dahil edilmiştir (özel liseler ERG'den farklı olarak buraya eklenmiştir). Genel liseler ise Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı düz lise olarak tarif edilen genel liselerden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik liseler ise Endüstri meslek liseleri, Kız meslek liseleri, Ticaret meslek liseleri, Sağlık meslek liselerinden oluşmaktadır. İmam hatip liseleri kategorisi ise İmam hatip ve Anadolu imam hatip liselerinden oluşmaktadır.

Bu araştırma çerçevesince, 2010-2011 eğitim-öğretim yılının son üç haftası içinde, 12 farklı lise türünde, 21 farklı lisede toplam 2037 anket uygulanmış ve bunlardan 2035'i analiz edilmiştir. Soldaki tabloda liselere göre anketin yapılış tarihi, anketin kaç öğrenciye uygulandığı görülmektedir.

Araştırmanın uygulama kısmı, eğitim-öğretim döneminin son üç haftasına denk geldiği için bu süreç hızlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Uygulama aşamasında hem Genç Hayat Vakfı çalışanları hem de birlikte çalıştığı psikologlar liselere giderek anketin sınıf ortamında doldurulmasını sağlamışlardır. Tabii anketin sınıf ortamında doldurulmasının ara sıra da olsa bazı riskleri ortaya çıkarttığı söylenebilir. Örneğin, bazı öğrencilerin ankete tam olarak odaklanamamaları, anketi ders işlemek yerine bir alternatif olarak görmeleri ve birbirleriyle iletişim halinde olmaları vb. Fakat uygulama sırasında ortaya çıkan asıl aksaklıklar anketin sınıf ortamında doldurulmasından ziyade, genellikle okul yönetimleriyle olan ilişkilerde kendini göstermiştir. Bazı okul yönetimlerinin anketin uygulanması için gerekli izinler olmasına rağmen ısrarla işbirliği yapmak istememeleri bu tür aksaklıklar arasında sayılabilir. Bundan dolayı 24 okulda 2400 öğrenciyle yapılması planlanan araştırma, 21 okulda 2100 öğrenciyle gerçekleştirilmiş ve toplamda 2035 anket değerlendirmeye alınmıştır. Tabii anketin "bilgi alan" bir yapıya sahip olduğunu hatırd tutmak, bu tutumu anlamayı kolaylaştıracaktır.

Anketlerdeki bilgiler öncelikle Excel programıyla bilgisayar ortamına geçilmiş, ardından veriler SPSS programında dönüştürülmüş ve yine SPSS programında analiz edilmiştir. Anketlerdeki bilgilerin Excel programında veriye dönüştürülmesi (ankette

yer alan açık uçlu sorulara verilen cevapların kategorizasyonları da dahil olmak üzere) yaklaşık 1 ay sürmüş ve bu aşamada toplam 9 kişi çalışmıştır.

Anket tasarlanırken farklı konularda gençlerin profilini anlamak için uzun bir anketin uygulanmış olması, anket uygulamasının sınıf ortamında yapılması, anketin anketör tarafından değil de öğrencilerin kendileri tarafından doldurulması gibi sebeplerden dolayı her soruda yanıt verilmeyen

soruların oranı dikkat çekmektedir. Ayrıca yine belirtmek gerekir ki bazı öğrenciler anketi uzun bulduklarını veya sıkıldıklarını anket kağıdının üzerine yazarak belirtmişlerdir. Her ne kadar anketin uzunluğu araştırmanın tasarlanması sırasında dikkat çekmiş olsa da kapsamlı bir lise profilini çıkartabilmek için uzun ama kapsamlı bir anket tasarlanmasına -bazı sorulara yanıt alınamayacağını göze alarak- karar verilmiştir.

SOSYODEMOGRAFİK VE SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLER

Cinsiyet

Anket uygulanan öğrencilerin ağırlıklı bir şekilde kadınlardan oluştuğunu belirtmek gerekir. Eğitimde cinsiyet ve cinsiyet eşitsizliği konusuna dikkat çekmek araştırmamızın tasarlanması sırasında gözetilen konulardan bir tanesi olduğundan Kız meslek liseleri özellikle seçilmiş ve Sağlık meslek liseleri ile İmam hatip liseleri gibi kadın öğrenci nüfusu ağırlıklı liselerin katılımıyla uygulanan anket sayısı kadınların lehine gelişmiştir. Anket uygulanmış olan liselilerin kadın-erkek dağılımı %62.75 kadın ve %29.55 erkektir.

TABLO 6: ÖĞRENCİ SAYILARI (CİNSİYETE GÖRE)

Cinsiyet	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Kadın	1277	% 62.75
Erkek	601	% 29.55
Yanıt yok	157	% 7.70
TOPLAM	2035	% 100

Aşağıdaki tabloda okul türlerine göre cinsiyet dağılımı belirtilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi Sağlık meslek liseleri, İmam hatip liseleri, Anadolu imam hatip liseleri ve Kız meslek liselerinin kadın oranı %80'lerin üzerindedir.

TABLO 7: CİNSİYET DAĞILIMI (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Okul türlerine göre cinsiyet dağılımı		Erkek	Kadın	Yanıt yok	Toplam
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	89	104	6	199
	%	% 44.9	% 52.5	% 2.6	% 100
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	23	160	11	194
	%	% 11.9	% 82.4	% 5.7	% 100
İmam Hatip Lisesi	Sayı	0	188	11	199
	%	%0	% 94.5	% 5.5	% 100
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	13	166	17	196
	%	% 6.6	% 84.7	% 8.7	% 100
Çok Programlı Lise	Sayı	46	124	26	196
	%	% 24	% 64.5	% 11.5	% 100
Düz Lise	Sayı	71	102	21	194
	%	% 36.6	% 52.6	% 10.8	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	99	95	4	198
	%	% 50	% 48	% 2	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	10	180	3	193
	%	% 5.2	% 93.2	% 1.6	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	76	8	15	99
	%	% 76.7	% 8.1	% 15.2	% 100
Anadolu Lisesi	Sayı	91	74	20	185
	%	% 48.6	% 39.6	% 11.8	% 100
Fen Lisesi	Sayı	47	26	11	84
	%	% 56	% 31	% 13	% 100
Özel Lise	Sayı	36	50	12	98
	%	% 36.8	% 51	% 12.2	% 100
Toplam	Sayı	601	1277	157	2035
	%	% 29.6	% 62.9	% 7.5	% 100

Bu arada belirtmek gerekir ki, konu liseli öğrenciler olunca genelde toplumda ve farklı yayınlarda -Milli Eğitim Bakanlığı'nın dökümanları da dahil olmak üzere- kız öğrenci tanımlaması kullanılmaktadır. “Kız” kelimesinin kullanımının başlı başına sorunlu olduğunun üzerine düşünülmesi gerekli gözükmektedir. Benzer bir bakış açısıyla olsa gerek, anket uygulanan liselilerden bir imam hatip liseli cinsiyetinin sorulduğu soruda kadın şikkını işaretlemiş ancak kadın şikkının üzerini çizerek “genç kız” yazmış ve iki Çok programlı lise öğrencisi “kız” yazma gereğini duymuştur.

Anne-babanın Sosyodemografik ve Sosyoekonomik Özellikleri

Anket uygulanan gençlerin büyük bir çoğunluğunun (%89.6) anne ve babaları sağ iken, %0.3'ünün her iki ebeveyni de yaşamamaktadır. Öğrencilerin %1.9'unun sadece annesi sağ iken, %0.8'inin sadece babası sağdır.

TABLO 8: ANNE-BABANIN HAYATTA OLMA DURUMU		
Anne-baban yaşıyor mu?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Her ikisi de sağ	1822	% 89.6
Annem sağ	39	% 1.9
Babam sağ	16	% 0.8
Her ikisi de yaşamıyor	6	% 0.3
Yanıt yok	152	% 7.4
TOPLAM	2035	% 100

Anne-babası yaşayan gençlere ise ebeveynlerin beraber aynı evde mi yaşadıkları yoksa ayrılıp, boşandıkları yani ayrı evlerde yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş, 1819 gençten 1714'ü (%94.2) beraber aynı evde yaşadıklarını, 102'si (%5.6) ise ayrıldıklarını ya da boşandıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 9: ANNE-BABANIN BİRLİKTELİK DURUMU

Anne ve baban yaşıyor ise;	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Beraber aynı evde yaşıyorlar	1714	% 94.2
Ayrıldılar ya da boşandılar	102	% 5.6
Yanıt yok	3	% 0.2
TOPLAM	1819	% 100

Ayrıca araştırmaya katılan gençlere “ailen şu anda yaşamakta olduğu şehre başka bir şehirden göç ederek mi gelmiş?” diye sorulmuş ve ankete katılan gençlerden 1031'i (%50.8) “hayır” yanıtını verirken, 819 öğrenci (%40.3) ise “evet” yanıtını vermişlerdir. “Evet” yanıtını verenlere ise kaç yılında ailelerinin göç ettikleri sorulmuştur. Ailelerinin şu anda yaşamakta olduğu il olan İstanbul'a göç ile geldiğini belirten 819 öğrenciden 30'u (tüm örneklemin %1.5'i) ailelerinin 1970'den önce göç ettiğini belirtmiş, 59 tanesi (tüm örneklemin %2.9'u) 1970-1980 arasında göç etmiş olduklarını, 117 tanesi (tüm örneklemin %5.8'i) ise 1980-1990 arası göç ettiklerini belirtmişlerdir. 1990-2000 arası göç ettiklerini söyleyen 202 öğrenci (tüm örneklemin %10'u) ve 2000'lerde göç ettiklerini belirten 76 öğrenci (tüm örneklemin %3.7'si) vardır. 195 öğrenci (örneklemin %9.6'sı) ise ailelerinin ne zaman göç ettiğini bilmediklerini belirtmişler, 140 öğrenci ise soruyu yanıtsız bırakmıştır.

TABLO 10: AİLENİN GÖÇ DURUMU

Ailen şu anda yaşamakta olduğu şehre başka bir şehirden göç ederek mi gelmiş?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Evet	819	% 40.3
Hayır	1031	% 50.8
Yanıt yok	185	% 8.9
TOPLAM	2035	% 100

TABLO 11: AİLENİN GÖÇ ETTİĞİ YIL

Ailen şu anda yaşamakta olduğu şehre kaç yılında göç etmiş?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%) (göç edenler)	Yüzde (%) (tüm örneklem)
1970'ten önce	30	% 3.7	% 1.5
1970-1980 arası	59	% 7.2	% 2.9
1981-1990 arası	117	% 14.3	% 5.8
1991-2000 arası	202	% 24.7	% 10
2000 sonrası	76	% 9.3	% 3.7
Bilmiyorum	195	% 23.8	% 9.6
Yanıt yok	140	% 17	% 6.8
TOPLAM	819	% 100	% 40.3

Ailesi 1990 ve sonrasında göç edenlerin yakın bir dönemde göç etmiş oldukları düşünülürse bu duruma uyan tüm örneklem %14'e yakın bir oranda (tam olarak %13.7) 1990'lı yıllar sonrasında göç eden ailelerden oluşan gençlerden oluştuğu ortaya çıkar. Her ne kadar göç edilen yıl kendi başına gencin sosyo-ekonomik şartlarını belli eden bir faktör olmasa da avantajlı liselere devam edenlerle dezavantajlı liselere gidenlerin göç yıllarına göre analizi yapıldığında avantajlı liselerde okuyanların %3.1'i 2000 ve sonrasında, %7.8'inin ise 1990-2000 arasında göç ettikleri yani toplamda %10.9'unun 1990 ve sonrasında göç ettiği gözlemlenmektedir. Dezavantajlı liselerde okuyanların ise %4.7'si 2000 ve sonrasında göç eden ailelerin çocuklarıyken, %12.7'si 1990-2000 arasında göç eden ailelerden gelmekte yani toplamda %17.4'ü 1990 ve sonrasında göç eden ailelerden gelmektedir. Ayrıca lise türleri açısından da göç edilen tarihe göre farklar göze çarpmaktadır. Örneğin Özel liseye giden öğrencilerin sadece %4'ü 1990 ve sonrasında göç eden ailelere mensup iken, bu oran örneğin dezavantajlı Ticaret meslek lisesinde %18.3'ü bulmaktadır.

Gençlere doğdukları yerleşim birimi de sorulmuştur. Anket uygulanan gençlerin sadece %4.5'i köyde doğduklarını belirtirken, %42.2'si ilde, %43.1'i ise ilçede doğduklarını belirtmişlerdir. Anket uygulananların %1.2'si ise yurtdışında doğduklarını belirtmişlerdir.

TABLO 12: ÖĞRENCİLERİN DOĞDUĞU YERLEŞİM BİRİMİ

Doğduğun yerleşim birimi aşağıdakilerden hangisi idi?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
İl	856	% 42.2
İlçe	877	% 43.1
Köy	92	% 4.5
Yurtdışı	25	% 1.2
Yanıt yok	169	% 8.3
Kayıp veri	16	% 0.7
TOPLAM	2035	% 100

Lise türlerine göre doğulan yerleşim birimleri oranları incelendiğinde öğrenci profilinin lise türlerine göre farklılaşabildiği göze çarpmaktadır. Örneğin ankete katılan Anadolu imam hatip liselerine giden öğrencilerin %5.6'sı köy doğumlu olduklarını belirtirken, bu oran Özel lisede okuyan gençlerde %3.1'e düşmektedir. Benzer şekilde il ve ilçe doğumlu olanların lise türüne göre dağılımı incelendiğinde de farklar göze çarpmaktadır. Örneğin Anadolu öğretmen liselerinde anket uygulanan gençlerin %52'si ilçe doğumlu olduklarını belirtmişlerdir. Bu oran Anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinde %52.6, İmam hatip lisesi öğrencilerinde %51.3, Endüstri meslek lisesi öğrencilerinde ise %43.4'tür. Bu liselerde ilçe doğumluların ağırlıkta olduğu gözlemlenirken, örneğin Anadolu lisesi, Fen lisesi ve Özel lise öğrencilerinde il lehine değişmektedir. Özel lisede okuyan gençlerin %64.3'ü, Anadolu lisesinde okuyan gençlerin %51.9'u ve Fen lisesinde okuyan gençlerin %43.5'i ilde doğduklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca gençlere ailelerinin oturduğu ev kendilerinin mi, kira mı, lojman mı, vb. diye sorulmuş ve ankete katılan gençlerin %66.7'si evlerinin kendilerinin olduğunu, %19.8'i kirada oturduklarını, %1.6'sı lojmanda oturduklarını belirtmiş ve %2.9'u "akrabamızın evi, kira vermiyoruz" yanıtını vermişlerdir.

TABLO 13: AİLENİN OTURDUĞU EVİN DURUMU

Ailenin oturduğu evin durumu aşağıdaki seçeneklerden hangisine uyuyor?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Kendimizin	1357	% 66.7
Kira	402	% 19.8
Akrabamızın evi, kira vermiyoruz	58	% 2.9
Lojman	32	% 1.6
Diğer	17	% 0.7
Yanıt yok	169	% 8.3
TOPLAM	2035	% 100

Liseli profilini anlamak için hiç kuşkusuz anne ve babaların eğitim durumlarını öğrenmek de önemlidir. İlk olarak belirtmek gerekir ki daha önce yapılan pek çok çalışmanın da gösterdiği gibi -eğitimde cinsiyet eşitsizliğini göz önüne serercesine- anne ve babaların eğitimleri arasında farklar göze çarpmaktadır. Örneğin, okuma yazma bilmeyen oranı babalarda %0.6 ile sınırlı olurken bu oran annelerde %3.8'e yükselmektedir. Bu yüzdelerle paralel bir şekilde Düz lise, Meslek lisesi, Anadolu lisesi, Fen lisesi ve İmam hatip lisesi gibi farklı lise türleri mezunlarının oranı toplandığında anneler arasında lise mezunu oranı %15.6 iken bu oran babalarda %20.9'a yükselmekte, üniversite veya yüksekokul mezunu olan annelerin oranı %13.3 iken bu oran babalarda %21'e yükselmektedir.

TABLO 14: ANNE-BABANIN ÖĞRENİM DURUMU

Anne ve babanın öğrenim durumu	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Okuma yazma bilmiyor	77	% 3.8	13	% 0.6
Okuma yazma biliyor ama ilkokulu bitirmemiş	111	% 5.5	63	% 3.1
İlkokul mezunu	823	% 40.4	578	% 28.6
Ortaokul mezunu	212	% 10.5	291	% 14.3
Düz lise mezunu	162	% 8	217	% 10.7
Meslek lisesi mezunu	94	% 4.6	124	% 6.1
Anadolu lisesi mezunu	39	% 1.9	29	% 1.4
Fen lisesi mezunu	6	% 0.3	5	% 0.2
İmam hatip lisesi mezunu	17	% 0.8	51	% 2.5
Üniversite, yüksekokul mezunu	271	% 13.4	427	% 21
Diğer	14	% 0.7	24	% 1.2
Yanıt yok	209	% 10.1	213	% 10.2
TOPLAM	2035	% 100	2035	% 100

Annenin öğrenim durumu açısından farklı lise türlerindeki öğrenci profili incelendiğinde bir kez daha farklar göze çarpmaktadır. Örneğin Özel lisede ve Fen lisesinde okuyan öğrenciler içinde hiçbir öğrenci annesinin öğrenim durumu için “okuma yazma bilmiyor” seçeneğini işaretlememiştir. Anadolu lisesinde okuyanların ise %1.6’sı annesinin okuma yazma bilmediğini belirtmiştir. Ancak bu oran örneğin Anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinde %8.2’ye, Çok programlı lise öğrencilerinde ise %7.3’e yükselmektedir. Benzer bir fark annesinin üniversite, yüksekokul mezunu olduğunu belirtenlerde de görülmektedir. Özel okulda okuyan gençlerin %66.3’ü annelerinin üniversite, yüksekokul mezunu olduğunu belirtirken, bu oran Anadolu lisesi öğrencilerinde %39.5, Fen lisesi öğrencilerinde %35.3’tür. Annelerinin üniversite mezunu olduğunu belirtenlerin oranı ise örneğin Endüstri meslek lisesi öğrencilerinde %3’e, İmam Hatip lisesi öğrencilerinde %1.5’e ve Anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinde ise %0.5’e düşmektedir.

Benzer bir şekilde babanın eğitim durumu da lise türlerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin Özel lisede okuyan gençlerin babalarının %68.4’ü, Fen lisesinde okuyanların %51.8’i, Anadolu lisesinde okuyanların %47.6’sı üniversite, yüksekokul mezunu iken, bu oran Kız meslek lisesi öğrencilerinin babalarında %14’e, Ticaret meslek lisesinde %4.1’e ve Çok programlı lisede %2.6’ya inmektedir.

Babaların işteki konumları sorusunda ise diğer seçeneği ile çoklu seçeneklerin seçilmesinden yola çıkarak bir yandan liselilerin, babalarının işteki konumunu oturtmakta zorlandıkları sonucuna ulaşmak mümkünken, diğer yandan iş tanımlarının muğlak olduğu, işsizlikle iş sahibi olmak, serbest çalışmak gibi kavramların muğlaklığı karşısında anket şıklarının bu muğlaklığı yansıtmakta yetersiz kaldığı analizini yapmak da mümkündür. Bu yüzden örneğin 4 öğrenci 1 ve 4 seçeneklerini aynı anda işaretlemiş böylece “işsiz, ara sıra iş bulduğunda çalışıyor” ve “kendi hesabına, serbest çalışıyor ama yanında işçi çalıştırmıyor” şıklarını harmanlamıştır. Ancak bu çoklu işaretlendirmelerin hepsinin analizinin yapılması zor olduğundan ve de kimi zaman bu şıklar birbirleriyle çeliştiğinden tüm çoklu şıklarla yanıt veren anketler

(57 anket) analiz dışı bırakılarak kayıp veri olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca “diğer” seçeneğinin çok olması (% 5.1) yine gençlerin babasının işteki konumunu şıklarla sınırlandırmak ve tanımlamak yerine mesleklerinin adını vermelerinden (örneğin: doktor) kaynaklanmıştır.

TABLO 15: BABANIN İŞTEKİ KONUMU

Babanın işteki konumu	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Ücretli maaşlı olarak birinin yanında ya da özel bir kuruluştaki çalışıyor	468	% 23
Kendi hesabına, serbest çalışıyor, yanında kişi çalıştırıyor	364	% 17.9
Ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalışıyor	286	% 14.1
Kendi hesabına, serbest çalışıyor ama yanında işçi çalıştırmıyor	184	% 9
Emekli, bir başka işte çalışıyor	122	% 6
Emekli, hiçbir işte çalışmıyor	108	% 5.3
İşsiz, ara sıra iş bulduğunda çalışıyor	61	% 3
Yurtdışında işçi olarak çalışıyor	11	% 0.5
Kendi toprağında çiftçi	9	% 0.4
Diğer	106	% 5.1
Yanıt yok	259	% 12.7
Kayıp veri	57	% 3
TOPLAM	2035	% 100

Babaların iş durumu incelendiğinde lise türleri arasındaki farklar göze çarpmaktadır. Örneğin babasının işsiz, ara sıra iş bulduğunda çalıştığını belirtenlerin oranı Endüstri meslek liselerinden anketi dolduranlar arasında %5.2, Anadolu öğretmen liselerinden anketi dolduran öğrenciler arasında %4.2, Çok programlı lise öğrencileri arasında %4.3, genel liseler arasında %3.3 iken bu oran Özel lisede %2’ye,

Fen lisesinde %1.2'ye inerken, Anadolu liselerindeki öğrencilerden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir. Analizi kolaylaştırmak adına lise türlerini mesleki ve teknik liseler, akademik seçici liseler, genel liseler ve imam hatip liseleri olarak sınıflandırdığımızda ise mesleki ve teknik liselere gidenlerin %3.3'ü, imam hatip liselerine gidenlerin %3.5'i, genel liselere gidenlerin %3.1'i ve akademik seçici liselere gidenlerin %2.1'i babasının işsiz, ara sıra iş bulduğunda çalıştığını belirtmektedir. Babasının ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalıştığını belirtenler ise mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin %14'ü

iken, bu oran İmam hatip lisesi öğrencilerinde %14.4'e, akademik seçici liselerde ise %16.4'e yükselmekte, genel liselerde %7.9'a düşmektedir. Babalarının kendi hesabına serbest çalışıp yanında belirli sayıda kişiyi çalıştırdığını belirtenlerin oranı ise en yüksek oranda akademik seçici liselerde %22.4 ile temsil edilmekteyken, bu oran imam hatiplerde %19.5, genel liselerde %17.8, mesleki ve teknik liselerde %14.6'dır. Aşağıdaki tablo farklı lise kategorilerine göre öğrencilerin babalarının işteki konumunu lise kategorileri içindeki oranını, yüzdesini göstermektedir.

TABLO 16: BABANIN İŞTEKİ KONUMU (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Babanın işteki konumu	Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
İşsiz, ara sıra iş bulduğunda çalışıyor	% 3.3	% 2.1	% 3.1	% 3.5
Ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalışıyor	% 14	% 16.4	% 7.9	% 14.4
Ücretli maaşlı olarak birinin yanında ya da özel bir kuruluştaki çalışıyor	% 26	% 23.1	% 24.1	% 16.7
Kendi hesabına, serbest çalışıyor ama yanında işçi çalıştırmıyor	% 10.1	% 6.8	% 8.9	% 10.4
Kendi hesabına, serbest çalışıyor, yanında kişi çalıştırıyor	% 14.6	% 22.4	% 17.8	% 19.5
Emekli, hiçbir işte çalışmıyor	% 6.2	% 4.6	% 7.3	% 3.5
Emekli, bir başka işte çalışıyor	% 5.2	% 6	% 9.4	% 6.3
Yurtdışında işçi olarak çalışıyor	% 0.3	% 0.4	% 0.5	% 1.3
Kendi toprağında çiftçi	% 0.6	% 0.2	% 0	% 0.8
Diğer	% 5.5	% 4.1	% 3.1	% 7.3

Öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına bakıldığında, anket uygulanan gençlerden 1248'inin (%61.3) annesi çalışmazken, 607 öğrencinin annesinin (%29.9) çalıştığı görülmektedir.

TABLO 17: ANNENİN ÇALIŞMA DURUMU

Annen çalışıyor mu(ydu)?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Evet	607	% 29.9
Hayır	1248	% 61.3
Yanıt yok	179	% 8.8
TOPLAM	2035	% 100

Lise türlerine göre annelerin çalışma yüzdeleri incelendiğinde lise türleri arasındaki farklar göze çarpmaktadır. Örneğin Özel liseye giden gençlerin %66.3'ü, Anadolu lisesine gidenlerin %53'ü, Fen lisesine gidenlerin %43.5'i annelerinin çalıştığını belirtirken, bu oran Düz liselerde %32.5'e, Çok programlı liselere gidenlerde %19.3'e, İmam hatiplerde %11.6'ya ve Anadolu imam hatiplerde %7.7'ye düşmektedir.

Annesinin çalıştığını belirtenlere ise annelerinin işteki konumu sorulmuştur. Annelerin işteki konumu

hakkında verilen yanıtlar incelendiğinde çalışan anneler arasında en yüksek oranın %37.4 ile ücretli-maaşlı olarak birinin yanında ya da özel bir kuruluştaki çalışanlar tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Bu oran aynı zamanda tüm örneklemin %11.3'ünü oluşturmakta, ev kadını seçeneğinin hemen ardından gelmektedir. Çalışan anneler içinde ikinci sırada ise %26 oran ile ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalışmak gelmektedir. Bu oran tüm örneklemin %7.8'ini teşkil etmektedir.

TABLO 18: ANNENİN ÇALIŞMA DURUMU (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

ANNEN ÇALIŞIYOR MU(YDU)?		Evet	Hayır	Yanıt yok	Toplam
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	78	114	4	196
	%	% 39.6	% 57.9	% 2.5	% 100
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	59	125	10	194
	%	% 30.4	% 64.4	% 5.2	% 100
İmam Hatip Lisesi	Sayı	23	164	12	199
	%	% 11.6	% 82.4	% 6	% 100
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	15	157	24	196
	%	% 7.7	% 80.1	% 12.2	% 100
Çok Programlı Lise	Sayı	37	131	24	192
	%	% 19.3	% 68.2	% 12.5	% 100
Düz Lise	Sayı	63	108	23	194
	%	% 32.5	% 55.7	% 11.8	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	57	135	6	198
	%	% 28.8	% 68.2	% 3	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	61	130	2	193
	%	% 31.6	% 67.4	% 1	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	14	67	18	99
	%	% 14.1	% 67.7	% 18.2	% 100
Anadolu Lisesi	Sayı	98	61	26	185
	%	% 53	% 33	% 14	% 100
Fen Lisesi	Sayı	37	35	13	85
	%	% 43.5	% 41.2	% 15.3	% 100
Özel Lise	Sayı	65	21	12	98
	%	% 66.3	% 21.4	% 12.3	% 100
Toplam	Sayı	607	1248	174	2029
	%	% 29.9	% 61.5	% 8.6	% 100

TABLO 19: ANNENİN İŞTEKİ KONUMU

Annenin işteki konumu	Öğrenci sayısı	Yüzde (%) Annesi çalışanlar arasında	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
Ücretli maaşlı olarak birinin yanında ya da özel bir kuruluştaki çalışıyor	227	% 37.4	% 11.3
Ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalışıyor	158	% 26	% 7.8
Kendi hesabına, serbest çalışıyor ama yanında işçi çalıştırmıyor	35	% 5.8	% 1.7
Kendi hesabına, serbest çalışıyor, yanında kişi çalıştırıyor	34	% 5.6	% 1.7
Emekli, hiçbir işte çalışmıyor	33	% 5.5	% 1.6
Emekli, bir başka işte çalışıyor	5	% 0.8	% 0.2
Kendi toprağında çiftçi	2	% 0.3	% 0.1
Yurtdışında işçi olarak çalışıyor	0	% 0	% 0
Diğer	39	% 6.4	% 1.9
Yanıt yok	70	% 11.5	% 3.4
Kayıp veri	4	% 0.7	% 0.2
TOPLAM	607	% 100	% 29.9

Lise kategorilerine göre annelerin iş durumu incelendiğinde aradaki farklar göze çarpmaktadır. Örneğin annesinin ücretli-maaşlı olarak bir kamu kuruluşunda çalıştığını belirtenler akademik seçici liselerde %16.5 iken, bu oran genel liselerde %6.2'ye, mesleki ve teknik liselerde %5.1'e, imam hatip liselerinde ise %1.5'e düşmektedir. Annesinin ücretli-maaşlı olarak birinin yanında ya da özel bir kuruluştaki çalıştığını belirtenler ise akademik seçici liselerdeki öğrencilerin %15.8'ini, genel liselerin %15'ini, mesleki ve teknik liselerin %11.1'ini oluştururken, bu oran imam hatip liselerinde %2.8'e düşmektedir. Annesinin kendi hesabına, serbest çalışıp ve yanında belirli sayıda kişiyi çalıştırdığını belirtenler ise akademik seçici liselerde %3.9 iken bu oran genel liselerde %2.6'ya, mesleki ve teknik liselerde %0.7'ye ve imam hatip liselerinde %0'a düşmektedir.

Lise türleri arasında öğrencilerin annelerinin çalışma hayatına katılımı ve işteki konumları açısından cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır.

Ayrıca gençlere ailelerinden kaynaklı olarak hangi sosyal güvenlik kuruluşundan faydalandıkları sorulmuş ve tıpkı babanın mesleği sorusunda olduğu gibi birden çok şık işaretlenmesi, birbirleriyle çelişen şıkların işaretlenmesiyle karşılaşmış ve bu yüzden 59 ankete verilen yanıt kayıp veri olarak değerlendirilmiştir.

TABLO 20: FAYDALANILAN SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

Ailenden kaynaklı olarak hangi sosyal güvenlik kuruluşundan faydalanıyorsunuz?	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
SSK	968	% 47.6
Bağ-Kur	251	% 12.3
Bilmiyorum	185	% 9.1
Emekli Sandığı	168	% 8.3
Özel sigorta	86	% 4.2
Sosyal güvencem yok	67	% 3.3
Yeşil kart	29	% 1.4
Kayıp veri	59	% 2.5
Yanıt yok	231	% 11.3
TOPLAM	2035	% 100

Faydalanılan sosyal güvenlik kuruluşları lise türlerine göre analiz edildiğinde aradaki farklar net olarak görülmektedir. Örneğin Özel lise öğrencilerinden %36.5'i özel sigorta yanıtını verirken, bu oran Anadolu lisesi öğrencileri arasında %7.7'ye, Fen lisesi öğrencileri arasında %2.4'e düşmekte, Ticaret meslek lisesi öğrencilerinde %1'e, Endüstri meslek

lisesi öğrencilerinde ise %0'a düşmektedir. Benzer bir şekilde yeşil karta sahip olduğu yanıtını veren Anadolu öğretmen liselerinde ve Özel lisede hiçbir öğrenci bulunmazken (%0), bu oran Çok programlı lise öğrencilerinde %3.6'yı ve İmam hatip lisesi öğrencilerinde %3'ü bulmaktadır.

TABLO 21: FAYDALANILAN SOSYAL GÜVENLİK KURUMU (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Okul türüne göre ait olunan sosyal güvenlik kuruluşu karşılaştırması		Sosyal güvencem yok	SSK	Emekli Sandığı	Bağ-Kur	Özel Sigorta	Yeşil kart	Bilmiyorum	Yanıt yok
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	9	81	48	23	4	0	16	6
	%	% 4.6	% 41.5	% 24.6	% 11.8	% 2.1	% 0	% 8.2	% 3.1
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	7	124	11	22	1	1	9	14
	%	% 3.6	% 63.9	% 5.7	% 11.3	% 0.5	% 0.5	% 4.6	% 7.2
İmam Hatip Lisesi	Sayı	7	92	13	48	4	6	9	18
	%	% 3.5	% 46.2	% 6.5	% 24.1	% 2	% 3	% 4.5	% 9
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	4	82	9	37	6	2	21	33
	%	% 2	% 41.8	% 4.6	% 18.9	% 3.1	% 1	% 10.7	% 16.8
Çok Programlı Lise	Sayı	13	103	5	15	6	7	13	27
	%	% 6.8	% 53.6	% 2.6	% 7.8	% 3.1	% 3.6	% 6.8	% 14.1
Düz Lise	Sayı	5	94	17	16	7	4	16	30
	%	% 2.6	% 48.5	% 8.8	% 8.2	% 3.6	% 2.1	% 8.2	% 15.5
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	9	135	4	20	2	2	13	11
	%	% 4.5	% 68.2	% 2	% 10.1	% 1	% 1	% 6.6	% 5.6
Kız Meslek Lisesi	Sayı	6	108	13	31	5	3	18	6
	%	% 3.1	% 56.3	% 6.8	% 16.1	% 2.6	% 1.6	% 9.4	% 3.1
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	3	46	6	10	0	2	12	18
	%	% 3.1	% 47.4	% 6.2	% 10.3	% 0	% 2.1	% 12.4	% 18.6
Anadolu Lisesi	Sayı	0	67	21	12	14	1	31	26
	%	% 0	% 36.8	% 11.5	% 6.6	% 7.7	% 0.5	% 17	% 14.3
Fen Lisesi	Sayı	1	28	20	9	2	1	9	13
	%	% 1.2	% 32.9	% 23.5	% 10.6	% 2.4	% 1.2	% 10.6	% 15.3
Özel Lise	Sayı	3	8	1	8	35	0	18	14
	%	% 3.1	% 8.3	% 1	% 8.3	% 36.5	% 0	% 18.8	% 14.6

Araştırma çerçevesinde öğrencilerin kardeşe sahip olup olmadıkları da öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 81.3) kardeşe sahip olduklarını belirtirken %10.2 ise kardeşi olmadıklarını belirtmiştir. Anket uygulanan öğrencilerin %8.5'i ise soruya yanıt vermemiştir.

TABLO 22: KARDEŞE SAHİP OLMA/OLMAMA DURUMU		
Kardeşe sahip olup/olmama	Sayı	Yüzde (%)
Kardeşim var	1655	% 81.3
Kardeşim yok	208	% 10.2
Yanıt yok	172	% 8.5
TOPLAM	2035	% 100

Ayrıca ankete katılan gençlere (kendilerini saymayarak) kaç kardeşi olduğu sorulmuştur. Anket uygulanan gençlerin %37.6'sı 1 kardeşleri olduğunu söylerken, böylece ailenin kendisiyle beraber iki çocuklu olduğunu belirtirken, 2 kardeşi olduğunu belirtenler %25.1'dir. 3 ve daha fazla kardeşi olduğunu belirtenler ise toplamda %18.6'dır.

TABLO 23: KARDEŞ SAYISI		
Kardeş sayısı	Sayı	Yüzde (%)
Kardeşim yok	208	% 10.2
1 kardeşim var	765	% 37.6
2 kardeşim var	511	% 25.1
3 kardeşim var	196	% 9.6
4 kardeşim var	103	% 5.1
5 ve üstü kardeşim var	76	% 3.9
Yanıt yok	176	% 8.5
TOPLAM	2035	% 100

Kardeş sayıları analizi kolaylaştırmak için farklı lise kategorilerine bölündüğünde farklı lise kategorilerindeki öğrencilerin kardeş sayıları

arasındaki farklar göze çarpmaktadır. Örneğin akademik seçici liselerde 5 ve üzeri kardeş sayısına sahip gençler %1 iken bu sayı imam hatip liselerindeki gençler arasında %9.1'e çıkmaktadır. Benzer şekilde akademik seçici liselere, mesleki ve teknik liselere ve genel liselere devam eden gençler ağırlıklı olarak tek kardeşleri olduğunu yani 2 çocuklu ailelerden geldiklerini belirtirken, bu oran imam hatip liselerinde 2 kardeşim var yanıtına yani 3 çocuklu aileler yanıtına evrilmektedir. **İmam hatip liselerine devam eden öğrencilerin kardeş sayılarının diğer lise kategorilerindeki gençlerin kardeş sayılarına göre daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.**

Örneğin akademik seçici liselerde 5 ve üzeri kardeş sayısına sahip gençler %1 iken, bu oran imam hatip liselerindeki gençler arasında %9.1'e çıkmaktadır. Benzer şekilde akademik seçici liselere, genel liselere ve mesleki ve teknik liselere devam eden gençler ağırlıklı olarak tek kardeşleri olduğunu, yani 2 çocuklu ailelerden geldiklerini belirtirken, bu sayı imam hatip liselerinde "2 kardeşim var" yanıtına, yani 3 çocuklu aileler yanıtına evrilmektedir.

TABLO 24: KARDEŞ SAYISI (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)				
Kardeş sayısı	Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
1 kardeşim var	% 38.5	% 48.8	% 43.3	% 16.5
2 kardeşim var	% 25.8	% 19.1	% 23.7	% 33
3 kardeşim var	% 9.3	% 4.6	% 8.2	% 18.3
4 kardeşim var	% 4.9	% 1.6	% 3.1	% 11.4
5 ve üstü kardeşim var	% 3.5	% 1	% 1.5	% 9.1

Araştırmada öğrencilere ailelerinin gelirlerini sormak yerine ailelerinin maddi durumunu öğrencilerin kendilerinin değerlendirmeleri istenmiştir. “Sence aileniz maddi durum bakımından aşağıdaki genel gruplardan hangisine dahildir?” sorusuna anket uygulanan gençlerin sadece %3.3’ü zengin yanıtını verirken, %21.8’i “ortanın üstü” yanıtını vermiştir. Ailelerinin maddi durumunu “ortanın altı” olarak tanımlayanlar %5.4, “yoksul” olarak tanımlayanlar %0.5 ile sınırlı kalırken, öğrencilerin %60’a varan (tam olarak %59.7’si) bir oranla “orta halli” olarak tanımladıkları görülmektedir.

TABLO 25: AİLENİN MADDİ DURUMU

Sence aileniz maddi durum bakımından aşağıdaki genel gruplardan hangisine dahildir?	Sayı	Yüzde (%)
Zengin	68	% 3.3
Ortanın üstü	444	% 21.8
Orta halli	1215	% 59.7
Ortanın altı	109	% 5.4
Yoksul	11	% 0.5
Yanıt yok	188	% 9.3
TOPLAM	2035	% 100

Analizi kolaylaştırmak adına liseleri kategorileştirdiğimizde de gençlerin büyük bir oranla ailelerini orta halli olarak konumlandırırları, liseler arası çok da büyük farkların olmadığı görülmektedir. Ailelerini yoksul olarak tanımlayanlar lise kategorileri arasında büyük bir fark göstermezken (%0.5 ila %0.6 arası), ailesini zengin olarak sınıflandıranlar arasında lise kategorilerine göre farklar göze çarpmaktadır. Örneğin akademik seçici liselerde gençlerin %5.7’si ailesini “zengin” olarak sınıflandırırken, bu oran genel liselerde %4.7’ye, imam hatip liselerinde %3.8’e ve mesleki ve teknik liselerde %1.4’e düşmektedir.

Öğrencilerin Çalışma Deneyimi

Ankete katılan gençlere “Ara sıra da olsa hiç gelir getirici bir işte çalıştın mı ya da çalışıyor musun?” diye sorulmuş ve gençlerin dörtte biri (%25) evet yanıtını verirken, %65.3’ü “hayır” yanıtını vermiştir, %10’a yakın (tam olarak %9.7) yanıtızsız veya kayıp veri vardır.

TABLO 27: ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA DENEYİMİ

Ara sıra da olsa hiç gelir getirici bir işte çalıştın mı ya da halen çalışıyor musun?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	507	% 25
Hayır	1327	% 65.3
Yanıt yok	201	% 9.7
TOPLAM	2035	% 100

TABLO 26: AİLENİN MADDİ DURUMU (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Sence aileniz maddi durum bakımından aşağıdaki genel gruplardan hangisine dahildir?	Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Zengin	% 1.4	% 5.7	% 4.7	% 3.8
Ortanın üstü	% 15.9	% 34.4	% 17.2	% 19.7
Orta halli	% 68.5	% 45.4	% 62.5	% 60.8
Ortanın altı	% 6.8	% 3.7	% 3.1	% 5.8
Yoksul	% 0.6	% 0.5	% 0.5	% 0.5

TABLO 28: ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA DENEYİMİ (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Ara sıra da olsa hiç gelir getirici bir işte çalıştın mı ya da halen çalışıyor musun?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Evet	Sayı	296	118	48	45	507
	%	% 33.8	% 20.9	% 24.7	% 11.4	% 25
Hayır	Sayı	513	390	120	304	1327
	%	% 58.6	% 69	% 61.9	% 77	% 65.4
Yanıt yok	Sayı	67	57	26	46	196
	%	% 7.6	% 10.1	% 13.4	% 11.6	% 9.6
Toplam	Sayı	876	565	194	395	2030
	%	%100	%100	%100	%100	%100

“Ara sıra da olsa hiç gelir getirici bir işte çalıştın mı ya da halen çalışıyor musun” sorusuna verilen yanıtlar lise kategorisine göre incelendiğinde tüm lise kategorilerinde “hayır” yanıtı ağırlıkta olmakla birlikte, “evet” yanıtında en yüksek oranın mesleki ve teknik liselerde (%33.8), en düşük oranın ise imam hatip liselerinde (%11.4) olduğu gözlemlenmektedir.

Ara sıra da olsa gelir getirici bir işte çalıştığını ya da halen çalışmakta olduğunu belirten gençlerin çalışma durumunu öğrenebilmek için hangi zamanlarda çalıştıkları ve hali hazırda (şu anda) çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Bu arada belirtmek gerekir ki öğrenciler seçili şıklar yerine iki ve hatta bazen üç şıkkı beraber işaretleyerek (kimisi zaman bu üç şıkkı kapsayan bir şık olduğuna dikkat etmeden), şıklara bağlı kalmaksızın kendi seçeneklerini oluşturmuşlardır. Örneğin 13 kişi “hafta sonları çalışıyorum” ve “yaz tatillerinde çalışıyorum” şıklarını aynı anda işaretleyerek bizim yeni bir şık oluşturmamızı sağlamışlardır: “hem hafta sonları hem de yaz tatillerinde çalışıyorum”. Bu şık yandaki tabloda italik olarak belirtilmiştir. Bu veri kayıp veri olarak kaydedilmek yerine, değerlendirmeye alınmıştır.

TABLO 29: ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA DURUMU

Çalışma durumun aşağıdakilerden hangisine uyuyor?	Sayı	Yüzde (%) Çalışan gençler arasında	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
Hafta sonları çalışıyorum	53	% 10.5	% 2.6
Okuldan sonra hemen her gün çalışıyorum	21	% 4.1	% 1
Yaz tatillerinde çalışıyorum	212	% 41.8	% 10.4
Hem okuldan sonra hem de yaz tatillerinde çalışıyorum	26	% 5.1	% 1.3
<i>Hem hafta sonları hem de yaz tatillerinde çalışıyorum</i>	13	% 2.6	% 0.6
Şu anda çalışmıyorum	88	% 17.3	% 4.3
Diğer	91	%17.9	% 4.4
Yanıt yok	3	% 0.6	% 0.1
TOPLAM	507	% 100	% 25

Gençlerin çalışma durumu lise kategorilerine göre analiz edildiğinde mesleki ve teknik liselerdeki gençlerin çalışma oranlarının diğer lise kategorilerine göre göreceli olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

TABLO 30: ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA DURUMU (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Çalışma durumun aşağıdakilerden hangisine uyuyor?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Hafta sonları çalışıyorum	Sayı	35	6	6	6
	%	% 4	%1.1	% 3.1	% 1.5
Hem haftasonları hem de yaz tatillerinde çalışıyorum	Sayı	10	0	1	2
	%	% 1.1	% 0	%0.5	% 0.5
Okuldan sonra hemen her gün çalışıyorum	Sayı	18	1	0	2
	%	% 2.1	% 0.2	% 0	% 0.5
Yaz tatillerinde çalışıyorum	Sayı	111	60	25	11
	%	% 12.8	% 10.6	% 12.9	% 2.8
Hem okuldan sonra hem de yaz tatillerinde çalışıyorum	Sayı	8	1	3	3
	%	% 0.9	% 0.2	% 1.5	% 0.8
Şu anda çalışmıyorum	Sayı	68	54	19	37
	%	% 0.1	% 0	% 0	% 0.3
Diğer	Sayı	60	13	6	11
	%	% 6.9	% 2.3	% 3.1	% 2.8
Yanıt yok ve hayır çalışmıyorum	Sayı	542	425	131	319
	%	% 62.3	% 75.4	% 67.5	% 81

Herhangi bir işte çalıştığını söyleyen gençler için öyle görünüyor ki yaz tatilleri boş geçirilmeyen, çalışılan bir dönem özelliği taşımaktadır. Yaz tatillerinin nasıl geçtiği hakkında daha detaylı bilgi alabilmek için liselilere yaz tatillerini nerede geçirdikleri sorulmuş ve öğrencilerin %4.7'si yaz boyu iş bulup çalıştıklarını, %32.1'i memlekete gittiklerini ve %30.2'si yazlığa/tatil yerlerine gittiklerini belirtirken, %15.6 oranında genç şehir dışına çıkmadığını belirtmiştir. Ayrıca önemle altını çizmek gerekir ki bu soruya tek şıkla yanıt vermek yerine iki şıkkı birleştirerek yanıt verenler olmuştur. Öyle ki 94 öğrencinin (%4.6) hem “memlekete gidiyorum” hem de “yazlığa/tatil yerine gidiyorum” şıkkını işaretlemesi bu şıkkı da analizimizde göz önüne almamıza sebep olmuştur. Benzer şekilde 11 öğrenci de (%0.5) hem “memlekete

gidiyorum” hem de “yaz boyu iş bulup çalışıyorum” şıkkını işaretleyince onların yanıtlarını da göz önüne almak için bu şıklar da aşağıdaki tabloya eklenmiştir (öğrencilerin yanıtlarından çıkan bu şıklar italik olarak belirtilmektedir).

TABLO 31: YAZ TATİLİNİN DEĞERLENDİRİLMİŞ DURUMU

Yaz tatillerini genelde nerede geçiriyorsun?	Sayı	Yüzde (%)
Şehir dışına çıkmıyorum	317	% 15.6
Memlekete gidiyorum (köy vb.)	654	% 32.1
Yazlığa/tatil yerine gidiyorum	615	% 30.2
Yaz boyu iş bulup çalışıyorum	95	% 4.7
Memlekete gidiyorum ve yazlığa/tatil yerine gidiyorum	94	% 4.6
Memlekete gidiyorum ve yaz boyu iş bulup çalışıyorum	11	% 0.5
Diğer	81	% 4.0
Yanıt yok	125	% 6.2
Kayıp veri	43	% 2.1
TOPLAM	2035	% 100

Gençlerin yaz tatillerini nerede geçirdikleri lise kategorilerine göre analiz edildiğinde lise kategorilerine göre belirli farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin “memlekete gidiyorum” yanıtını verenler imam hatip liselerindeki öğrencilerde %39.9 iken, bu oran mesleki ve teknik liselerde %38.9’a, genel liselerde ise %27.7’ye, akademik seçici liselerde ise %18.5’e inmektedir. “Yazlığa/tatil yerine gidiyorum” yanıtı ise akademik seçici liselerde okuyan öğrencilerde %50.1 iken, genel liselerde %36.6, mesleki ve teknik liselerde %22.4’tür ve imam hatip liselerinde okuyan öğrencilerde %17’ye inmektedir. “Yaz boyu iş bulup çalışıyorum” yanıtı ise mesleki ve teknik liselerde %8.1 iken, bu oran genel liselerde %3.7, imam hatip liselerinde %2.3 ve akademik seçici liselerde bu oran %1.4’tür.

Yaz aylarında “memlekete gitmek” ve “yazlığa/tatil yerine gitmek” lise kategorilerine göre büyük farklılıklar göstermektedir. Ayrıca, yaz ayları boyunca iş bulup çalışan gençlerin çoğu mesleki ve teknik lise öğrencileridir.

TABLO 32: YAZ TATİLİNİN DEĞERLENDİRİLMİŞ DURUMU (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Yaz tatillerini genellikle nerede geçiriyorsun?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Şehir dışına çıkmıyorum	Sayı	130	80	22	85
	%	% 14.9	% 14.2	% 11.5	% 21.6
Memlekete gidiyorum (köy vb)	Sayı	340	104	53	157
	%	% 38.9	% 18.5	% 27.7	% 39.9
Memlekete gidiyorum ve yazlığa/tatil yerine gidiyorum	Sayı	40	28	12	14
	%	% 4.6	% 5	% 6.3	% 3.6
Memlekete gidiyorum ve yaz boyu iş bulup çalışıyorum	Sayı	6	3	2	0
	%	% 0.7	% 0.5	% 1	% 0
Yazlığa/tatil yerine gidiyorum	Sayı	196	282	70	67
	%	% 22.4	% 50.1	% 36.6	% 17
Yaz boyu iş bulup çalışıyorum	Sayı	71	8	7	9
	%	% 8.1	% 1.4	% 3.7	% 2.3
Diğer	Sayı	34	14	5	28
	%	% 3.9	% 2.5	% 2.6	% 7.1
Yanıt yok	Sayı	38	37	12	24
	%	% 4.3	% 6.6	% 6.3	% 6.1

Yabancı Dil Bilgisi

Ankete katılan öğrencilere “okuyacak ya da konuşacak kadar bildiğin bir yabancı dil var mı?” diye sorulmuş ve gençlerin %57.4’ü “evet var” yanıtını verirken, %31.7’si “hayır yok” yanıtı vermiştir. Bu soruya gençlerin %10.9’u ise yanıt vermemiştir.

TABLO 33: YABANCI DİL BİLGİSİ

Okuyacak ya da konuşacak kadar bildiğin bir yabancı dil var mı?	Sayı	Yüzde (%)
Evet var	1168	% 57.4
Hayır yok	645	% 31.7
Yanıt yok	222	% 10.9
TOPLAM	2035	% 100

Okuyacak ya da konuşacak kadar bildiğin bir yabancı dil var mı sorusu lise kategorilerine göre analiz edildiğinde lise kategorileri arasındaki farklar hemen göze çarpmaktadır. Örneğin, akademik seçici liselere giden gençler arasında “evet var” yanıtını verenler %74.5 iken, bu oran genel liselerde %61.3, imam hatip liselerinde %57 iken mesleki ve teknik liselerde bu oran %46’ya düşmektedir.

Kullanılan İlaç ve Engel Durumu

Ankete katılan gençlere sürekli ilaç aldığı bir hastalıklarının olup olmadığı da sorulmuş, ankete katılanların yaklaşık %10’u olduğunu belirtirken %80’lik bir oranla olmadığı belirtilmiştir. Gençlerin %11.2’si ise bu soruya yanıt vermemiştir.

TABLO 35: SÜREKLİ İLAÇ ALINAN HASTALIK DURUMU

Sürekli ilaç aldığı bir hastalığının var mı?	Sayı	Yüzde (%)
Evet, var	199	% 9
Hayır, yok	1607	% 79.8
Yanıt yok	229	% 11.2
TOPLAM	2035	% 100

Ankete katılan gençlerden sürekli ilaç aldığı bir hastalığı olduğunu belirtenlere açık uçlu soruyla bu hastalığın ve ilacın ne olduğu sorulmuştur. En çok bahsi geçen hastalıklar ve yanıtlanma oranları Tablo 36’da belirtilmiştir. Öyle görünüyor ki sürekli ilaç aldığını ve bir hastalığı olduğunu belirtenler arasında en çok bahsi geçen hastalıklar arasında astım (%15) ve çeşitli alerjiler (%11) yer almaktadır.

TABLO 34: YABANCI DİL BİLGİSİ (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Okuyacak ya da konuşacak kadar bildiğin bir yabancı dil var mı?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Evet var	Sayı	403	421	119	225	1168
	%	% 46	% 74.5	% 61.3	% 57	% 57.5
Hayır yok	Sayı	397	82	38	128	645
	%	% 45.3	% 14.5	% 19.6	% 32.4	% 31.8
Yanıt yok	Sayı	76	62	37	42	217
	%	% 8.7	% 11	% 19.1	% 10.6	% 10.7
Toplam	Sayı	876	565	194	395	2030
	%	%100	%100	%100	%100	%100

TABLO 36: SÜREKLİ İLAÇ ALINAN HASTALIK

Sürekli ilaç alınan hastalık	Sayı	Yüzde (%) Sürekli ilaç aldığı hastalığı olduğunu belirtenler arasında	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
Astım	30	% 15	% 1.5
Alerji	22	% 11	% 1.1
Migren	12	% 6	% 0.6
Anemi	8	% 4	% 0.4
Alerjik astım	5	% 2.5	% 0.2
Bronşit	5	% 2.5	% 0.2
Epilepsi (sara)	5	% 2.5	% 0.2
FMF	3	% 1.5	% 0.1
Depresyon	3	% 1.5	% 0.1
Sedef	3	% 1.5	% 0.1
Reflü	3	% 1.5	% 0.1
Romatizma	3	% 1.5	% 0.1
Egzama	3	% 1.5	% 0.1
Kalp hastalığı	3	% 1.5	% 0.1
Diabet (şeker)	3	% 1.5	% 0.1

TABLO 37: DOĞUŞTAN YA DA SONRADAN SAHİP OLUNAN ENGEL DURUMU

Doğuştan ya da sonradan sahip olduğun herhangi bir engelin var mı?	Sayı	Yüzde (%)
Evet, var	66	% 3.3
Hayır, yok	1744	% 85.9
Yanıt yok	225	% 10.8
TOPLAM	2035	% 100

Ankete katılanlardan doğuştan ya da sonradan sahip olduğu bir engeli olduğunu belirtenlere açık uçlu bir soruyla bu engelin ne olduğu sorulmuştur. Gözlük takıyor olmak ve görme engeli yanıtları en çok bahsi geçen engeldir (bir engeli olduğunu belirtenlerin %30'u). Duyma problemi ise engeli olduğunu belirtenlerin %12'si, kekemelik ise %6'sı tarafından belirtilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki analiz dışı bıraktığımız iki ankette hastalık ve engel konusunun dalga geçilen bir konu haline getirilmiş olması bu konuda öğrencilerin duyarlılık geliştirmesinin sağlanmasının gerekliliğini düşündürmektedir.

Ayrıca ankete katılan gençlere doğuştan ya da sonradan sahip oldukları herhangi bir engelleri olup olmadığı da sorulmuş gençlerin %85'i olmadığını söylerken, gençlerin %3.3'ü olduğunu belirtmiştir. Yüzde 11'e yakın (tam olarak %10.8) ise bu soruyu yanıtlamamıştır.

OKUL DIŞI FAALİYETLER

“İmkanın olsa yurtdışında yaşamak ister miydin?” sorusuna anket uygulanan liseli öğrencilerin %60’a varan (tam olarak %59.6) bir oranla “evet” yanıtını verdikleri, %34.1’inin ise “hayır” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu oranlar 1990’lardan itibaren yapılan gençlik araştırmalarında bulunan sonuçlarla paralellik göstermekte, gençlerin yurtdışında yaşama isteklerini göstermektedir.²

TABLO 38: YURTDIŞINDA YAŞAMA İSTEĞİ

İmkanın olsa yurtdışında yaşamak ister miydin?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	1212	% 59.6
Hayır	693	% 34.1
Yanıt yok	123	% 6.1
TOPLAM	2028	% 99.8

Yurtdışında yaşama isteğiyle ilgili olarak lise kategorileri arasında bir karşılaştırma yapıldığında tüm lise kategorilerinde yurtdışında yaşamak isteyenlerin oranı %50 ve üzerinde olsa da lise kategorilerine göre belirli farklılıklar da gözlemlenmektedir. Örneğin imam hatip liselerinde imkanı olsa yurtdışında yaşamak istediklerini belirtenlerin oranı yüzde 50.6 iken bu oran genel liselerde %66.5’e, akademik seçici liselerde ise %65’e yükselmektedir.

Ayrıca imkanları olsa yurtdışında yaşamak istediklerini belirten gençlere hangi ülkede yaşamak istedikleri açık uçlu bir soru yöneltilerek sorulmuştur. Belirtmek gerekir ki hepsi genel örneklemin %1’ini bile bulmayan farklı ülke isimlerini içeren Brezilya’dan Zimbabve’ye pek çok yanıt verilmiştir. Ancak aşağıdaki tabloda genel örneklem içinde %1 ve üzeri ile temsil edilen en fazla tercih edilmiş yanıtlar paylaşılmaktadır. **İmkanı olsa yurtdışında yaşamak istediğini belirten gençler arasında en popüler yanıt %30.4 ile ABD’dir. ABD’yi Avrupa ülkeleri takip etmektedir. Avrupa ülkeleri arasında en popüler yanıt %12.9 ile Fransa’dır. Fransa’yı %10.5 ile İngiltere ve %9.3 ile Almanya takip etmektedir.**

TABLO 39: YURTDIŞINDA YAŞAMA İSTEĞİ (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

İMKANIN OLSA YURTDIŞINDA YAŞAMAK İSTER MİYDİN?		MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER	AKADEMİK SEÇİCİ LİSELER	GENEL LİSELER	İMAM HATİP LİSELERİ	TOPLAM
Evet	Sayı	515	368	129	200	1212
	%	% 58.8	% 65	% 66.5	% 50.6	% 59.7
Hayır	Sayı	322	156	52	163	693
	%	% 36.8	% 27.6	% 26.8	% 41.3	% 34.1
Kayıp veri	Sayı	2	1	0	0	3
	%	% 0.2	% 0.2	%0	% 0	% 0.1
Yanıt yok	Sayı	37	41	13	32	123
	%	% 4.2	% 7.2	% 6.7	% 8.1	% 6.1
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

² 1990’lardan itibaren farklı gençlik araştırmalarında ortaya çıkan yurtdışında yaşama isteğiyle ilgili bir tartışma için bkz. Lüküslü (2009: 171-174).

TABLO 40: YURTDIŞINDA YAŞAMAK İSTENİLEN ÜLKE

İmkanın olsa yurtdışında hangi ülkede yaşamak isterdin?	Sayı	Yüzde (%), Yurtdışında yaşamak istediğini belirtenler arasında	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
ABD	369	% 30.4	% 18.1
Fransa	156	% 12.9	% 7.7
İngiltere	127	% 10.5	% 6.2
Almanya	113	% 9.3	% 5.5
İtalya	58	% 4.8	% 2.8
İspanya	47	% 3.9	% 2.3
Japonya	20	% 1.7	% 1
Yanıt yok	121	% 9.9	% 5.8

Verilen yanıtlar okul kategorilerine göre analiz edildiğinde akademik seçici liselerde yaşamak istenilen ülke için ABD yanıtının verilmesi yüksek oranlarda görülürken (genel örneklem %26.3'ü), bu oran imam hatip liselerinde düşmektedir (genel örneklem %8.6'sı).

TABLO 41: YURTDIŞINDA YAŞAMA İSTEĞİ NEDEN KATEGORİLERİ

İmkanlar ve Koşullar (ülkenin yaşam koşulları, eğitim, iş, spor, kültür imkanları)
Coğrafi ve Kültürel Özellikler (ülkenin mimari yapısı, dili, tarihi, iklimi, insanları)
Özgür ve Demokratik Ortam (ülkenin özgür, demokratik, insan haklarına saygılı ortamı)
Aidiyet, Tanıdıklık (ülkede tanıdıkların ya da memleketlilerin yaşaması dolayısıyla hissedilen yakınlık, aidiyet duygusu)
Merak (ülkeye karşı duyulan merak)

Ayrıca yurtdışında hangi ülkede yaşamak istediğinin sorulmasının yanında yine açık uçlu olarak o ülkede yaşama isteği nedenleri de sorulmuştur. Bu açık uçlu soruya yanıt verme oranı hayli düşüktür. 1420 öğrenci

(tüm örneklem %69.7'si) soruya yanıt vermemiştir. Bu açık uçlu soruya verilen yanıtları ise 5 farklı kategoriye ayırmak mümkündür:

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde başka ülkede yaşama isteği olarak en fazla imkan ve koşulların ifade edildiği, ardından ise ülkenin coğrafi, kültürel özelliklerinin önem kazandığı görülmektedir.

TABLO 42: YURTDIŞINDA YAŞAMA İSTEĞİ NEDEN ORANLARI

Yurtdışında yaşamak istendiği belirtilen ülkede yaşama isteme nedeni	Sayı	Yüzde (%)
Ülkenin imkanları ve koşulları	290	% 13.9
Ülkenin coğrafi ve kültürel özellikleri	134	% 7.3
Ülkeye karşı duyulan merak	115	% 5.6
Ülkeye karşı hissedilen, tanıdıklık, aidiyet duygusu	46	% 2.1
Ülkenin özgür, demokratik ortamı	30	% 1.4
Yanıt yok	1420	% 69.7
Toplam	2035	% 100

Öğrenciler yurtdışında yaşama isteklerini büyük bir oranla belirtmekle beraber, yurtdışına çıkma deneyimine öğrencilerin %80'e varan (tam olarak %78.7) önemli bir çoğunluğunun sahip olmadığı görülmektedir.

“Hiç yurtdışına çıktın mı?” sorusunda yurtdışında bulunduklarını belirten liselilerinin oranı %16.6 ile sınırlı kalmaktadır.

TABLO 43: YURTDIŞINA ÇIKMA DENEYİMİ		
Hiç yurtdışına çıktın mı?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	337	% 16.6
Hayır	1602	% 78.7
Yanıt yok	90	% 4.7
TOPLAM	2029	% 100

“Hiç yurtdışına çıktın mı?” sorusuna verilen yanıtlar okul kategorisine göre analiz edildiğinde okul kategorileri arasındaki farklar göze çarpmaktadır.

Akademik seçici liselerde yurtdışına çıkmış olduğunu belirtenlerin oranı %40.6 iken, bu oran genel liselerde %16'ya, mesleki ve teknik liselerde %7'ye ve imam hatip liselerinde %3.8'e düşmektedir.

Sahip Olunan Olanaklar ve Okul Dışı Faaliyetler

Ankete katılan gençlerin hangi olanaklara sahip olduklarını anlayabilmek için kendilerine belirli şıklar verilmiş ve bunlardan hangilerine sahip olduklarını işaretlemeleri istenmiştir. Ancak bu şekilde soru sormanın çok da verimli olmadığı, soruya tam olarak yanıt alınmak isteniyorsa tüm şıklar için “sahibim”, “sahip değilim” seçenekleri verilmesinin daha anlamlı olduğu görülmüştür. Çünkü gençler sahip oldukları tüm olanakları teker teker işaretlemeye üşenebilmekte ya da aralarından bazılarını seçip sadece onları işaretlemekle yetinebilmektedir.

Ayrıca yine uygulamada görülmüştür ki uzun sorular, çok seçenekli sorular daha ilk bakışta gençlerin gözlerini korkutup, yanıtlamayan gençlerin sayısını artırabilmektedir. Bu olanaklarla ilgili soruya anket uygulanan gençlerin %13.9'u (283 kişi) yanıt vermemeyi seçmiştir. 14 şıklı bir soruda bir gencin birkaç şıkkı işaretlemesi, sahip oldukları tüm olanakları belirtmesi beklenirken iki şıkkı işaretleyenler gençlerin dörtte biri oranıyla sınırlı kalmıştır (509 kişi, %25). Üç şıkkı işaretleyenler %17.5 (358 kişi), 4 şıkkı işaretleyenler %9.5 (194 kişi), 5 şıkkı işaretleyenler %3.7 (76 kişi), 6 şıkkı işaretleyenler %0.3 (8 kişi) ile sınırlı kalmıştır. Bu açıdan her ne kadar sorulan soruda istenilen yanıtlar alınamamış olsa da ve sorunun analiz dışı bırakılmasında fayda olsa da en çok işaretlenen şıklar arasında birinci sırada 650 yanıt

TABLO 44: YURTDIŞINA ÇIKMA DENEYİMİ (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)						
Hiç yurtdışına çıktın mı?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Evet	Sayı	61	230	31	15	337
	%	% 7	% 40.6	% 16	% 3.8	% 16.6
Hayır	Sayı	790	302	151	359	1602
	%	% 90.2	% 53.4	% 77.8	% 90.9	% 78.9
Yanıt yok	Sayı	25	33	12	20	90
	%	% 2.9	% 5.8	% 6.2	% 5.1	% 4.4
Toplam	Sayı	876	565	194	394	2029
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

ile bisikletin, ardından ikinci sırada 536 yanıt ile sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, friendfeed, vb.) hesabın ve üçüncü sırada 423 yanıt ile internet bağlantısının gelmekte olduğunu belirtmekte yarar var gibi gözüküyor.

Ankete katılan gençlere “arkadaşlarıyla daha çok nerelerde toplanır ya da buluşursun?” diye sorulmuş ve en önemli gördükleri üç tanesini belirtmeleri istenmiştir. En fazla işaretlenen sık ankete katılanların yarısı tarafından belirtilen “bizim evde” şıkkıdır (1011 kişi, ankete katılanların %49.7’si), ardından 971 defa (ankete katılanların %47.7’si) işaretlenen “bir arkadaşın evinde” şıkkı gelmekte ve bu şıkları 726 defa işaretlenen (ankete katılanların %35.7’si) “kafede” ve 594 kez işaretlenen (ankete katılanların %29.1’i) “alışveriş merkezinde” şıkları takip etmektedir.

TABLO 45: ARKADAŞLARLA BULUŞULAN MEKAN		
Arkadaşlarıyla daha çok nerelerde toplanır ya da buluşursun?	Sayı	Kişi %
Bizim evde	1011	% 49.7
Bir arkadaşın evinde	971	% 47.7
Kafede	726	% 35.7
Alışveriş merkezinde	594	% 29.1
Okul bahçesinde	588	% 28.9
Mahallede	382	% 18.8
Parkta	291	% 14.3
Çay bahçesinde	178	% 8.7
Pastanede	123	% 6
İnternet kafede	100	% 4.9
Gençlik merkezinde	76	% 3.7
Mahalle dışında	66	% 3.2
Kahvehanede	55	% 2.7
Dernek, vakıf gibi yerlerde	31	% 1.5
Siyasi partilerin gençlik kollarında	27	% 1.3
Diğer	100	% 4.9
Yanıt yok	101	% 5

Anket uygulanan gençler kadın-erkek olarak eşit dağılmadığından bu sonuçları cinsiyete göre analiz etmek aradaki farklılıkları anlamamızı sağlar mı diye düşünülmüştür. **Örneğin, ankete katılan kadınların %61.4’ü “bizim evde” şıkkını işaretlerken, bu oran erkekler arasında %31.5’tir. Benzer şekilde ankete katılan kadınların %54.8’i “arkadaşın evi” şıkkını işaretlerken, bu oran erkekler arasında %38.5’tir.** Ancak ev içi yapılan buluşmalarda olduğu gibi kafe ve alışveriş merkezi gibi dışarıdaki mekanlarda buluştuğunu söyleyen kadın-erkek oranları karşılaştırıldığında da benzer oranlar ortaya çıkmaktadır. Ankete katılan erkeklerin %33.1’i “kafede” şıkkını işaretlerken, bu oran kadınlar arasında %39.3’tür. Ayrıca “alışveriş merkezi” şıkkını işaretleyenler erkeklerin %24.8’i iken bu oran kadınlar arasında %33.6’ya çıkmaktadır. Ancak bu oranlar örneğin “mahallede” seçeneğinde değişmektedir. Erkeklerin %32.1’i “mahallede” şıkkını işaretlerken, bu oran kadınlar arasında %13.6’ya düşmektedir. Benzer bir durum “internet kafede” şıkkı için de geçerlidir. Erkeklerin %13.8’i “internet kafede” şıkkını işaretlerken bu oran kadınlarda %1’i bile bulmamaktadır (%0.8). **Mahalle ve internet kafe büyük oranda erkek mekanı olarak karşımıza çıkmaktadır.**

Genç kadınlar için arkadaşlarıyla buluşma mekanı daha çok “ev” olurken, erkekler için bu mekan ev dışı alanlar olmaktadır.

Ayrıca ankete katılan gençlere boş vakitlerini nerede geçirdikleri sorulduğu gibi boş vakitlerinde neler yaptıkları da sorulmuştur. Gençlere 40 farklı sık verilmiş ve bu şıklardan hangilerini yapıyorlarsa işaretlemeleri istenmiştir. En çok işaretlenen sık 1617 defa işaretlenen “müzik dinlemek” şıkkıdır. Müzik dinlemek şıkkının ardından 1501 defa işaretlenen “internet kullanmak”, 1498 defa işaretlenen “TV izlemek”, 1153 defa işaretlenen “kitap okumak” ve 1005 defa işaretlenen “bilgisayarda oyun oynamak” gelmektedir.

Müzik aleti çalmakla ilgilendiğini söyleyen gençlerden hangi enstrümanı çaldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Gençlerin %13.4’ü (270 kişi) bir enstrüman çaldığını

belirtmiştir. En çok çalındığı belirtilen enstrümanlar sırası ile 103 yanıt (tüm örneklemin %5.1'i, enstrüman çalanlar içinde %38.1) ile "gitar", 41 yanıt (tüm örneklem içinde %2, enstrüman çalanlar içinde %15.1) ile "keman" ve 31 yanıt (tüm örneklem içinde %1.5, enstrüman çalanlar içinde %11.5) ile "piyanodur". Öyle görünüyor ki anket uygulanan gençler arasında çalınan müzik aletleri arasında gitar, özellikle de elektrogitar (7 yanıt) ve bas gitar (4 yanıt) beraber düşünüldüğünde, en popüler olanıdır.

TABLO 46: ÇALINAN MÜZİK ALETİ

Çalınan müzik aleti	Sayı	Yüzde (%) Müzik aleti çalındığını belirtenler arasında	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
Gitar	103	% 38.1	% 5.1
Keman	41	% 15.1	% 2
Piyano	31	% 11.5	% 1.5
Flüt	23	% 8.5	% 1.1
Bağlama	13	% 4.8	% 0.5
Ney	10	% 3.7	% 0.5
Org	7	% 2.6	% 0.3
Elektrogitar	7	% 2.6	% 0.3
Melodika	5	% 1.9	% 0.2
Yan flüt	4	% 1.5	% 0.2
Bas gitar	4	% 1.5	% 0.2
Bateri	4	% 1.5	% 0.2
Saz	3	% 1.1	% 0.1
Zurna	2	% 0.8	% 0.1
Ud	2	% 0.8	% 0.1
Perküsyon	1	% 0.4	% 0
Bendir	1	% 0.4	% 0
Def	1	% 0.4	% 0
Mızıka	1	% 0.4	% 0
Çello	1	% 0.4	% 0
Darbuka	1	% 0.4	% 0
Şişe	1	% 0.4	% 0
Viyolonsel	1	% 0.4	% 0
Klarnet	1	% 0.4	% 0
Kontrbas	1	% 0.4	% 0
Klavye	1	% 0.4	% 0

OKUL VE EĞİTİM

Okul ve eğitime dair sorularda ilk olarak gençlerin okul süresince nerede kaldıklarını öğrenmek üzere soru yöneltilmiştir. Verilen yanıtlardan ankete katılan öğrencilerin %85.9 gibi büyük bir çoğunluğunun ailesi ile birlikte kaldığı, %4.3'ünün ise okul yurdunda kaldığı görülmektedir.

TABLO 47: OKUL ZAMANINDA İKAMET EDİLEN MEKAN

Okul zamanında nerede kalıyorsun?	Sayı	Yüzde (%)
Ailem ile birlikte	1749	% 85.9
Okulun yurdunda	87	% 4.3
Özel yurttta	40	% 2
Akraba yanında	21	% 1
Pansiyonda	12	% 0.6
Kardeşlerimle birlikte kiraladığımız evde	4	% 0.2
Arkadaşlarla birlikte kiraladığımız evde	3	% 0.1
Diğer	5	% 0.2
Yanıt yok	96	% 4.7
Kayıp veri	18	% 1
TOPLAM	2035	% 100

Ankete katılan gençlere ilköğretimi bitirdikleri zaman gitmeyi en çok istedikleri eğitim kurumunun hangisi olduğu sorulmuştur. Ankete katılan gençlerin %12.8'i soruya yanıt vermezken, birden fazla yanıt veren anketler de tek bir yanıt istendiğinden analiz dışı bırakılmıştır. Bu soruya ankete katılan gençlerin %21.2'si "Anadolu lisesi" yanıtını vermişlerdir. Anadolu lisesi yanıtının ardından %8.6 ile "Fen lisesi", %6.8 ile "Sağlık meslek lisesi", %5.2 ile "Polis okulu" ve %4.7 ile "Anadolu öğretmen lisesi" yanıtları gelmektedir. Gençlerin %3.5'inin ise "fikrim yoktu" yanıtını seçmiş olması ise dikkat çekicidir.

TABLO 48: İLKÖĞRETİM BİTİRİLDİĞİNDE GİDİLMEK İSTENİLEN EĞİTİM KURUMU

İlköğretimi bitirdiğin zaman gitmeyi en çok istediğin eğitim kurumu hangisiydi?	Sayı	Yüzde (%)
Anadolu Lisesi	432	% 21.2
Fen Lisesi	175	% 8.6
Sağlık Meslek Lisesi	139	% 6.8
Polis Okulu	106	% 5.2
Anadolu Öğretmen Lisesi	95	% 4.7
Özel Liseler	63	% 3.2
Güzel Sanatlar Lisesi	62	% 3
Anadolu İmam Hatip Lisesi	61	% 3
Askeri Liseler	58	% 2.8
İmam Hatip Lisesi	57	% 2.8
Kız Teknik ve Meslek Lisesi	50	% 2.5
Ticaret Meslek Lisesi	50	% 2.5
Düz Lise	34	% 1.7
Endüstri Meslek Lisesi	30	% 1.5
Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	24	% 1.2
Çok Programlı Lise	14	% 0.7
Denizcilik Meslek Lisesi	13	% 0.6
Azınlık Liseleri	3	% 0.1
Fikrim yoktu	71	% 3.5
Eğitimime devam etmek istemiyordum	7	% 0.3
Diğer	13	% 0.6
Yanıt yok	263	% 12.8
Kayıp veri	215	% 10.6
TOPLAM	2035	% 100

Ayrıca gençlerin halihazırda okumakta oldukları okulu seçmelerindeki en önemli etkenlerin ne olduğunu anlamak için onlara belirli şıklar verilmiş ve bunlar arasında geçerli şık veya şıkları işaretlemeleri istenmiştir. **En fazla seçilen şık ankete katılanların %33.2'si tarafından (675 kez) işaretlenmiş olan “puanım şu an okumakta olduğum liseye uygun olduğu için” şıkkıdır.** İkinci olarak en çok işaretlenen şık ankete katılanların %28.4'ü tarafından (578 kez) işaretlenen “meslek edinmek için”dir -ki bu durum anketteki mesleki ve teknik liselerin ağırlığı düşünüldüğünde normal karşılanmalıdır. Üçüncü seçenek olarak ankete katılanların %27.3'ü tarafından (555 kez) “daha iyi eğitim almak için” şıkkı işaretlenmiş, bu seçeneği %26.1 tarafından (532 kez) işaretlenen “ailem istediği için” seçeneği izlemektedir. **Ankete katılanların beşte birinin (%20.1, 421 kez) “oturmakta olduğum yere yakın olduğu için” seçeneğini işaretlemiş olması ise oldukça dikkat çekicidir.**

TABLO 49: ÖĞRENİM GÖRÜLEN LİSENİN SEÇİLME NEDENİ		
Okumakta olduğun okulu seçmendeki en önemli etken neydi?	Yanıt	Kişi Yüzde (%)
Puanım şu an okumakta olduğum liseye uygun olduğu için	675	% 33.2
Meslek edinmek için	578	% 28.4
Daha iyi eğitim almak için	555	% 27.3
Ailem istediği için	532	% 26.1
Oturmakta olduğum yere yakın olduğu için	421	% 20.7
İyi bir üniversiteyi kazanmak için	415	% 20.4
İnancıma uygun bir eğitim almak için	366	% 18
Özel bir nedeni yoktu	280	% 13.8
Seçkin bir çevrede olmak için	244	% 12
Başka bir seçeneğim yoktu	158	% 7.8
Arkadaşlarımla aynı okula gitmek için	128	% 6.3
Diğer	73	% 3.6
Yanıt yok	92	% 4.5

Gençlerin şu an okumakta oldukları okulu seçmelerindeki en önemli etkenin “puanlarının o okullara uygunluğu” olması şüphesiz ortaöğretimdeki eğitim üzerine düşünürken anlamlı olacaktır.

Ayrıca ankete katılan gençlere “diyelim ki istediğin lisede okuma fırsatın var, bu durumda hangi lisede eğitim görmek isterdin?” diye sorulmuştur. Bu açık uçlu soruya anket uygulanan gençlerden 798'inin (%39.2) yanıt vermediğini belirtmek gerekir. Soruya yanıt verenlerin ise belirli bir bölümünün spesifik okul isimleri vermiş olduğunu ve bu isimlerin çoğunlukla köklü Anadolu liselerine ait olduğunu belirtmek gerekir. Zaten Anadolu lisesi şıkkı tüm ankete katılanların neredeyse dörtte biri (%23.6, 481 kez) tarafından seçilerek en fazla tercih edilmiş olan yanıt olmuştur. Bu açıdan ilköğretim bitirildiğinde okunmak istenen lise ile “imkanı olup da istediği lisede okuyabilse hangi lisede okurdu” açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar arasında belirli bir paralellik vardır. Ayrıca gençlere bu okumayı seçtikleri liseyi seçme nedenleri de açık uçlu olarak sorulmuştur. Ancak bu açık uçlu sorunun yanıtlanma oranının düşük olduğunu belirtmek gerekir. 1051 genç, bir başka deyişle, ankete katılanların %51.6'sı bu açık uçlu soruya yanıt vermemiştir. Soruya yanıt verenler ise ilk sırada %28.1 ile eğitim kalitesi nedeniyle okumak isteyeceğini belirtirken, %4.2'si duygusal nedenlerden yani bahsi geçen okulu sevdiği, hayran olduğu, beğendiği için okumak istediğini belirtmektedir. Altı çizilmesi gereken bir nokta ise gençlerin %10.2'sinin halihazırda okumakta oldukları okuldan memnun olduklarını belirtmeleridir.

Öyle görünüyor ki gençler açık uçlu sorulara (özellikle de böyle uzun anketlerde) yanıt vermekte çok da istekli olmayabiliyorlar.

TABLO 50: ÖĞRENİM GÖRÜLMEK İSTENİLEN LİSENİN SEÇİLME NEDENİ

Okumak istediği lisede okumak isteme nedeni	Sayı	Yüzde (%)
Eğitim kalitesi	572	% 28.1
Duygusal nedenler	85	% 4.2
İmkanlar ve koşulları	61	% 3
Tanınırlığı, ünü, saygınlığı	59	% 2.9
Okulumdan memnunum	207	% 10.2
Yanıt yok	1051	% 51.6
TOPLAM	2035	% 100

Ankete katılan öğrencilere “diyelim ki maddi açıdan herhangi bir problemin yok. Bu durumda lise eğitiminden sonra üniversite eğitime devam etmek ister miydin?” diye sorulmuş ve öğrencilerin %86.3’ü gibi bir çoğunluğunun “evet isterdim” yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %2.1’i “hayır istemezdim” yanıtını verirken, %5.9’u “emin değilim” yanıtını vermiştir. Kuşkusuz toplamda %8’e varan bu “hayır istemezdim” ve “emin değilim” yanıtları üzerine etraflıca düşünmek gerekir.

TABLO 51: ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNE DEVAM ETME İSTEĞİ

Diyelim ki maddi açıdan herhangi bir problemin yok. Bu durumda lise eğitiminden sonra üniversite eğitime devam etmek ister miydin?	Sayı	Yüzde (%)
Evet isterdim	1757	% 86.3
Hayır istemezdim	42	% 2.1
Emin değilim	119	% 5.9
Yanıt yok	117	% 5.7
TOPLAM	2035	% 100

Lise sonrasında eğitime devam etmeyi isteyip istememekle ilgili bu soruya verilen yanıtları daha iyi anlayabilmek için verilen yanıtları lise türüne göre analiz etmek faydalı olacaktır. Verilen yanıtlar lise türlerine göre incelendiğinde **Endüstri meslek liselerinde okuyan gençlerin %24.2’sinin “emin değilim” yanıtını vermiş olmaları dikkat çekicidir.** Bu oran Ticaret meslek liselerindeki gençlerde %11.1 iken, Kız meslek liselerinde %7.3’tür. Anadolu liselerindeki gençlerin %3.8’i, Özel lisedekilerin %4.1’i iken bu oranın Fen liselerindeki gençlerin %5.9’u tarafından seçilmiş olması da dikkat çekicidir. “Hayır istemezdim” yanıtını Özel lisede hiçbir öğrenci tercih etmezken, Endüstri meslek lisesine giden öğrencilerin %6.1’i bu yanıtı vermektedir. **Fen lisesine giden gençlerin %9.4’ünün “hayır istemezdim” yanıtını vermeleri, böylece lise türleri arasında en büyük yüzdeyle bu yanıtı seçmiş olmaları ise dikkat çekicidir.**

Ayrıca lise eğitiminden sonra üniversite eğitime devam etmek istediğini belirten gençlere hangi üniversite ve hangi bölümde okumak istedikleri de sorulmuştur. Ancak hem hangi üniversite açık uçlu sorusunda hem de bölümü soran açık uçlu sorularda yanıt vermeme oranı yüksektir: sırasıyla %43.8 ve %44.5. **En çok Tıp ve Hukuk fakülteleri tercih edilirken, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi en çok tercih edilen üniversitelerdir.** Ancak her ne kadar oranları çok fazla olmasa da örneğin 11 kişinin Oxford, 7 kişinin Harvard üniversiteleri gibi pek çok yabancı üniversitenin adını da saymış olması analizi zenginleştirecek bir veri olarak ortaya çıkmaktadır.

TABLO 52: ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNE DEVAM ETME İSTEĞİ (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Diyelim ki maddi açıdan herhangi bir problemin yok. Bu durumda lise eğitiminden sonra üniversite eğitime devam etmek ister miydin?		Evet isterdim	Hayır istemezdim	Emin değilim	Yanıt yok	Toplam
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	188	3	4	2	197
	%	% 94.9	% 1.5	% 2	% 1	% 100
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	180	0	5	9	194
	%	% 92.8	% 0	% 2.6	% 4.6	% 100
İmam Hatip Lisesi	Sayı	178	1	7	13	199
	%	% 89.4	% 0.5	% 3.5	% 6.5	% 100
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	172	3	7	14	196
	%	% 87.8	% 1.5	% 3.6	% 7.1	% 100
Çok Programlı Lise	Sayı	166	3	13	10	192
	%	% 86.5	% 1.6	% 6.8	% 5.2	% 100
Düz Lise	Sayı	169	7	6	12	194
	%	% 87.1	% 3.6	% 3.1	% 6.2	% 100
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	167	6	22	3	198
	%	% 84.3	% 3	% 11.1	% 1.5	% 100
Kız Meslek Lisesi	Sayı	177	1	14	1	193
	%	% 91.7	% 0.5	% 7.3	% 0.5	% 100
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	56	6	24	13	99
	%	% 56.6	% 6.1	% 24.2	% 13.1	% 100
Anadolu Lisesi	Sayı	156	4	7	18	185
	%	% 84.3	% 2.2	% 3.8	% 9.7	% 100
Fen Lisesi	Sayı	66	8	5	5	84
	%	% 77.6	% 9.4	% 5.9	% 5.9	% 100
Özel Lise	Sayı	82	0	4	12	98
	%	% 83.7	% 0	% 4.1	% 12.2	% 100
Toplam	Sayı	1757	42	118	112	2031
	%	% 86.5	% 2.1	% 5.8	% 5.5	% 100

Ayrıca ankete katılan gençlere “evde düzenli olarak ders çalışabiliyor musun?” diye sorulmuş ve bu soruya gençlerin %44.9’u “evet” yanıtını verirken %49.9’u “hayır” yanıtını vermiştir.

Liseli öğrenciler arasında üniversite eğitimi için “Tıp” ve “Hukuk” fakülteleri en popüler bölümler olarak gözükmektedir.

TABLO 53: EVDE DERS ÇALIŞABİLME DURUMU

Evde düzenli olarak ders çalışabiliyor musun?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	913	% 44.9
Hayır	1016	% 49.9
Yanıt yok	106	% 5.2
TOPLAM	2035	% 100

Bu yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde, kadın katılımcıların %50.8’i evde düzenli olarak çalışmadıklarını belirtirken bu oran erkeklerde %54.7’ye çıkmaktadır.

TABLO 54: EVDE DERS ÇALIŞABİLME DURUMU (CİNSİYETE GÖRE)

Evde düzenli olarak ders çalışabiliyor musun?	Kadın		Erkek	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	614	% 48.1	265	% 44.2
Hayır	648	% 50.8	328	% 54.7
Yanıt yok	14	% 1.1	7	% 1.1
TOPLAM	1276	% 100	600	% 100

Öğrencilere “lisede hiç başarısız olduğun ve sınıfı tekrar ettiğin oldu mu?” diye de sorulmuş ve ankete katılanların %88.6’sı “hayır” yanıtını verirken, %6.3’ü “evet” yanıtını vermiştir.

TABLO 55: LİSEDE SINIF TEKRAR ETME DURUMU

Lisede hiç başarısız olduğun ve sınıfı tekrar ettiğin oldu mu?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	129	% 6.3
Hayır	1804	% 88.7
Yanıt yok	102	% 5
TOPLAM	2035	% 100

Başarısızlık ve sınıf tekrar oranları cinsiyete göre karşılaştırıldığında, bu konuda daha önceki araştırmaların (ERG, 2009) bulgularını teyit edercesine kadınlar ve erkekler arasında bir fark belirmektedir.

Erkek katılımcılar arasında sınıf tekrarı yaptıklarını söyleyenlerin oranı %8.7 iken, bu oran kadın katılımcılarda %5.4’e düşmektedir.

TABLO 56: LİSEDE SINIF TEKRAR ETME DURUMU (CİNSİYETE GÖRE)

Lisede hiç başarısız olduğun ve sınıfı tekrar ettiğin oldu mu?	Kadın		Erkek	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	69	% 5.4	52	% 8.7
Hayır	1193	% 93.6	545	% 90.8
Yanıt yok	12	% 0.9	3	% 0.5
TOPLAM	1274	% 99.9	600	% 100

Sınıf tekrar oranları okul kategorilerine göre analiz edildiğinde ise yine belirli farklılıklar göze çarpmaktadır. **En çok sınıf tekrarı %9.4 ile mesleki ve teknik liselerde iken**, bu oranı %5.8 ile imam hatip liseleri ve %4.1 ile genel liseler takip etmektedir. Akademik seçici liselerde okuyan öğrenciler arasındaki sınıf tekrarı oranı ise %2.8’dir.

TABLO 57: LİSEDE BAŞARISIZ OLUNAN VE TEKRAR EDİLEN SINIF DURUMU

Lisede hiç başarısız olduğun ve sınıfı tekrar ettiğin oldu mu?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Evet	Sayı	82	16	8	23	129
	%	% 9.4	% 2.8	% 4.1	% 5.8	% 6.4
Hayır	Sayı	764	516	176	348	1804
	%	% 87.3	% 91.2	% 90.7	% 88.3	% 88.9
Yanıt yok	Sayı	29	34	10	23	96
	%	% 3.3	% 6	% 5.2	% 5.8	% 4.7
Toplam	Sayı	875	566	194	394	2029
	%	%100	%100	%100	%100	%100

TABLO 58: LİSEDE SINIF TEKRAR ETME DURUMU (SINIFA GÖRE)

Sınıf tekrarının okunulan sınıfa göre tablosu		Evet, sınıf tekrarı yaptım	Hayır, sınıf tekrarı yapmadım	Yanıt yok	Toplam
9.sınıf	Sayı	69	865	27	961
	%	% 7.2	% 90	% 2.8	% 100
10.sınıf	Sayı	5	133	3	141
	%	% 3.5	% 94.3	% 2.1	% 100
11.sınıf	Sayı	50	749	21	820
	%	% 6.1	% 91.3	% 2.6	% 100

Yapılan diğer araştırmalar 9.sınıftaki sınıf tekrarı oranının diğer sınıflara göre yüksekliğinden ve de bu sınıf tekrarının bir sonucu olarak okulu bırakma oranlarının 9.sınıfta yoğunlaşmasından bahsetmişlerdir. Ankete verilen yanıtlardan hareketle okunulan sınıfa göre sınıf tekrarı oranları incelendiğinde, önceki araştırmaları teyit edersesine en fazla sınıf tekrarı oranı yanıtının %7.2 ile 9.sınıf öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. 11.sınıf öğrencilerinde ise bu oran %6.1'dir. 9.sınıf ile 11.sınıf arasındaki bu %1.1'lik farkın okulu sınıf tekrarı sonucu bırakmış olan öğrencilerden kaynaklanıp

kaynaklanmadığı merak konusudur ancak bu anket sonuçlarından bu sorunun yanıtını vermek mümkün değildir.

Ayrıca öğrencilere kaçınıcı sınıfta okudukları ve okudukları sınıfta kaç öğrenci olduğu da sorulmuştur. Katılımcıların %47.3'ü ortaöğretimin ilk yılında iken (9.sınıf), %40.5'i 3.sınıftır (11.sınıf). Anket katılımcılarının yarıya yakını (%47'si) 20 kişilik sınıflarda (21-30 arası) okuduklarını belirtmişlerdir. 10 kişilik sınıflarda okuduklarını belirtenler ise %4.8 ile sınırlı iken, 40 kişilik sınıflarda okuyanlar %15.9, 50 kişilik sınıflarda okuyanlar ise %7.6'dır.

TABLO 59: ÖĞRENİM GÖRÜLEN SINIF

Kaçıncı sınıfta okuyorsun?	Sayı	Yüzde (%)
9. sınıf	964	% 47.3
10. sınıf	141	% 6.9
11. sınıf	824	% 40.5
12. sınıf	2	% 0.1
Yanıt yok	104	% 5.2
Toplam	2035	% 100

Okunulan sınıftaki öğrenci sayılarını okul kategorilerine göre karşılaştırmalı bir şekilde analiz ettiğimizde aradaki farklar göze çarpmaktadır. Örneğin, akademik seçici liselerdeki öğrencilerin yaklaşık %80'i (tam olarak %79.7'si) 20 kişilik sınıflarda okurken, bu oran genel liselerde %56.2'ye, mesleki ve teknik liselerde %36.3'e, imam hatip liselerinde ise %19.7'ye düşmektedir. Ayrıca eklemek gerekir ki imam hatip liselerine giden öğrencilerin yaklaşık 5'te biri (tam olarak %19.7) 50 kişilik sınıflarda okurken bu oran

mesleki ve teknik liselerde %8.5'e inmektedir, oysa ki bu oran genel liseler ve akademik seçici liselerde %0.2'dir.

TABLO 60: SINIFTAKİ ÖĞRENCİ MEVCUDU

Okuduğun sınıfta kaç öğrenci var?	Sayı	Yüzde (%)
10 ve altı	16	% 0.8
11-20 arası	98	% 4.8
21-30 arası	958	% 47
31-40 arası	377	% 18.5
41-50 arası	324	% 15.9
51-60 arası	154	% 7.6
Yanıt yok	108	% 5.4
Toplam	2035	% 100

İmam hatip liseleri ile mesleki ve teknik liseler kalabalık sınıf oranlarıyla dezavantajlı görünmektedir.

TABLO 61: SINIFTAKİ ÖĞRENCİ MEVCUDU (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Okuduğun sınıfta kaç öğrenci var?		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
10 ve altı	Sayı	16	0	0	0	16
	%	% 1.8	% 0	% 0	% 0	% 0.8
11-20 arası	Sayı	10	76	2	10	98
	%	% 1.1	% 13.4	% 1	% 2.5	% 4.8
21-30 arası	Sayı	319	451	109	78	957
	%	% 36.3	%79.7	%56.2	% 19.7	% 47
31-40 arası	Sayı	212	2	72	91	377
	%	% 24.1	% 0.4	% 37.1	% 23	% 18.5
41-50 arası	Sayı	213	0	0	111	324
	%	% 24.2	% 0	%0	% 28.1	% 15.9
51-60 arası	Sayı	75	1	0	78	154
	%	% 8.5	% 0.2	% 0	% 19.7	% 7.6
Yanıt yok	Sayı	35	36	11	27	109
	%	% 4	% 6.3	% 5.7	% 6.9	% 5.4
Toplam	Sayı	880	566	194	395	2035
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

Ankete katılan öğrencilere okullarda yaşadıkları deneyimlerle bağlantılı olarak belirli ifadeler verilmiş ve bu ifadelere katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. “Okulda edindiğim, okul sonrasında da vakit geçirdiğim arkadaşlarım var” ifadesine öğrencilerin %54.1’i “tamamen katılıyorum”, %31.7’si ise “katılıyorum” yanıtını vermiş ve böylece ifadeye katılanlar toplamda %85.8’i bulmuştur. Ancak öğrencilerin %1.6’sının ifadeye “kesinlikle katılmıyorum”, %5.8’inin ise “katılmıyorum” yanıtını veriyor olmaları her ne kadar yüzde olarak küçük bir yüzdeye işaret etse de önemlidir. Toplamda %7.4’lük

bir kitlenin okulda edindikleri ve okul sonrasında vakit geçirdiği arkadaşları olmadığını göstermektedir. Bu soru özellikle bir sonraki ifadeyle “okulda bazen benimle dalga geçiyorlar” ifadesine verilen yanıtlarla karşılaştırıldığında daha da anlamlı olmaktadır. “Okulda bazen benimle dalga geçiyorlar” ifadesine öğrencilerin %3.8’i “tamamen katılıyorum” yanıtını verirken, %14.7’si “katılıyorum” yanıtını vermiştir. Böylece toplamda öğrencilerin nerdeyse beşte biri (tam olarak %18.5) kendileriyle okulda bazen dalga geçildiğini belirtmektedir.

TABLO 62: ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMLE İLGİLİ YAŞADIKLARI DENEYİMLER

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Bilmiyorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okulda edindiğim, okul sonrasında da vakit geçirdiğim arkadaşlarım var	1099	% 54.1	643	% 31.7	118	% 5.8	33	% 1.6	44	% 2.2	94	% 4.6
Okulda bazen benimle dalga geçiyorlar	77	% 3.8	298	% 14.7	614	% 30.2	686	% 33.8	256	% 12.6	99	% 4.9
Kendimi zaman zaman sınıftakilerden daha farklı hissediyorum	337	% 16.6	703	% 34.6	481	% 23.7	202	% 9.9	179	% 8.8	129	% 6.4
Okulda ilişkimin iyi olduğu öğretmenler var	850	% 41.9	822	% 40.5	137	% 6.7	59	% 2.9	68	% 3.3	94	% 4.6
Okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var	259	% 12.8	278	% 13.7	634	% 31.2	596	% 29.3	159	% 7.8	104	% 5.1
Diğerleriyle karşılaştığımda kendimi başarılı bir öğrenci olarak görüyorum	238	% 11.7	766	% 37.7	456	% 22.5	118	% 5.8	336	% 16.5	117	% 5.8
Zaman zaman dersleri takip etmekte zorlanıyorum	352	% 17.3	960	% 47.3	404	% 19.9	136	% 6.7	81	% 4	96	% 4.7
Arkadaşlarım arasında sevilen birisiyim	835	% 41.1	828	% 40.8	52	% 2.6	15	% 0.7	202	% 9.9	99	% 4.9
Ailem aksatmadan veli toplantılarına geliyor	793	% 39	635	% 31.3	307	% 15.1	135	% 6.6	63	% 3.1	98	% 4.8
Ailem eğitimime devam etmemi istiyor	1637	% 80.6	240	% 11.8	16	% 0.8	24	% 1.2	19	% 0.9	95	% 4.7
Ailem için yapmam gereken temizlik, çocuk bakımı gibi şeyler ders çalışmamı engelliyor	65	% 3.2	138	% 6.8	532	% 26.2	1127	% 55.5	73	% 3.6	95	% 4.7
Okulda beni sürekli itip kakan ve rahatsız eden başka öğrenciler var	95	% 4.7	84	% 4.1	97	% 4.8	527	% 25.9	1158	% 57	70	% 3.4

İfadelere verilen yanıtlardan okulun gençlerin hayatlarında önemli bir toplumsallaşma mekanı olduğu anlaşılmaktadır.

“Okulda beni sürekli olarak itip kakan ve rahatsız eden başka öğrenciler var” ifadesine ise öğrencilerin %4.1’i “tamamen katılıyorum”, %4.8’i “katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bir başka deyişle toplamda yaklaşık %9’luk bir oran (tam olarak %8.9) ifadeye bir şekilde katıldığını belirtmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki %57 “kesinlikle katılmıyorum”, %25.9 “katılmıyorum” yanıtını vermiş,

TABLO 63: “OKULDA BENİ SÜREKLİ OLARAK İTİP KAKAN VE RAHATSIZ EDEN ÖĞRENCİLER VAR” (LİSE KATEGORİLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)

Okulda beni sürekli olarak itip kakan ve rahatsız eden öğrenciler var			Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Erkek	Tamamen katılıyorum	Sayı	17	13	4	1	35
		%	% 6.7	% 5	% 5.6	% 7.7	% 5.8
	Katılıyorum	Sayı	22	9	5	1	37
		%	% 8.7	% 3.4	% 7	% 7.7	% 6.2
	Katılmıyorum	Sayı	92	55	17	5	169
		%	% 36.2	% 21	% 23.9	% 38.5	% 28.2
	Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	110	175	41	6	332
		%	% 43.3	% 66.8	% 57.7	% 46.2	% 55.3
	Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	11	10	2	0	23
		%	% 4.3	% 3.8	% 2.8	% 0	% 3.8
	Yanıt yok	Sayı	2	0	2	0	4
		%	% 0.8	% 0	% 2.8	% 0	% 0.7
	Toplam	Sayı	254	262	71	13	600
		%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100
Kadın	Tamamen katılıyorum	Sayı	24	3	3	16	46
		%	% 4.2	% 1.2	% 2.9	% 4.5	% 3.6
	Katılıyorum	Sayı	30	4	3	18	55
		%	% 5.3	% 1.6	% 2.9	% 5.1	% 4.3
	Katılmıyorum	Sayı	156	46	27	110	339
		%	% 27.5	% 18.2	% 26.5	% 31.1	% 26.6
	Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	337	190	65	194	786
		%	% 59.4	% 75.1	% 63.7	% 54.8	% 61.6
	Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	18	8	4	11	41
		%	% 3.2	% 3.2	% 3.9	% 3.1	% 3.2
	Yanıt yok	Sayı	2	2	0	5	9
		%	% 0.4	% 0.8	% 0	% 1.4	% 0.7
	Toplam	Sayı	567	253	102	354	1276
		%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

böylece toplamda %82.9 ifadeye katılmadıklarını belirtmiştir. Ancak bu oranın yüksekliği toplamda %9'un ifadeye katıldığı bulgusunu gölgelememeli, konu üzerine düşünülmelidir. Bu soruya yanıt verenler cinsiyete göre incelendiğinde kadın katılımcılar arasında ifadeye tamamen katıldıklarını belirtenler %3.6, katıldıklarını belirtenler %4.3'tür ve toplamda kadınların %7.9'u okulda başka öğrenciler tarafından itilip kakıldıklarını ve rahatsız edildiklerini belirtmişlerdir. Bu oran erkeklerde toplamda %12'ye yükselmektedir (%5.8 tamamen katılıyorum; %6.2 katılıyorum). **Lise kategorilerine göre verilen yanıtlar incelendiğinde ise bu ifadeye katılanların imam hatip liseleri ile mesleki ve teknik liselerde daha fazla oranda olduğu, onları genel liselerin takip ettiği ve ardından en düşük oranda akademik seçici liselerin geldiği görülmektedir.**

“Okulda beni sürekli olarak itip kakan ve rahatsız eden başka öğrenciler var” ifadesine katılma oranları ise 9.sınıftan 11.sınıfa azalma göstermektedir. 9.sınıftaki öğrencilerin %4.7'si “tamamen katıldıklarını”, %5.8'i ise “katıldıklarını” belirtmişlerdir ve toplamda ifadeye katılanların oranı %10.5'tir. 11. sınıftakilerin ise %3.5'i “tamamen katıldıklarını”, %4.3'ü “katıldıklarını” belirtmiştir ki bu, toplamda ifadeye katılanların oranının %7.8 olduğunu gösterir.

9.sınıfta ifadeye katılanların oranı %10.5 iken 11. sınıfta bu oranın %7.8'e düşmesi ise 9.sınıfın, ders tekrar oranlarından da anlaşılacağı gibi hem derslere adaptasyon açısından hem de okuldaki diğer öğrencilerle ilişkiler açısından zorlu bir yıl olduğunu göstermektedir.

TABLO 64: “OKULDA BENİ SÜREKLİ OLARAK İTİP KAKAN VE RAHATSIZ EDEN ÖĞRENCİLER VAR” (SINIFA GÖRE)

Okulda beni sürekli olarak itip kakan ve rahatsız eden başka öğrenciler var		9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf
Tamamen katılıyorum	Sayı	45	6	29
	%	% 4.7	% 4.3	% 3.5
Katılıyorum	Sayı	56	5	35
	%	% 5.8	% 3.5	% 4.3
Katılmıyorum	Sayı	266	30	212
	%	% 27.7	% 21.3	% 25.8
Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	539	94	493
	%	% 56.1	% 66.7	% 60
Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	32	2	32
	%	% 3.3	% 1.4	% 3.9
Yanıt yok	Sayı	23	4	21
	%	% 2.4	% 2.8	% 2.5
Toplam	Sayı	961	141	822
	%	% 100	% 100	% 100

Ankete katılan öğrencilerin yarısı (%51) “kendimi zaman zaman sınıftakilerden farklı hissediyorum” ifadesine katılmışlardır (tamamen katılıyorum %16.6, katılıyorum %34.6). Ancak bununla beraber öğrencilerin toplamda %81.9’u “arkadaşlarım arasında sevilen birisiyim” ifadesine katılmaktadır (tamamen katılıyorum %41.1, katılıyorum %40.8).

Öğrencilerin okuldaki deneyimlerini anlayabilmek için sadece arkadaşlarıyla, diğer öğrencilerle ilişkileri değil aynı zamanda okuldaki öğretmenlerle ilişkileri de sorulmuştur. “Okulda ilişkimin iyi olduğu öğretmenler var” ifadesine öğrencilerin %41.9’u “tamamen katılıyorum”, %40.5’i “katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Ancak bununla beraber “okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var” ifadesine öğrencilerin %12.8’i “tamamen katılıyorum”, %13.7’si “katılıyorum” yanıtını vermişlerdir ve **toplamda öğrencilerin dörtte birinden biraz fazlası (%26.3) öğretmenler arasında kendilerine kötü davrananlar olduğunu belirtmektedir.** Bu ifadelerden gençlerin iyi ilişkileri olan öğretmenler olduğu gibi kötü ilişkileri olan öğretmenlerin olduğu da anlaşılmaktadır. Bu ifadeye verilen yanıtlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında ise kendilerine karşı öğretmenler arasında kötü davrananlar olduğunu düşünenlerin oranının erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Erkeklerin %18’i “okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var” ifadesine “tamamen katılmakta”, %15.3’ü ise “katılmaktadır. Böylece erkeklerin toplamda %33.3’ü ifadeye katılmaktadır. Kadınlar arasında ifadeye “tamamen katılanlar” %10.7, “katılanlar” ise %13.7’dir ve toplamda kadınların %24.4’ü ifadeye katılmaktadır.

Öğrencilerde öğretmenlere karşı kesin ve net yargıların olmadığı, öğretmene göre değişen düşüncelerin olduğu görülmektedir.

TABLO 65: “OKULDA BANA KARŞI KÖTÜ DAVRANAN ÖĞRETMEN YA DA ÖĞRETMENLER VAR” (CİNSİYETE GÖRE)

Okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var		Erkek	Kadın
Tamamen katılıyorum	Sayı	108	136
	%	% 18	% 10.7
Katılıyorum	Sayı	92	175
	%	% 15.3	% 13.7
Katılmıyorum	Sayı	197	413
	%	% 32.8	% 32.4
Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	139	436
	%	% 23.2	% 34.2
Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	54	104
	%	% 9	% 8.2
Yanıt yok	Sayı	10	11
	%	% 1.7	% 0.9
Toplam	Sayı	600	1276
	%	%100	%100

“Okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var” ifadesine katılım oranları okunulan sınıfa göre analiz edildiğinde çok önemli bir fark göze çarpmamaktadır. 9.sınıf öğrencilerinin %13.7’si ifadeye “tamamen katıldıklarını” belirtirken, %11.4’ü “katıldıklarını” belirtmişlerdir ki bu da toplamda %25.1 gibi bir oran etmektedir. Bu oran başlı başına çarpıcıdır çünkü dört 9.sınıf öğrencisinden biri “okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var” ifadesine katılmaktadır. 11.sınıf öğrencilerinde ise bu oran biraz daha artmakta, %11.4’ü ifadeye “tamamen katıldıklarını” belirtirken, %14.8’i “katıldıklarını” belirtmektedirler ki toplamda bu oran 11.sınıf öğrencilerinin %26.2’lik bir oranının ifadeye katıldığını göstermektedir.

TABLO 66: “OKULDA BANA KARŞI KÖTÜ DAVRANAN ÖĞRETMEN YA DA ÖĞRETMENLER VAR” (SINIFA GÖRE)

Okulda bana karşı kötü davranan öğretmen ya da öğretmenler var		9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf
Tamamen katılıyorum	Sayı	132	27	94
	%	% 13.7	% 19.1	% 11.4
Katılıyorum	Sayı	110	31	122
	%	% 11.4	% 22	% 14.8
Katılmıyorum	Sayı	302	38	276
	%	% 31.4	% 27	% 33.6
Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	315	28	240
	%	% 32.8	% 19.9	% 29.2
Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	74	11	65
	%	% 7.7	% 7.8	% 7.9
Yanıt yok	Sayı	28	6	24
	%	% 2.9	% 4.3	% 2.9
Toplam	Sayı	961	141	821
	%	% 100	% 100	% 100

Cinsiyet arasındaki farklılıkların net olarak gözlemlendiği bir başka ifade ise “ailem için yapmam gereken temizlik, çocuk bakımı gibi şeyler ders çalışmamı engelliyor” ifadesidir. Bu ifadeye öğrencilerin toplamda %10’u katıldıklarını (tamamen katılıyorum %3.2, katılıyorum %6.8) belirtmişlerdir. Bu oran kadınlar arasında toplamda %11.9 iken (tamamen katılıyorum %3.2, katılıyorum %7.7), erkekler arasında %7.7’dir (tamamen katılıyorum %3.3, katılıyorum %8.6).

Aile için yapılan işler erkeklere oranla genç kadınların ders çalışmasını daha çok engellemektedir.

TABLO 67: “AİLEM İÇİN YAPMAM GEREKEN TEMİZLİK, ÇOCUK BAKIMI GİBİ ŞEYLER DERS ÇALIŞMAMI ENGELLİYOR”

Ailem için yapmam gereken temizlik, çocuk bakımı gibi şeyler ders çalışmamı engelliyor		Erkek	Kadın
Tamamen katılıyorum	Sayı	19	42
	%	% 3.2	% 3.3
Katılıyorum	Sayı	27	110
	%	% 4.5	% 8.6
Katılmıyorum	Sayı	166	348
	%	% 27.7	% 27.3
Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	358	725
	%	% 59.7	% 56.8
Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	27	42
	%	% 4.5	% 3.3
Yanıt yok	Sayı	3	9
	%	% 0.5	% 0.7
Toplam	Sayı	600	1276
	%	%100	%100

“Zaman zaman dersleri takip etmekte zorlanıyorum” ifadesine ise öğrencilerin toplamda %64.6’sının (tamamen katılıyorum %17.3, katılıyorum %47.3) katılması ise dikkat çekicidir.

Ayrıca öğrencilerin okullarda yaşadıklarını daha da detaylandırabilmek için belirli ifadeler verilmiş ve ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

“Öğretmeni olmayan ve boş geçen bazı derslerimiz var” ifadesine öğrencilerin %18.8’i “tamamen katıldığını” belirtirken, %32.3’ü “katıldığını” belirtmiştir ki bu toplamda öğrencilerin yarısının (%51.3) ifadeye katıldığını ve boş dersleri olduğunu söylediğini göstermektedir. “Okulun mekanlarında (sınıf, bahçe, bina, vb.) kendimi iyi hissediyorum”

ifadesine ise öğrencilerin %22.9’u “tamamen katıldıklarını”, %43’ü ise “katıldıklarını” belirtmektedir. Toplamda öğrencilerin %65.9’u okulun mekanlarında kendilerini iyi hissettikleri ifadesine katılırken, %17.8’inin “katılmadıklarını” belirtmiş olması, %7’sinin ise “tamamen katılmadığını” belirtmesi ve toplamda öğrencilerin dörtte birinin (%24.8’inin) ifadeye katılmadıklarını belirtmesi de oldukça önemli ve altı çizilmesi gereken bir noktadır. “Okul yönetimi öğrencilerin istek ve taleplerini dinliyor, bu istek ve talepleri yerine getirmeye çalışıyor” ifadesine ise gençlerin %11.2’si “tamamen katılırken”, %29.6’sı “katıldığını” belirtmekte ancak %23’ü katılmadığını, %20.8’i ise “kesinlikle katılmadığını” belirtmektedir.

TABLO 68: ÖĞRENCİLERİN OKULDA YAŞADIKLARI DENEYİMLER

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Bilmiyorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğretmeni olmayan ve boş geçen bazı derslerimiz var	381	% 18.8	655	% 32.3	572	% 28.2	287	% 14.1	40	% 2	96	% 4.7
Okulun mekanlarında (sınıf, bahçe, bina, vb.) kendimi iyi hissediyorum	466	% 22.9	873	% 43	362	% 17.8	142	% 7	94	% 4.6	94	% 4.6
Öğretmenlerden örnek alınabilecek birçok öğretmen var	689	% 33.9	812	% 40	231	% 11.4	97	% 4.8	81	% 4	121	% 6
Öğretmenler derslerde öğrenciler arasında ayrım yapmıyor.	389	% 19.2	602	% 29.6	524	% 25.8	291	% 14.3	120	% 5.9	105	% 5.2
Dersler genelde zevkli ve ilgi çekici	216	% 10.6	654	% 32.2	684	% 33.7	246	% 12.1	118	% 5.8	112	% 5.5
Öğretmenler dersleri iyi anlatıyor	329	% 16.2	972	% 47.9	378	% 18.6	132	% 6.5	105	% 5.2	115	% 5.7
Bazı öğrenciler çok fazla şamata yaptıklarından derslerin verimli işlenmesini engelliyorlar	540	% 26.6	625	% 30.8	460	% 22.6	220	% 10.8	78	% 3.8	108	% 5.3
Öğrenciler arasında sorunlar/ tartışmalar/ tatsızlıklar var	384	% 18.9	772	% 38	479	% 23.6	166	% 8.2	127	% 6.3	103	% 5.1
Okul yönetimi öğrencilerin istek ve taleplerini dinliyor, bu istek ve talepleri yerine getirmeye çalışıyor	227	% 11.2	601	% 29.6	468	% 23	422	% 20.8	196	% 9.7	117	% 5.8

Toplamda öğrencilerin %43.8'inin okul yönetiminin istek ve taleplerini dinlediğine, bu istek ve talepleri yerine getirmeye çalıştığına inanmaması, öğrenci ile yönetim arasındaki ilişki açısından üzerinde düşünülmesi gereken bir sorundur.

“Okul yönetimi öğrencilerin istek ve taleplerini dinliyor, bu istek ve talepleri yerine getirmeye çalışıyor” ifadesine verilen yanıtlar lise kategorilerine göre karşılaştırıldığında farklı lise kategorilerinde okuyan öğrencilerin önemli bir oranının bu konuda hemfikir olduğu ve de okul yönetiminin öğrencilerin taleplerini dinlediğine inanmadığını göstermektedir.

TABLO 69: “OKUL YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİN İSTEK VE TALEPLERİNİ DİNLİYOR, BU İSTEK VE TALEPLERİ YERİNE GETİRMeye ÇALIŞIYOR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Okul yönetimi öğrencilerin istek ve taleplerini dinliyor, bu istek ve talepleri yerine getirmeye çalışıyor		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum, fikrim yok	Yanıt yok
Mesleki ve Teknik Liseler	Sayı	100	270	200	180	88	38
	%	% 11.4	% 30.8	% 22.8	% 20.5	% 10	% 4.3
Akademik Seçici Liseler	Sayı	56	158	120	137	54	41
	%	% 9.9	% 27.9	% 21.2	% 24.2	% 9.5	7,2
Genel Liseler	Sayı	25	60	49	37	13	10
	%	% 12.9	% 30.9	% 25.3	% 19.1	% 6.7	% 5.2
İmam Hatip Liseleri	Sayı	46	113	99	68	41	28
	%	% 11.6	% 28.6	% 25.1	% 17.2	% 10.4	% 7.1

TABLO 70: “BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM”

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Bilmiyorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bu okulda okuduğum için memnunum	548	% 26.9	750	% 36.9	274	% 13.5	236	% 11.6	119	% 5.8	108	% 5.3

TABLO 71: “OKULUN DİĞER OKULLARA GÖRE İYİ BİR İMAJİ VAR”

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Bilmiyorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okulun diğer okullara göre iyi bir imajı var	534	% 26.2	623	% 30.6	342	% 16.8	243	% 11.9	172	% 8.5	121	% 5.9

Anket uygulanan gençlerden okumakta oldukları okuldan memnuniyetlerini değerlendirmeleri için “bu okulda okuduğum için memnunum” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulduğunda gençlerin %26.9’u bu ifadeye tamamen katıldıklarını, %36.9’u ise katıldıklarını belirtmişlerdir. **Gençlerin %63.8’inin memnuniyetlerini belirtmiş olmalarına rağmen gençlerin %13.5’inin “katılmıyorum” ve %11.6’sının “kesinlikle katılmıyorum” yanıtını seçmiş olmaları**

ankete katılanların toplam %25’lik bir oranının yani her 4 liseliden 1’inin okuldan memnuniyetsizliğini göstermesi açısından önemlidir. “Okulun diğer okullara göre iyi bir imajı var” ifadesine ise ankete katılanların %26.2’si “tamamen katılıyorum”, %30.6’sı “katılıyorum” yanıtını verirken, %16.8’i “katılmıyorum”, %11.9’u ise “kesinlikle katılmıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu da gençlerin %28.7’sinin okullarının iyi bir imaja sahip olmadığını göstermektedir.

TABLO 72: “BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM” (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Bu okulda okuduğum için memnunum		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum, fikrim yok	Yanıt yok
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	43	92	35	20	5	3
	%	% 21.7	% 46.5	% 17.7	% 10.1	% 2.5	% 1.5
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	67	76	19	15	9	8
	%	% 34.5	% 39.2	% 9.8	% 7.7	% 4.6	% 4.1
İmam Hatip Lisesi	Sayı	68	68	16	20	13	14
	%	% 34.2	% 34.2	% 8	% 10.1	% 6.5	% 7
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	79	63	17	18	5	14
	%	% 40.3	% 32.1	% 8.7	% 9.2	% 2.6	% 7.1
Çok Programlı Lise	Sayı	16	44	52	47	24	9
	%	% 8.3	% 22.9	% 27.1	% 24.5	% 12.5	% 4.7
Düz Lise	Sayı	56	78	17	26	6	11
	%	% 28.9	% 40.2	% 8.8	% 13.4	% 3.1	% 5.7
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	48	86	29	22	11	2
	%	% 24.2	% 43.4	% 14.6	% 11.1	% 5.6	% 1
Kız Meslek Lisesi	Sayı	33	69	39	33	18	1
	%	% 17.1	% 35.8	% 20.2	% 17.1	% 9.3	% 0.5
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	15	36	14	13	11	10
	%	% 15.2	% 36.4	% 14.1	% 13.1	% 11.1	% 10.1
Anadolu Lisesi	Sayı	81	57	19	7	4	17
	%	% 43.8	% 30.8	% 10.3	% 3.8	% 2.2	% 9.2
Fen Lisesi	Sayı	21	38	8	10	5	3
	%	% 24.7	% 44.7	% 9.4	% 11.8	% 5.9	% 3.5
Özel Lise	Sayı	21	43	9	5	8	12
	%	% 21.4	% 43.9	% 9.2	% 5.1	% 8.2	% 12.2

Okuldan memnuniyet ve okulun imajı ile ilgili sorulara verilen yanıtlar ayrıca lise türlerine göre de analiz edilmiştir. Okuduğu okuldan en az memnuniyetini belirtenler Çok programlı lisede okuyan öğrencilerdir. “Bu okulda okuduğum için

memnunum” ifadesine Çok programlı lisede okuyan öğrencilerden %8.3’ü tamamen katıldığını, %22.9’u ise katıldığını belirtmektedir ve bu toplamda %31.2 gibi bir oran etmektedir. Ardından Endüstri meslek liselerindeki öğrenciler %51.6 ile (%15.2 tamamen

TABLO 73: “BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Bu okulda okuduğum için memnunum		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum, fikrim yok	Yanıt yok
Meslek ve Teknik Liseler	Sayı	179	311	153	130	73	30
	%	% 20.4	% 35.5	% 17.5	% 14.8	% 8.3	% 3.4
Akademik Seçici Liseler	Sayı	166	230	71	42	22	35
	%	% 29.3	% 40.6	% 12.5	% 7.4	% 3.9	% 6.2
Genel Liseler	Sayı	56	78	17	26	6	11
	%	% 28.9	% 40.2	% 8.8	% 13.4	% 3.1	% 5.7
İmam Hatip Liseleri	Sayı	147	131	33	38	18	28
	%	% 37.2	% 33.2	% 8.4	% 9.6	% 4.6	% 7.1

TABLO 74: “BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM” (SINIFA GÖRE)

Bu okulda okuduğum için memnunum		9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf
Tamamen katılıyorum	Sayı	336	35	160
	%	% 35	% 24.8	% 19.5
Katılıyorum	Sayı	351	61	313
	%	% 36.5	% 43.3	% 38.1
Katılmıyorum	Sayı	110	19	141
	%	% 11.4	% 13.5	% 17.2
Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	88	17	127
	%	% 9.2	% 12.1	% 15.5
Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	49	5	55
	%	% 5.1	% 3.5	% 6.7
Yanıt yok	Sayı	27	4	26
	%	% 2.8	% 2.8	% 3.2

katılıyorum, %31.4 katılıyorum), %52.9 ile de Kız meslek lisesindeki öğrenciler (%17.1 tamamen katılıyorum, %35.8 katılıyorum) gelmektedir. En fazla memnuniyet belirtenler %74.6 ile Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerdir (%43.8 tamamen katılıyorum, %30.8 katılıyorum). Anadolu lisesi öğrencilerini %73.7 ile Sağlık meslek lisesi öğrencileri (%34.5 tamamen katılıyorum, %39.2 katılıyorum) ve %72.4 ile Anadolu

imam hatip liseleri öğrencileri takip etmektedir (%40.3 tamamen katılıyorum, %32.1 katılıyorum).

Okuduğu okuldan en az memnun olanlar Çok programlı lisede okuyan öğrenciler iken, en çok memnun olanlar ise Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerdir.

TABLO 75: “OKULUN DİĞER OKULLARA GÖRE İYİ BİR İMAJİ VAR” (LİSE TÜRLERİNE GÖRE)

Bu okulda okuduğum için memnunum		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum, fikrim yok	Yanıt yok
Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	58	100	17	12	8	3
	%	% 29.3	% 50.5	% 8.6	% 6.1	% 4	% 1.5
Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	67	81	18	10	9	9
	%	% 34.5	% 41.8	% 9.3	% 5.2	% 4.6	% 4.6
İmam Hatip Lisesi	Sayı	67	67	22	15	12	16
	%	% 33.7	% 33.7	% 11.1	% 7.5	% 6	% 8
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	75	63	18	11	15	14
	%	% 38.3	% 32.1	% 9.2	% 5.6	% 7.7	% 7.1
Çok Programlı Lise	Sayı	10	18	67	65	21	11
	%	% 5.2	% 9.4	% 34.9	% 33.9	% 10.9	% 5.7
Düz Lise	Sayı	33	57	39	34	18	13
	%	% 17	% 29.4	% 20.1	% 17.5	% 9.3	% 6.7
Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	31	48	59	26	29	5
	%	% 15.7	% 24.2	% 29.8	% 13.1	% 14.6	% 2.5
Kız Meslek Lisesi	Sayı	33	52	46	38	21	3
	%	% 17.1	% 26.9	% 23.8	% 19.7	% 10.9	% 1.6
Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	18	20	23	13	15	10
	%	% 18.2	% 20.2	% 23.2	% 13.1	% 15.2	% 10.1
Anadolu Lisesi	Sayı	80	55	16	7	9	18
	%	% 43.2	% 29.7	% 8.6	% 3.8	% 4.9	% 9.7
Fen Lisesi	Sayı	31	23	12	10	6	3
	%	% 36.5	% 27.1	% 14.1	% 11.8	% 7.1	% 3.5
Özel Lise	Sayı	31	39	5	2	9	12
	%	% 31.6	% 39.8	% 5.1	% 2	% 9.2	% 12.2

Okunulan okuldan memnuniyet lise kategorilerine göre analiz edildiğinde ise en az memnuniyet ifade edenlerin mesleki ve teknik lise öğrencileri olduğunu (%14.8 kesinlikle katılmıyorum, %17.5 katılmıyorum ile toplamda %32.3), **en fazla memnuniyetin ise imam hatip liseleri öğrencileri arasında belirtildiğini ifade etmek gerekir** (%37.2 tamamen katılıyorum, %33.2 ile katılıyorum ile toplamda %70.4).

“Bu okulda okuduğum için memnunum” ifadesine katılım oranları okunulan sınıfa göre incelendiğinde ise 9.sınıfların %35’inin ifadeye “tamamen katıldığı”, %36.5’inin ise “katıldığı”, böylece toplamda 9.sınıfların %71.5 gibi önemli bir oranının okudukları okuldan memnun oldukları ifadesine katıldıkları ancak bu oranın 11.sınıfta %57.6’ya düştüğü (%19.5 “tamamen katılıyorum”, %38.1 “katılıyorum”) görülmektedir. Bu ise okunulan okuldan memnuniyetin sınıf yükseldikçe azaldığını göstermektedir.

“Okulun diğer okullara göre iyi bir imajı var” ifadesine verilen yanıtlar lise türlerine göre analiz edildiğinde ise, Çok programlı lise, Endüstri meslek lisesi, Ticaret meslek lisesi ve Kız meslek lisesine giden öğrencilerin oranlarının diğer liselerin oranlarıyla karşılaştırıldığında düşüklüğü dikkat çekicidir.

Liselilerden okumakta oldukları okuldan memnuniyetlerini ve okulun imajını değerlendirmeleri istendiği gibi kendilerinin derslerindeki başarı düzeylerini de değerlendirmeleri istenmiştir. Anket uygulanan gençlerin %6.5’i kendilerini “çok başarılı” olarak değerlendirirken, gençlerin %39.7’si kendilerini “başarılı”, %39.8’i ise “kısmen başarılı” olarak değerlendirmektedir. Gençlerin %1.9’u “hiç başarılı değilim” ve %7.5’i “başarılı değilim” yanıtını vermişlerdir.

TABLO 76: DERSLERDEKİ BAŞARI DÜZEYİ

Derslerinizdeki kendi başarı düzeyini nasıl değerlendirirsin?	Sayı	Yüzde
Hiç başarılı değilim	38	% 19
Başarılı değilim	152	% 7.5
Kısmen başarılıyım	808	% 39.8
Başarılıyım	807	% 39.7
Çok başarılıyım	131	% 6.5
Yanıt yok	99	% 4.5

Ayrıca ankete katılan gençlere “okul hayatın boyunca hiç disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası gibi cezalar aldın mı?” diye sorulmuş ve gençlerin %12.7’si “evet” yanıtını verirken, %82.8’i “hayır” yanıtını vermişlerdir. Ayrıca ceza aldıklarını belirten gençlerin hangi tür ceza aldıklarını öğrenmek için ek bir soru sorulmuş ve ceza almış olduklarını belirtenlerin %77.6’sı uyarı cezası almış olduklarını, %14’ü ise okuldan uzaklaştırma aldıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 77: DİSİPLİN, OKULDAN UZAKLAŞTIRMA, UYARI CEZASI

Okul hayatın boyunca hiç disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası gibi cezalar aldın mı?	Sayı	Yüzde
Evet	258	% 12.7
Hayır	1684	% 82.8
Yanıt yok	93	% 4.5

TABLO 78: ALINAN CEZA TÜRÜ

Hangi tür ceza aldın?	Sayı	Yüzde
Uyarı cezası	198	% 77.6
Okuldan uzaklaştırma	36	% 14.1
Diğer	21	% 8.2
Yanıt yok	3	% 1.1

TABLO 79: DİSİPLİN, OKULDAN UZAKLAŞTIRMA, UYARI CEZASI (CİNSİYETE GÖRE)

Okul hayatın boyunca hiç disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası gibi cezalar aldın mı?		Evet	Hayır	Diğer	Yanıt yok
Erkek	Sayı	119	478	0	3
	%	% 19.8	% 79.7	% 0	% 0.5
Kadın	Sayı	124	1146	2	4
	%	% 9.7	% 89.8	% 0.2	% 0.3

Okulda ceza alınıp alınmadığı ve hangi tür ceza alındığı sorusunu ayrıca cinsiyete göre de değerlendirmek anlamlı olacaktır. Kadın katılımcılar arasında %9.7'si "evet" yanıtını verirken, bu oran erkekler arasında %19.8'dir.

Ankete katılan gençlere açık uçlu soru olarak "okulunda şu anda eksikliğini çektiğin ve olmasını en çok istediğin şey nedir?" diye sorulmuştur. Bu açık uçlu sorunun da diğer açık uçlu sorular gibi yanıtlanma yüzdesi düşüktür. Ankete katılan 785 kişi (%38.5) soruyu boş bırakmıştır. Verilen yanıtları ise kendi arasında şu beş ayrı kategoride incelemek mümkündür:

TABLO 80: OKULDA EKSİKLİĞİ ÇEKİLEN VE OLMASI İSTENİLEN ŞEYLER KATEGORİSİ

Sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler ve kişisel gelişim olanakları
Teknik olanaklar (internet olanakları, fiziki mekanlar, araç-gereç vb.)
Eğitim yeterliliği ve kalitesi
İletişim ve ilişkiler (öğretmen-öğrenci, öğrenci-idare ile iletişim ve ilişkiler)
Eksikliğini çektiğim ve olmasını istediğim bir şey yok

TABLO 81: OKULDA EKSİKLİĞİ ÇEKİLEN VE OLMASI İSTENİLEN ŞEYLER ORANI

Okulunda şu anda eksikliğini çektiğin ve olmasını en çok istediğin şey nedir?	Sayı	Yüzde (%) Soruya yanıt verenler içinde	Yüzde (%) Tüm örneklem içinde
Teknik olanaklar	611	% 48.9	% 30
Eğitim yeterliliği ve kalitesi	276	% 22	% 13.6
Sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler	139	% 11.1	% 6.8
İletişim ve ilişkiler	108	% 8.7	% 5.4
Yok	116	% 9.3	% 5.7

Soruyu yanıtlayanlar arasında en fazla eksikliğı çekilenin %48.9 ile teknik olanaklar (internet, fiziki mekan ve araç gereç olanakları) olduğu göze çarpmaktadır. Ardından ise %22 ile eğitim yeterliliği ve kalitesi gelmektedir. Yanıt verenlerden %9.3'ünün ise eksikliğini çektiğı, olmasını istediğı bir şey olmadığı yanıtını vermiş olması ise dikkat çekicidir.

Verilen yanıtlar lise kategorisine göre incelendiğinde ise eksikliğini duyduğu herhangi bir şey olmadığını belirtenlerin imam hatip lisesi öğrencileri olduğu (%8.1) görülmektedir. İmam hatip liselerinin ardından %6.6 ile mesleki ve teknik liseler, %4.9 ile akademik seçici liseler ve %2.6 ile genel liseler gelmektedir. "Eğitim yeterliliği ve kalitesi" ise yine en çok imam

hatip liseli öğrenciler tarafından belirtilmekte, imam hatip lisesi öğrencilerinin %20.3'ü "eğitim yeterliliği ve kalitesi"nin eksikliğini duyduklarını belirtmektedir. İmam hatip lisesi öğrencilerini %15.5 ile mesleki ve teknik lise öğrencileri takip etmekte, ardından %9.7 ile akademik seçici liseler ve %9.3 ile genel liseler

gelmektedir. Sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerin eksikliğini ise en çok akademik seçici lise öğrencileri (%13.9) dile getirmektedir. Ardından %8.2 ile genel lise öğrencileri, %6.6 ile imam hatip lisesi öğrencileri ve %4.2 ile mesleki ve teknik lise öğrencileri dile getirmektedir.

AİLE

Gençlere “ailenden kişisel harcamaların için harçlık alıyor musun?” diye sorulmuş, soruya gençlerin %75.6’sı “evet alıyorum” yanıtını verirken, %15.9’u “bazen alıyor, bazen almıyorum” yanıtını vermiş, %1.4’ü ise “kendim çalışıp harçlığımı çıkartıyorum” yanıtını vermiştir ve %2.1’i “hayır almıyorum” yanıtını vermiştir. Harçlık aldığını ya da kendi harçlığını kazandığını belirten gençlere “harçlık/çalışarak kazandığın harçlık ihtiyaçlarına yetiyor mu?” diye sorulmuş, %73.9’u “evet, aldığım harçlık ihtiyaçlarıma yetiyor” yanıtını verirken %17.3’ü “hayır, aldığım harçlık ihtiyaçlarıma yetmiyor” yanıtını vermiştir.

TABLO 82: AİLEDEN HARÇLIK ALMA DURUMU

Ailenden kişisel harcamaların için harçlık alıyor musun?	Sayı	Yüzde
Evet alıyorum	1525	% 75.6
Hayır almıyorum	42	% 2.1
Bazen alıyor bazen almıyorum	323	% 15.9
Kendim çalışıp harçlığımı çıkartıyorum	28	% 1.4
Yanıt yok	107	% 5.0

TABLO 83: HARÇLIĞIN İHTİYAÇLARI KARŞILAMA DURUMU

Aldığın harçlık/çalışarak kazandığın harçlık ihtiyaçlarına yetiyor mu?	Sayı	Yüzde
Evet, harçlık ihtiyaçlarıma yetiyor	1.473	% 73.9
Hayır, harçlık ihtiyaçlarıma yetmiyor	345	% 17.3
Yanıt yok	175	% 8.8

Ayrıca ankete katılan gençlere harçlıklarını neler için harcadıkları da sorulmuş, önem sırasına göre ilk üç tanesini sıralamaları istenmiştir. Birinci sırada %30.7 ile “yemek ihtiyaçları için” yanıtı verilirken, ardından %23.7 ile “okul ihtiyaçları için” yanıtı gelmektedir. İkinci sırada ise %20.4 ile “yemek ihtiyaçları” şikkı belirtilirken, %11.6 ile “ulaşım giderleri” ve %11.3 ile “okul ihtiyaçları için” şikkı belirtilmiştir. Üçüncü sırada ise %12.5 ile “giyim ihtiyaçları için”, %12 ile “eğlence için”, %11.5 ile “ulaşım giderleri için” şikkı belirtilmiştir.

TABLO 84: HARÇLIĞIN NELER İÇİN HARCANDIĞI

Harçlığını neler için harcıyorsun?	Önem Sırası					
	1.sırada		2.sırada		3.sırada	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okul ihtiyaçları için	483	% 23.7	231	% 11.3	142	% 7
Yemek ihtiyaçları için (tost, çikolata, kola, vb.)	626	% 30.7	415	% 20.4	163	% 8
Ulaşım giderleri için	135	% 6.6	237	% 11.6	235	% 11.5
Hobilerim için	68	% 3.3	88	% 4.3	135	% 6.6
Eğlence için	98	% 4.8	209	% 10.3	244	% 12
İnternet cafe için	12	% 0.6	11	% 0.5	27	% 1.3
Oyun cd’si almak için	2	% 0.1	10	% 0.5	19	% 0.9
Müzik cd’si almak için	1	% .0	2	% 0.1	7	% 0.3
Teknolojik ürünler satın almak için	19	% 0.9	26	% 1.3	50	% 2.5
Giyim ihtiyaçları için	157	% 7.7	193	% 9.5	254	% 12.5
Kozmetik malzemeleri için	22	% 1.1	72	% 3.5	80	% 3.9
Kontör satın almak için	17	% 0.8	60	% 2.9	110	% 5.4
Kitap almak için	32	% 1.6	90	% 4.4	122	% 6
Dergi almak için	5	% 0.2	12	% 0.6	28	% 1.4
Diğer	12	% 0.6	14	% 0.7	20	% 1
Yanıt yok	345	% 17	367	% 18	401	% 19.7

Ankete katılan gençlere “ailende en çok tartıştığın, çatıştığın kişinin kim olduğunu söyleyebilir misin?” diye sorulmuş ve kendilerinden soruya tek yanıt vermeleri istenmiştir. **Bu soruya verilen yanıtlardan en yüksek orana sahip olan yanıtın %24.1 ile “hiç kimseyle sorun yaşamıyorum” olması dikkat çekicidir.** Ancak bu soruya “annem” yanıtını verenlerin %15.4, “babam” yanıtını verenlerin %10.8 olduğunu göz önüne aldığımızda ailelerinde en çok ebeveynleriyle tartıştığını, çatıştığını söyleyenlerin oranı toplamda %26’yı bulmaktadır. Ayrıca büyük veya küçük kardeşlerle de tartışıldığı, çatışıldığı belirtilmektedir. Ağabeyim yanıtını verenler %7.4, küçük erkek kardeşim yanıtını verenler %10.1, küçük kız kardeşim yanıtını verenler %9.7, ablam yanıtını verenler %8.5 olduğu düşünüldüğünde büyük veya küçük kardeşlerle tartıştığını/çatıştığını belirtenler toplamda %35’i bulmaktadır. Büyükanne ve büyükbaba tartışmanın ise çok sınırlı olarak yaşandığı görülmektedir. Büyükanne yanıtını verenler %0.7, büyükbaba yanıtını verenler ise %0.1’le sınırlı kalmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki her ne kadar soruda tek yanıt istenildiği için kayıp veri olarak nitelense de 83 genç (%5.7) tek şık seçmek yerine 2, 3 ve hatta 4 seçenek işaretlemişlerdir.

TABLO 85: AİLEDE EN ÇOK TARTIŞILAN, ÇATIŞILAN KİŞİ		
Ailende en çok tartıştığın, çatıştığın kişinin kim olduğunu söyleyebilir misin?	Sayı	Yüzde (%)
Hiç kimseyle sorun yaşamıyorum	491	% 24.1
Annem	315	% 15.4
Babam	219	% 10.8
Küçük erkek kardeşim	205	% 10.1
Küçük kız kardeşim	198	% 9.7
Ablam	173	% 8.5
Ağabeyim	150	% 7.4
Büyükanne	14	% 0.7
Büyükbaba	2	% 0.1
Diğer	33	% 1.6
Yanıt yok	121	% 5.9
Kayıp veri	83	% 5.7
TOPLAM	2035	% 100

Ailede en çok tartışılan, çatışılan kişinin kim olduğu sorusunun yanıtları cinsiyete göre incelendiğinde ise belirli farklar göze çarpmaktadır. Örneğin “hiç kimseyle sorun yaşamıyorum” yanıtını verenler erkeklerin %34.8’i iken (ki bu yanıt erkekler arasında en çok seçilen yanıttır), bu oran kadınlarda %20.7’ye düşmektedir (ancak bu yanıt kadınlarda da en çok seçilen yanıttır). Ayrıca kadınlar daha çok anneleriyle sorun yaşadıklarını belirtirlerken, erkeklerde bu kişi baba ile yer değiştirmektedir. Kadınlarda en çok sorun yaşanan kişi %18.3 ile “anne” iken, erkeklerde en çok sorun yaşanan kişi %15 ile “baba”dır.

TABLO 86: AİLEDE EN ÇOK TARTIŞILAN, ÇATIŞILAN KİŞİ (CİNSİYETE GÖRE)

Ailende en çok tartıştığın, çatıştığın kişinin kim olduğunu söyleyebilir misin?	Erkek	Kadın	Yanıt yok
Annem	Sayı	77	229
	%	% 12.9	% 18.3
Babam	Sayı	89	122
	%	% 15	% 9.7
Ağabeyim	Sayı	32	113
	%	% 5.4	% 9
Küçük erkek kardeşim	Sayı	46	151
	%	% 7.7	% 12
Büyükanne	Sayı	3	11
	%	% 0.5	% 0.9
Büyükbaba	Sayı	0	1
	%	% 0	% 0.1
Küçük kız kardeşim	Sayı	48	147
	%	% 8.1	% 11.7
Ablam	Sayı	48	115
	%	% 8.1	% 9.2
Hiç kimseyle sorun yaşamıyorum	Sayı	207	260
	%	% 34.8	% 20.7
Diğer	Sayı	16	16
	%	% 2.7	% 1.3

Her ne kadar kadınlar ve erkeklerin önemli bir oranı ailede hiç kimseyle sorun yaşamadıklarını belirtse de, öyle görünmektedir ki kadınlar ailede daha çok sorun yaşamaktadır.

Ayrıca ankete katılan gençlere “ailede genelde senden yapılması beklenen veya senin sorumluluğunda olan görevler nelerdir?” diye sorulmuş ve birden çok şıkkı işaretleyebilecekleri söylenmiştir. En çok işaretlenen şık ankete katılanların %86.4’ü tarafından işaretlenen (1759 kez) **“derslerime çalışmam ve iyi bir öğrenci olmam”** iken, ardından ankete katılan gençlerin %46’sı tarafından işaretlenen (936 kez) **“kendi odamı temiz tutmak”** ve %30.1 ile (613 kez) işaretlenen **“günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak”** gelmektedir.

TABLO 87: AİLEDE ÖĞRENCİDEN YAPILMASI BEKLENEN SORUMLULUKLAR VEYA GÖREVLER

Ailede genelde senden yapılması beklenen veya senin sorumluluğunda olan görevler nelerdir?	Yanıt	Kişi Yüzde (%)
Derslerime çalışmam ve iyi bir öğrenci olmam	1759	% 86.4
Kendi odamı temiz tutmak	936	% 46
Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak	613	% 30.1
Yemek yapmak/yardımcı olmak	350	% 17.2
Küçük kardeş(ler)imle ilgilenmek	303	% 14.9
Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak	297	% 14.6
Kardeşlerime ders çalıştırmak	219	% 10.8
Benden hiçbir beklentileri yok.	64	% 3.1
Çalışıp para kazanmak	56	% 2.8
Diğer	19	% 0.9
Yanıt yok	113	% 5.6

Ailenin gençten beklentileri ve ailede gencin sorumluluğu ve görevleri ile ilgili soru cinsiyete göre incelendiğinde ise erkekler ve kadınlar arasında beklentiler/görevler konusunda belirli farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. İlk olarak belirtmek gerekir ki ankete katılan gençlerin birden çok şıkkı işaretleyebildiği bu soruda en popüler yanıtta erkek ve kadınlar arasında çok büyük bir fark görülmemektedir. Erkeklerin %88.2’si ve kadınların %91.8’i gibi önemli bir oran “derslerime çalışmam ve iyi bir öğrenci olmam” şıkkını işaretlemişlerdir. Bu popüler yanıtın ardından en yüksek oranda işaretlenen bir başka şık ise erkeklerin %38.8’i kadınların %54’ü tarafından işaretlenen “kendi odamı temiz tutmak” yanıtıdır. Bu yanıtta ailede kadın ve erkeğe verilen sorumluluk ve görevler arasındaki farklar ortaya çıkmakta ve aileler kadınlara kendi odalarını temiz tutma sorumluluğunu yükler ve görevleri olarak tanımlarken, aynı şey erkekler için daha az oranda hissedilmektedir. “Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak” ve “yemek yapmak/yardımcı olmak” şıklarına verilen yanıtlar da benzer şekilde ailede kadının ve erkeğin sorumlulukları/görevleri arasındaki ayrımı göstermektedir. **“Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak” yanıtı kadınların %41.8’i tarafından işaretlenirken, bu oran erkeklerde sadece %10.5’tir.** “Yemek yapmak/yardımcı olmak” yanıtı ise kadın öğrencilerin %25.2’si tarafından işaretlenmişken bu oran erkeklerde sadece %3.8’dir. Öyle görünmektedir ki ailede dışarıda yapılan işler ise daha çok erkek çocuklarından beklenmektedir. “Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak” şıkkını erkeklerin %14.7’si işaretlerken bu oran kadınlarda %7.4’e inmektedir. “Çalışıp para kazanmak” şıkkını ise erkeklerin %5.3’ü işaretlerken, bu oran kadınlarda %1.5’e düşmektedir.

Öyle görünmektedir ki ailedeki işbölümünde kadınlar daha çok ev içi işlere yönlendirilirken, erkeklere ev dışı sorumluluklar yüklenmektedir.

TABLO 88: AİLEDE ÖĞRENCİDEN YAPILMASI BEKLENEN SORUMLULUKLAR VEYA GÖREVLER (CİNSİYETE GÖRE)

Ailende genelde senden yapılması beklenen veya senin sorumluluğun olan görevler nelerdir?		Erkek	Kadın
Benden hiçbir beklentileri yok	Sayı	34	27
	%	% 5.7	% 2.1
Küçük kardeşim/kardeşlerim ile ilgilenmek	Sayı	73	224
	%	% 12.2	% 17.6
Kardeşlerime ders çalıştırmak	Sayı	58	153
	%	% 9.7	% 12
Derslerime çalışmam ve iyi bir öğrenci olmam	Sayı	529	1172
	%	% 88.2	% 91.8
Çalışıp para kazanmak	Sayı	32	19
	%	% 5.3	% 1.5
Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak	Sayı	63	533
	%	% 10.5	% 41.8
Yemek yapmak/yardımcı olmak	Sayı	23	322
	%	% 3.8	% 25.2
Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak	Sayı	88	195
	%	% 14.7	% 7.4
Kendi odamı temiz tutmak	Sayı	233	690
	%	% 38.8	% 54
Diğer	Sayı	6	11
	%	% 1	% 0.9

Ailede gençlerle ebeveynler arasındaki tartışma konularını anlayabilmek için ankete katılan gençlere “anne ve babanla yaşadığın, yaşayabildiğin tartışmalara neden olan olayları, konuları söyler misin?” diye sorulmuş ve verilen şıklardan birden çok şıkkı işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. **En çok tartışma konusu ankete katılanların %40.7’si**

tarafından (829 kez) işaretlenmiş olan “bilgisayarda vakit geçirme” şıkkıdır. Bu şıkkı ankete katılanların %40’ı tarafından (813 kez) işaretlenen “ders çalışma” ve ankete katılanların %23.5’i tarafından (480 kez) işaretlenen “TV izleme” ve %20.6 ile (420 kez) işaretlenen “dışarı çıkma” izlemektedir. Ancak ankete katılanların cinsiyet açısından eşit dağılmadığı düşünüldüğünde verilen yanıtları cinsiyete göre analiz etmek faydalı olacaktır.

TABLO 89: ANNE VE BABA İLE YAŞANILAN TARTIŞMALARA NEDEN OLAN KONULAR

Anne ve babanla yaşadığın, yaşayabildiğin tartışmalara neden olan olayları, konuları söyler misin?	Sayı	Kişi Yüzde (%)
Bilgisayarda vakit geçirme	829	% 40.7
Ders çalışma	813	% 40
Televizyon izleme	480	% 23.5
Dışarı çıkma	420	% 20.6
Ev işlerine yardım etme	394	% 19.4
Arkadaş seçimi	364	% 17.9
Parasal konular	334	% 16.4
Giyim-kuşam	309	% 15.2
Telefonla konuşma	288	% 14.1
Eve geç gelme	253	% 12.4
Kız/erkek arkadaş	151	% 7.4
Eğitim hayatındaki tercihler (bölüm, okul tercihi vb)	122	% 6
Meslek seçimi	88	% 4.3
Diğer	129	% 6.3
Yanıt yok	209	% 10.2

TABLO 90: ANNE VE BABA İLE YAŞANILAN TARTIŞMALARA NEDEN OLAN KONULAR (CİNSİYETE GÖRE)

Anne ve babanla yaşadığın, yaşayabildiğin tartışmalara neden olan olayları, konuları söyler misin?		Erkek	Kadın
Parasal konular	Sayı	109	213
	%	% 18.2	% 16.7
Televizyon izleme	Sayı	119	345
	%	% 19.8	% 27
Bilgisayarda vakit geçirme	Sayı	319	478
	%	% 53.2	% 37.5
Arkadaş seçimi	Sayı	94	256
	%	% 15.7	% 20
Ders çalışma	Sayı	296	487
	%	% 49.3	% 38.2
Giyim-kuşam	Sayı	56	249
	%	% 9.3	% 19.5
Telefonla konuşma	Sayı	45	237
	%	% 7.5	% 18.6
Dışarı çıkma	Sayı	109	292
	%	% 18.2	% 22.9
Ev işlerine yardım etme	Sayı	35	350
	%	% 5.8	% 27.4
Eve geç gelme	Sayı	108	137
	%	% 18	% 10.7
Kız/erkek arkadaş	Sayı	29	114
	%	% 4.8	% 8.9
Meslek seçimi	Sayı	23	62
	%	% 3.8	% 4.9
Eğitim hayatındaki tercihler (bölüm, okul tercihi vb)	Sayı	40	107
	%	% 6.7	% 8.4
Diğer	Sayı	55	69
	%	% 9.2	% 5.4

Ebeynlerle gençler arasında yaşanan, yaşanılabilen tartışmalara neden olan olaylar cinsiyete göre analiz edildiğinde ortak noktalar olmakla beraber bazı farklılıklar da göze çarpmaktadır. Örneğin, hem kadınlar hem de erkeklerin en çok tartışmalara neden olan olay seçimlerinin ilk iki sırası aynıdır: “bilgisayarda vakit geçirme” ve “ders çalışma”. Ancak cinsiyete göre sıralama yer değiştirmektedir. Erkekler arasında en çok işaretlenen şık %53.2 ile “bilgisayarda vakit geçirme”, ardından %49.3 ile “ders çalışma” iken kadınlar arasında en fazla işaretlenen şık %38.2 ile “ders çalışma” ve ardından %37.5 ile “bilgisayarda vakit geçirme”dir. Üçüncü şık ise erkeklerde %19.8 ile “TV izleme”, kadınlarda ise %27.4 ile “ev işlerine yardım etme”dir. Kadınlarda %27.4 “ev işlerine yardım etme”nin hemen ardından %27 ile “TV izleme” gelmektedir.

Anne ve babayla yaşanan tartışma konularında “ev işlerine yardım etme” şikkı kadınlar arasında %27.4 ile işaretlenirken, bu oranın erkekler arasında sadece %5.8 olması dikkat çekicidir.

Ayrıca ankete katılan gençlerin aileleriyle olan ilişkilerini daha detaylı olarak anlayabilmek için onlara belirli ifadeler verilmiş ve bu ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. **Öyle görünmektedir ki önceki yıllarda yapılan anketlerin de gösterdiği gibi aile gencin hayatında önemli bir yer sahibidir³** Bu bulgulara paralel bir şekilde ankete katılan gençlerin toplamda %88.8’i gibi büyük bir oranı “anne ve babamın beni sevdiğini hissedirim” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir (“tamamen katılıyorum” %64.8; “katılıyorum” %24). Benzer şekilde toplamda gençlerin %80.6’sı (%44.2 “tamamen katılıyorum”; %36.4 “katılıyorum”) “annem ve babam sorunlarımla ilgilenir” ifadesine katılmışlardır. Ancak bununla beraber aile kurumu gençler üzerinde belirli bir kontrol de uygular. **“Annem ve babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler” ifadesine gençlerin %35.8’i “tamamen katıldıklarını” belirtirlerken %42.8 “katılıyorum” yanıtını vermiştir -ki bu toplamda anket uygulanan gençlerin % 78.6’sı etmektedir.**

³ Önceki yıllarda yapılan gençlik anketleri ve gençler ile ailesel değerler konusunda daha ayrıntılı bir analiz için bkz. Lüküslü 2009, s.180-184.

TABLO 91: ANNE VE BABA İLE İLİŞKİLER

İfadeler	Tamamen katılı-yorum		Katılı-yorum		Katılmı-yorum		Kesinlikle katılmı-yorum		Bilmi-yorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anne ve babamın beni sevdiğini hissedirim	1318	% 64.8	489	% 24	43	% 2.1	33	% 1.6	47	% 2.3	105	% 5.2
Annem ve babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler	728	% 35.8	871	% 42.8	174	% 8.6	58	% 2.9	87	% 4.3	117	% 5.7
Her yaptığım işte hatasız, kusursuz olmam gerektiğini düşünürler	359	% 17.6	566	% 27.8	706	% 34.8	195	% 9.6	80	% 3.9	129	% 6.3
Annem ve babam sorunlarımla ilgilenir	900	% 44.2	740	% 36.4	153	% 7.5	51	% 2.5	67	% 3.3	124	% 6.1
Hemen her problemimi annem ve babamla paylaşıyorum	416	% 20.4	623	% 30.7	558	% 27.5	220	% 10.8	92	% 4.5	125	% 6.1
Annem ve babam düşüncelerimi, isteklerimi ve ihtiyaçlarımı genelde anlamaz	163	% 8	434	% 21.3	732	% 36	490	% 24.1	91	% 4.5	125	% 6.1
Annem ve babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler	698	% 34.3	722	% 35.5	296	% 14.5	106	% 5.2	94	% 4.6	119	% 5.9

ARKADAŞLAR

Ankete katılan öğrencilere arkadaşlarıyla ilgili sorular da yöneltilmiştir. Anket uygulanan gençlerin %38.3'ü “her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşlarım var” yanıtını verirken, hiç arkadaşım yok yanıtını verenler %0.6'dır. “Arkadaşlarımın hepsi kız” yanıtını verenler %7.8 iken, “arkadaşlarımın hepsi erkek” yanıtını verenler %1.1'dir. “Arkadaşlarım çoğunlukla kız” yanıtını verenler %30.6, “arkadaşlarım çoğunlukla erkek” yanıtını verenler %12.8'dir.

TABLO 92: SAHİP OLUNAN ARKADAŞLARIN CİNSİYETİ

İfadeler	Sayı	Yüzde (%)
Her iki cinsiyetten de eşit sayıda arkadaşlarım var	780	% 38.3
Arkadaşlarım çoğunlukla kız	622	% 30.6
Arkadaşlarım çoğunlukla erkek	261	% 12.8
Arkadaşlarımın hepsi kız	158	% 7.8
Arkadaşlarımın hepsi erkek	22	% 1.1
Hiç arkadaşım yok	12	% 0.6
TOPLAM	2035	% 100

Verilen yanıtlar incelenirken ankete katılanların cinsiyete göre eşit dağılmadığını, kadın katılımcıların ağırlıklı olduğu bir anket olduğunu hatırlamak gerekir. “Arkadaşlarım çoğunlukla kız” yanıtını verenler daha çok kadınlar iken, “arkadaşlarım çoğunlukla erkek” yanıtını verenler ise daha çok erkeklerdir. “Her iki cinsiyetten de eşit sayıda arkadaşlarım var” yanıtını verenler erkekler arasında %48.2 iken, bu oran kadınlar arasında %36.8'dir.

Ayrıca ankete katılan gençlere açık uçlu olarak kaç tane samimi (en yakın) arkadaşı olduğu da sorulmuştur. Tablo 93'te verilen yanıtlar yer almaktadır. Anket uygulanan gençlerin %1.6'sının “yok” yanıtını vermiş olmasının altını çizmek gerekir.

TABLO 93: SAHİP OLUNAN SAMİMİ ARKADAŞ SAYISI

Kaç tane samimi (en yakın) arkadaşın var?	Sayı	Yüzde (%)
1	121	% 5.9
2	216	% 10.6
3	269	% 13.2
4	238	% 11.7
5	238	% 11.7
6	150	% 7.4
7	72	% 3.5
8	73	% 3.6
9	11	% 0.5
10	114	% 5.6
11-20 arası	95	% 4.7
21-30 arası	30	% 1.5
31-40 arası	11	% 0.5
Bilmiyorum	9	% 0.4
Çok	55	% 2.7
Yok	33	% 1.6
Birkaç tane/ az/ fazla yok	6	% 0.3
Yeterince	1	% .0
Yanıt yok	292	% 14.3
Toplam	2034	% 99.9

Arkadaşlarla hangi konularda konuşulduğunu anlamak için de gençlere belirli şıklar verilerek bu şıklar içinden çoğunlukla konuştukları konuları seçmeleri istenmiştir. En fazla işaretlenen şık ankete katılanların %46.7'si tarafından (950 kez) işaretlenen “okul, ders, öğretmenler” şıkkı iken, ardından %44.5 tarafından (905 kez) işaretlenen “kız/erkek arkadaş” şıkkı ve %29.9 tarafından (609 kez) işaretlenen “gelecek” şıkkıdır.

Gençlerin arkadaşlarıyla biraraya geldiğinde en çok konuştukları konunun “okul, ders, öğretmenler” olması, okulun gençlerin hayatındaki baskın rolüne dair dikkat edilmesi gereken bir durumdur.

TABLO 94: ARKADAŞLARLA BİRARAYA GELİNDİĞİNDE KONUŞULAN KONULAR

Arkadaşlarıyla biraraya geldiğinde çoğunlukla hangi konular hakkında konuşursunuz?	Yanıt	Yüzde %
Okul, ders, öğretmenler	950	% 46.7
Kız/erkek arkadaş	905	% 44.5
Gelecek	609	% 29.9
Havadan sudan	451	% 22.2
Güncel konular	440	% 21.6
Giyim-kuşam	404	% 19.9
Üniversite sınavı	365	% 17.9
Spor	341	% 16.8
Müzik	328	% 16.1
Ailevi konular	312	% 15.3
TV dizileri	293	% 14.4
Futbol	270	% 13.3
Din, inanç	180	% 8.8
Çalışma hayatı	164	% 8.1
Magazin	164	% 8
Siyaset	131	% 6.4
Sinema	112	% 5.5
Para	87	% 4.3
Maddi konular	84	% 4.1
Ünlüler	67	% 3.3
Sanat	63	% 3.1
Bilişim	54	% 2.7
Edebiyat	18	% 0.9
Diğer	62	% 3
Yanıt yok	102	% 5

TABLO 95: ARKADAŞLARLA BİRARAYA GELİNDİĞİNDE KONUŞULAN KONULAR (CİNSİYETE GÖRE)

Arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde çoğunlukla hangi konular hakkında konuşursunuz?		Erkek	Kadın
Ailevi konular	Sayı	46	261
	%	% 7.7	% 20.5
Kız/erkek arkadaş	Sayı	217	661
	%	% 36.1	% 51.8
Okul, ders, öğretmenler	Sayı	261	661
	%	% 43.5	% 51.8
Çalışma hayatı	Sayı	46	92
	%	% 7.7	% 7.2
Güncel konular	Sayı	185	290
	%	% 30.8	% 22.7
Spor	Sayı	230	36
	%	% 38.3	% 2.8
Futbol	Sayı	153	26
	%	% 25.5	% 2
Müzik	Sayı	51	154
	%	% 8.5	% 12
Maddi konular	Sayı	11	21
	%	% 1.8	% 1.6
Sanat	Sayı	7	24
	%	% 1.2	% 1.9
Giyim kuşam	Sayı	14	258
	%	% 2.3	% 20.2
Üniversite sınavı	Sayı	32	224
	%	% 5.3	% 17.5
Gelecek	Sayı	77	354
	%	% 12.8	% 27.7

TABLO 95: ARKADAŞLARLA BİR ARAYA GELİNDİĞİNDE KONUŞULAN KONULAR (CİNSİYETE GÖRE) (devam)

Arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde çoğunlukla hangi konular hakkında konuşursunuz?		Erkek	Kadın
TV dizileri	Sayı	35	132
	%	% 5.8	% 10.3
Ünlüler	Sayı	3	22
	%	% 0.5	% 1.7
Bilişim	Sayı	24	5
	%	% 4	% 0.4
Din inanç	Sayı	36	80
	%	% 6	% 6.3
Siyaset	Sayı	44	33
	%	% 7.3	% 2.6
Para	Sayı	23	20
	%	% 3.8	% 1.6
Sinema	Sayı	26	28
	%	% 4.3	% 2.2
Magazin	Sayı	9	95
	%	% 1.5	% 7.4
Edebiyat	Sayı	4	5
	%	% 0.7	% 0.4
Havadan sudan	Sayı	118	197
	%	% 19.7	% 7.6
Diğer	Sayı	17	20
	%	% 2.8	% 1.6

Arkadaşlarla bir araya gelindiğinde çoğunlukla hangi konuların konuşulduğu konusu cinsiyete göre analiz edildiğinde belirli farklar göze çarpmaktadır. Örneğin, spor ve futbol konuları ağırlıklı olarak erkek konularıdır. **Erkeklerin %38.3'ü “spor” konuştuklarını belirtirken, bu oran kadınlarda sadece %2.8'dir.** “Futbol” konusunda konuşanların oranı erkeklerde %25.5 iken, bu oran kadınlarda %2'dir. **Giyim-kuşam ise ağırlıklı olarak kadınlar arası konuşulan bir konu olarak göze çarpmaktadır. Kadınların %20.2'si “giyim kuşam”dan konuştuklarını belirtirken, bu oran erkeklerde sadece %2.3'tür.** Kadınlar arasında en çok konuşulduğu belirtilen ilk üç konu sırasıyla %51.8 ile “okul-ders-öğretmenler”, yine %51.8 ile “kız-erkek arkadaş” ve %27.7 ile “gelecek”tir. Erkeklerde ise “okul-ders-öğretmenler” %43.5 ile ilk sırada gelirken, ikinci sırada %38.3 ile spor gelmektedir (ki bu orana %25.5 ile “futbol” yanıtı verenler de eklendiğinde spor konuları ilk sıraya yükselmektedir), üçüncü sırada ise %36.1 ile “kız/erkek arkadaş” gelmektedir. “Gelecek”ten bahsettiğini belirtenlerin %27.7'si kadınlar iken, bu oran erkeklerde %12.8'dir. Benzer şekilde kadınların %17.5'i “üniversite sınavı”ndan konuştuklarını belirtirken, erkeklerde bu oran %5.3'tür.

“Gelecek” ve “üniversite sınavı” konularını genç kadınlar erkeklere oranla daha fazla konuşmaktadır.

Ayrıca gençlere boş vakitlerini en çok kiminle değerlendirdikleri de sorulmuş ve gençlerden tek yanıt istenmiştir. %18.8 ile “okuldan arkadaşım”, ardından %14.3 ile “annem” yanıtı, %13.2 ile de “kız/erkek arkadaşım” yanıtı gelmektedir.

Gençlerin boş vakitlerini okuldan arkadaşlarıyla geçirmesi, bir kez daha okulun gencin hayatında sadece eğitim-öğretim kurumu olduğunu değil, aynı zamanda sosyalleşme mekanı olduğunu hatırlatması açısından önemlidir.

TABLO 96: BOŞ VAKİTLERİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLDİĞİ KİŞİ		
Boş vakitlerini en çok kiminle birlikte değerlendiriyorsun?	Sayı	Yüzde (%)
Okuldan arkadaşım	383	% 18.8
Annem	292	% 14.3
Kız/erkek arkadaşım	269	% 13.2
Mahalleden arkadaşım	231	% 11.4
Ablam	89	% 4.4
Kız kardeşim	88	% 4.3
Erkek kardeşim	38	% 1.9
Ağabeyim	31	% 1.5
Babam	26	% 1.3
Dersaneden arkadaşım	20	% 1
Dernekten, kulüpten arkadaşım	13	% 0.6
Gençlik merkezinden arkadaşım	10	% 0.5
Diğer	203	% 10
Yanıt yok	128	% 6.3
Kayıp veri	214	% 10.5
TOPLAM	2035	% 100

Gençlerin boş vakitlerini kiminle geçirdikleri sorusu cinsiyete göre analiz edildiğinde anketin genelinde çıkan “annem” yanıtının ağırlığının anketin kadın ağırlıklı bir anket olmasından kaynaklandığı görülmektedir. **Kadınların %20.8’i “annem” yanıtını verirken, bu oran erkeklerde %6.2’ye inmektedir.** Ancak görülmektedir ki anne ve baba ile geçirilen zaman karşılaştırıldığında anne ile zaman geçirme oranı çok daha fazladır. Erkeklerin %2.8’i “babam” yanıtını verirken, bu oran kadınlarda sadece %0.7’dir. Kadınların okul-ev dışında mahallede daha az zaman geçiriyor olmalarıyla paralel bir şekilde “mahalleden arkadaşım” yanıtını verenler erkeklerin %21.5’i iken bu oran kadınlarda %8.5’e düşmektedir.

“Anne” ile geçirilen boş vakit oranının genç kadınlarda %20.8, erkeklerde %6.2 olması, toplumsal cinsiyet rollerini anlamada aile içindeki ilişki dinamiklerine dikkat çekmektedir.

TABLO 97: BOŞ VAKİTLERİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLDİĞİ KİŞİ (CİNSİYETE GÖRE)			
Boş vakitlerini en çok kiminle birlikte değerlendiriyorsun?		Erkek	Kadın
Annem	Sayı	35	253
	%	% 6.2	% 20.8
Babam	Sayı	16	9
	%	% 2.8	% 0.7
Kız kardeşim	Sayı	8	77
	%	% 1.4	% 6.3
Erkek kardeşim	Sayı	21	16
	%	% 3.7	% 1.3
Ablam	Sayı	6	82
	%	% 1.1	% 6.7
Ağabeyim	Sayı	17	13
	%	% 3	% 1.1
Okuldan arkadaşım	Sayı	137	236
	%	% 24.2	% 19.4
Dersaneden arkadaşım	Sayı	5	13
	%	% 0.9	% 1.1
Mahalleden arkadaşım	Sayı	122	103
	%	% 21.5	% 8.5
Kız/erkek arkadaşım	Sayı	68	188
	%	% 12	% 15.5
Dernekten, kulüpten arkadaşım	Sayı	6	4
	%	% 1.1	% 0.3
Gençlik merkezinden arkadaşım	Sayı	6	4
	%	% 1.1	% 0.3
Diğer	Sayı	64	131
	%	% 11.3	% 10.8

Ankete katılan gençlere “herhangi bir problemin veya sorunun olduğunda bu konuda en çok destek aldığın veya problemlerini paylaştığın kişi kimdir?” diye sorulmuş ve kendilerini en iyi anlayan kişiye 1, ondan sonrakilere de önem sırasına göre “2” ve “3” numaralarını vermeleri istenmiştir. Ankete katılan gençlerin %33.3’ü ilk sırada “annem”, %12.9’u “okuldan arkadaşım”, %11.5’i “kız/erkek arkadaşım” yanıtını vermişlerdir. Gençlerin %6.5’i ise soruya yanıt vermemiştir. **Ankete katılanların %5’inin (tam olarak**

%4.9’unun) “hiç kimse” yanıtını vermiş olması ise çarpıcıdır. İkinci sırada ise gençlerin %14.7’si “annem” yanıtını verirken, %13.7’si “okuldan arkadaşım”, %13.1’i ise “babam” yanıtını vermişlerdir. Üçüncü sırada ise %11.3 ile “okuldan arkadaşım”, %8.7 ile “annem” ve %7.7 ile “babam” yanıtları sıralanmışlardır. **Bir kez daha gençlerin hayatlarında ailenin ve sosyalleşme, arkadaş edinme mekanı olarak okulun önemi ortaya çıkmaktadır.**

TABLO 98: YAŞANILAN PROBLEMLERİN PAYLAŞILDIĞI KİŞİ

Herhangi bir problemin veya sorunun olduğunda bu konuda en çok destek aldığın veya problemlerini paylaştığın kişi kimdir?	1. Sırada		2. Sırada		3. Sırada	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Annem	678	% 33.3	300	% 14.7	178	% 8.7
Babam	96	% 4.7	266	% 13.1	157	% 7.7
Ablam	125	% 6.1	124	% 6.1	101	% 5
Kız kardeşim	46	% 2.3	49	% 2.4	63	% 3.1
Erkek kardeşim	12	% 0.6	16	% 0.8	25	% 1.2
Ağabeyim	39	% 1.9	39	% 1.9	67	% 3.3
Kız/erkek arkadaşım	234	% 11.5	146	% 7.2	122	% 6
Mahalleden arkadaşım	80	% 3.9	63	% 3.1	74	% 3.6
Dernekten, kulüpten arkadaşım	4	% 0.2	12	% 0.6	10	% 0.5
Dershaneden arkadaşım	10	% 0.5	21	% 1	18	% 0.9
Okuldan arkadaşım	262	% 12.9	280	% 13.7	230	% 11.3
Gençlik merkezinden arkadaşım	2	% 0.1	3	% 0.1	6	% 0.3
Bir akrabam	50	% 2.5	81	% 4	97	% 4.8
Öğretmenim	13	% 0.6	18	% 0.9	36	% 1.8
Rehber veya psikolojik danışman	4	% 0.2	11	% 0.5	16	% 0.8
Hiç kimse	100	% 4.9	18	% 0.9	17	% 0.8
Diğer	53	% 2.6	16	% 0.8	24	% 1.2
Yanıt yok	133	% 6.5	572	% 28.9	794	% 39.1
Kayıp veri	94	% 4.7	-	-	-	-
TOPLAM	2035	% 100	2035	% 100	2035	% 100

Liseli gençler arasında popüler olmanın ne anlama geldiğini anlayabilmek için “arkadaşlar arasında popüler olmak için ne yapmak gerekir?” diye açık uçlu bir soru sorulmuş ve gençlerden akıllarına gelen ilk örneği vermeleri istenmiştir. Bu açık uçlu sorunun yanıtlanma oranı da tıpkı diğer açık uçlu sorular gibi oldukça düşüktür. Ankete katılanların %33’ü soruyu yanıtlamamıştır. Soruyu yanıtlayanlar ise ilk sırada %32.9 ile popüler olmak için karakter özelliklerinin öneminin altını çizmişlerdir. İkinci sırada ise %12.7 ile dış görünüş gelmektedir. %9.1 ise sosyal çevreyle ilişkilerin iyi olmasının (arkadaşlarla, karşı cinsle iyi anlaşmak, sosyal medyada aktif olmak) popüler olmak için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Başarılı olmak ve yetenekli olmak ise %7.5 ile dördüncü sırada gelmektedir. Anket uygulanan gençlerin %2.9’si ise bir şey yapmaya gerek yok yanıtını verirken, %1.8 ise bilmiyorum yanıtını vermişlerdir.

TABLO 99: ARKADAŞLAR ARASINDA POPÜLER OLMAK İÇİN YAPILMASI GEREKEN ŞEYLER		
Arkadaşlar arasında popüler olmak için ne yapmak gerekir?	Sayı	Yüzde (%)
Karakter özellikleri (eğlenceli, esprili, samimi, dürüst olmak vb.)	668	% 32.9
Dış görünüş (giyim-kuşam, bakımlılık, güzellik, yakışıklılık, vb.)	257	% 12.7
Sosyal çevreyle ilişkiler (arkadaşlarla, karşı cinsle iyi anlaşmak, sosyal medyada aktif olmak vb.)	184	% 9.1
Başarı ve yetenek (başarılı olmak, yetenekli olmak vb.)	151	% 7.5
Bir şey yapmaya gerek yok	59	% 2.9
Bilmiyorum	37	% 1.8
Diğer	3	% 0.1
Yanıt yok	673	% 33
TOPLAM	2032	% 100

Liseli gençlerin okuyan gençlik dışında kalan gençler hakkında düşüncelerini anlayabilmek için de bir açık uçlu soru yöneltilmiş, gençlere “liseli olmayan yaşlıtlarınla aradaki en önemli fark sence nedir?” diye sorulmuştur. Diğer açık uçlu sorular gibi bu soruda da yanıt vermeme oranı çok yüksektir (831 genç, %40.9). **Bu soruya yanıt veren 599 genç (%29.4) “öğrenci olmak demek zeki, kültürlü, eğitilmiş olmak” gibi özetlenecek bir şekilde liseli olmayı tanımlamışlardır.** 289 kişi (%14.2) ise liseli olanla olmayanların pek çok açıdan farklı olduğunu altını çizmiş “hayat tarzımız, konuşma tarzımız, düşünce tarzımız hatta aile yapımız farklı” gibi özetlenecek bir şekilde yanıt vermişlerdir: 125 kişi (%6.1) ise öğrenci olanları derslerle, sınavlarla tanımlamış ve liseli olmayanları bunun dışında konumlandırmışlardır. 86 genç (%4.2) ise okumayan kitleyi atıl bir kitle olarak tanımlarken 34 kişi (%1.4) okumayan kitlenin parasını kazandığını ve iş hayatında tecrübe edindiğini belirtmektedir. 71 kişi (%3.6) ise liseli olanla olmayan arasında fark olmadığını belirtmiştir.

TABLO 100: LİSELİ OLMAYAN YAŞITLARLA ARADAKİ FARK		
Liseli olmayan yaşlıtlarınla aradaki en önemli fark sence nedir?	Sayı	Yüzde (%)
Öğrenci olmak demek zeki, kültürlü, eğitilmiş olmak demek	599	% 29.4
Hayat tarzımız, konuşma tarzımız, düşünce tarzımız, aile yapımız farklı	289	% 14.2
Öğrenci olanlar derslerle, sınavlarla baş etmek zorunda	125	% 6.1
Okumayan kitle atıl	86	% 4.2
Aramızda fark yok	71	% 3.6
Okumayan kitle parasını kazanıyor, iş hayatında tecrübe kazanıyor	34	% 1.6
Yanıt yok	831	% 40
TOPLAM	2035	% 100

Liseli gençlerin liseli olmayan yaşıtlarına bakışlarında, öğrenci olmanın “zeki, kültürlü, eğitilmiş olmak” anlamında ön plana çıkartılması, öğrencilik durumunu olumlarken, bu sürecin dışında kalmayı da olumsuzlamaktadır.

Ankete katılan gençlere “kendine örnek aldığın, onun gibi olmak istediğin bir idolün var mı?” diye sorulmuş ve gençlerin %40.9’u “evet, var” yanıtını verirken %48.2’si ise “hayır, yok” yanıtını vermişlerdir. Ankete katılanların %10.9’unun ise soruya yanıt vermediğinin altını çizmek gerekir.

TABLO 101: ÖRNEK ALINAN İDOL

Kendine örnek aldığın, onun gibi olmak istediğin bir idolün var mı?	Sayı	Yüzde (%)
Evet, var.	829	% 40.9
Hayır, yok.	978	% 48.2
Yanıt yok.	228	% 10.9
TOPLAM	2035	% 100

Bir idolü olduğunu söyleyenlere ise açık uçlu bir soruyla bu kişinin kim olduğu ve nedeni sorulmuştur.

Anketi yanıtlayan ve de idolü olduğunu belirten gençlerin neredeyse yarısının bu soruyu yanıtlamamayı seçtiği görülmektedir. Bir idolü olduğunu belirtenler tüm örneklemenin %40.9’u iken neden bu idolü seçtiğini belirtenler tüm örneklemenin %18.7’sidir. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ise beş farklı kategoride incelenebilir:

TABLO 102: ÖRNEK ALINAN İDOLÜN ÖRNEK ALINMA NEDENLERİ

Karakter özellikleri (iyi, yardımsever, kararlı, inançlı, vb.)
Dış görünüş (giyim-kuşam, güzellik, yakışıklılık, vb.)
Başarı, eğitim, kültür
Sosyal çevre (geniş bir sosyal çevreye sahip olmak)
Şöhret (sahip olunan ün, kahramanlık, şöhret)

Ankete yanıt veren gençler en fazla karakter özelliklerinin öne çıkararak idollerini seçtiklerini belirtmişlerdir. Karakter özellikleri 171 genç tarafından vurgulanırken, başarı, yetenek, eğitim ve kültür 141 genç tarafından vurgulanmıştır. 47 genç sahip olunan şöhretin idol seçiminde önemini vurgularken, 12 genç idollerinin sosyal çevresini vurgulamış ve 10 genç dış görünüşün önemini altını çizmiştir.

Diğer araştırmalarda çıkan idollerin ünlülerden seçilmiş olmasının aksine bu araştırmada gençlerin idol olarak kendi hayatlarından kişileri belirtmiş olması dikkat çekicidir. Bunun sebebinin çoğunlukla bir ünlüye gönderme yapan “bir idolün var mı?” diye sormak yerine “kendine örnek aldığın, onun gibi olmak istediğin bir idolün var mı?” şeklinde açıklamalı bir şekilde sorulması olduğu ileri sürülebilir.

Ankete katılan ve soruyu yanıtlayanlar arasında **en popüler yanıt (107 kişi) “öğretmenim” yanıtıdır.** Daha önceki okulla ilgili soruda öğrencilerin öğretmenleri blok olarak görmediklerini, öğretmenler arasında kendilerine kötü davranan öğretmenler olduğunu belirtenler olduğu kadar, öğretmenler arasında örnek alınacak kişilerin olduğu da belirtilmektedir. Önceki sorularda aileyle ilgili sorularda görülen gencin hayatında ailenin rolünün önemli rolünü teyit edersine ailesinden kişileri belirtenler toplamda 250 kişidir (idolü olduğunu belirten gençlerin %30.1’i). Aile içinde en çok örnek alındığı belirtilen kişi 63 yanıt (idolü olduğunu belirten gençlerin %7.6’sı) ile **“annem”** iken 57 kişi (idolü olduğunu belirten gençlerin %6.9’sı) **“babam”** yanıtını vermiştir.

GENÇLİK HALLERİ

Ankete katılan liselilerin gençlerle ilgili olarak algılarını öğrenebilmek için gençlerle ilgili bazı ifadeler verilmiş ve katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere **gençlerin %51'i "bir gencin en önemli sorumluluğu iyi bir öğrenci olmaktır" ifadesine katıldığını belirtirken, %17.3'ü katılmadığını belirtmektedir. Ancak bir gencin en önemli sorumluluğunun iyi bir öğrenci olduğunu büyük bir oranla ifade eden gençler %57.2 gibi büyük bir oranla "mevcut eğitim sistemi öğrencilerin bağımsız bir kişilik geliştirmesini engellemektedir" ifadesine katılmaktadır** ve katılmadığını belirtenlerin

oranı %10.9'la sınırlı kalmaktadır. **"Aileler gençlerle iletişim kurmakta zorlanmaktadır" ifadesine ise ankete katılan gençlerin %50.3'ü katılmakta %17'si katılmamaktadır.** Anket uygulanan gençler mevcut eğitim sistemini ve ailelerini eleştirmenin yanında kendi kuşakdaşlarına, gençlere de eleştiriler getirmektedir. Anket uygulanan gençlerin %62.3'ü "gençlik içinde amaçsızlık, vurdumduymazlık yaygındır" ifadesine katılırken; %10'u katılmadığını belirtmektedir. Benzer bir şekilde "Türkiye'de gençlik ahlaki çöküntü içinde" ifadesine katılanların oranı ise %56.8, katılmadıklarını belirtenlerin oranı ise %13.8'dir. Ancak belirtmek gerekir ki gençlikle ilgili tüm bu ifadelerde kararsız olduğunu belirtenler %20'ler gibi önemli bir oranda seyretmektedir. Ayrıca "gençler arasında şiddet yaygın bir davranıştır"

TABLO 103: GENÇLİK İLE İLGİLİ ALGI

İfadeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bir gencin en önemli sorumluluğu iyi bir öğrenci olmaktır	1036	% 50.9	534	% 26.3	352	% 17.3	108	% 5.3
Gençler toplumun hiçbir alanında karar alma süreçlerine dahil edilmemektedir	685	% 33.7	693	% 34.1	535	% 26.3	118	% 5.8
Mevcut eğitim sistemi öğrencilerin bağımsız bir kişilik geliştirmesini engellemektedir	1164	% 57.2	503	% 24.7	221	% 10.9	143	% 7.0
Aileler gençlerle iletişim kurmakta zorlanmaktadır	1024	% 50.3	545	% 26.8	347	% 17.1	114	% 5.6
Gençler gençliklerini yaşayamamaktadır	1216	% 59.8	382	% 18.8	312	% 15.3	121	% 5.9
Gençlik içinde amaçsızlık, idealsizlik, vurdumduymazlık yaygındır	1268	% 62.3	433	% 21.3	203	% 10.0	126	% 6.2
Toplum gençlere değer vermiyor	849	% 41.7	655	% 32.2	411	% 20.2	116	% 5.7
Gelenek ve görenekler gençlerin yaşamını zorlaştırmaktadır	697	% 34.3	559	% 27.5	642	% 31.5	133	% 6.5
Türkiye'de gençlik ahlaki çöküntü içinde	1155	% 56.8	471	% 23.1	281	% 13.8	124	% 6.1
Gençlik stresli bir dönemdir	1599	% 78.6	235	% 11.5	85	% 4.2	112	% 5.5
Gençlik korkuların yoğun olduğu bir dönemdir	1255	% 61.7	434	% 21.3	225	% 11.1	117	% 5.7
Gençler arasında şiddet yaygın bir davranıştır	1138	% 55.9	522	% 25.7	255	% 12.5	115	% 5.7
Gençler geleceğe güvenle bakabiliyor	289	% 14.2	748	% 36.8	872	% 42.9	120	% 5.9
Gençler arasında dinledikleri müziklere göre ayrışmalar olmaktadır	1009	% 49.6	506	% 24.9	385	% 18.9	130	% 6.4
Pop müzik dışında diğer müzikleri dinleyenler dışlanmakta, farklı görülmektedir	356	% 17.5	422	% 20.7	1132	% 55.6	120	% 5.9

ifadesine yine anket uygulanan gençlerin %55.9'u katıldıklarını, %12.5'i katılmadıklarını ve %25.7'si kararsız olduklarını belirtmektedir. Gençlerle ilgili olumsuz olarak kabul edilebilecek bu ifadelerle büyük bir oranda katıldıklarını belirtmekle beraber, aynı zamanda verdikleri yanıtlarda gençliğin hiç de rahat, hiçbir kaygının olmadığı, bir "laylay lom" dönemi olmadığını gösterirler. Örneğin "gençler gençliklerini yaşayamamaktadır" ifadesine gençlerin %59.8'i katıldıklarını belirtmekte, katılmayanlar ise %15.3 ile sınırlı kalmaktadır. Benzer bir şekilde "gençlik stresli bir dönemdir" ifadesine gençlerin %78.6'sı katıldıklarını belirtmektedir. "Gençlik korkuların yoğun olduğu bir dönemdir" ifadesine ise ankete katılan gençlerin %61.7'si katılmaktadır.

Özetle, ankete katılan gençlerin ifadelerine göre gençlik dönemi, "gençliğin yaşanmadığı", "stresli" ve "korkuların/kaygıların yoğun olduğu" bir dönem olarak belirtmektedir.

Gençlikle ilgili ifadeler lise kategorilerine ayrılarak analiz edildiğinde arada belirgin farklar olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, her ne kadar anket uygulanan gençlerin çoğunluğu "bir gencin sorumluluğu iyi bir öğrenci olmaktır" ifadesine katılsa da lise kategorilerine göre farklar vardır. **İmam hatip liseleri ve mesleki ve teknik liselerdeki gençlerin %56.2'si ifadeye katıldıklarını belirtirken bu oran akademik seçici liselerde %38.9'a inmektedir.**

Benzer şekilde her ne kadar ankete katılan gençlerin önemli bir bölümü "mevcut eğitim sistemi öğrencilerin bağımsız bir kişilik geliştirmesini engellemektedir" ifadesine katılıyor olsa da oranlar lise kategorilerine göre analiz edildiğinde aradaki farklar daha iyi görülmektedir. Akademik seçici liselerdeki gençler bu ifadeye %74.2 oranıyla katılmakta, onları genel liseler (%63.4), mesleki ve teknik liseler (%51.4) ve imam hatip liseleri (%43.3) izlemektedir.

Öyle görünüyor ki akademik seçici liselerdeki gençler eğitim sistemine en eleştirel yaklaşanlardır.

TABLO 104: "BİR GENCİN EN ÖNEMLİ SORUMLULUĞU İYİ BİR ÖĞRENCİ OLMAKTIR" (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)						
Bir gencin en önemli sorumluluğu iyi bir öğrenci olmaktır		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	492	220	102	222	1036
	%	% 56.2	% 38.9	% 52.6	% 56.2	% 51
Kararsızım	Sayı	239	158	39	98	534
	%	% 27.3	% 27.9	% 20.1	% 24.8	% 26.3
Katılmıyorum	Sayı	117	145	39	51	352
	%	% 13.4	% 25.6	% 20.1	% 12.9	% 17.3
Yanıt yok	Sayı	28	42	14	24	108
	%	% 3.2	% 7.4	% 7.2	% 6.1	% 5.5
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

TABLO 105: “MEVCUT EĞİTİM SİSTEMİ ÖĞRENCİLERİN BAĞIMSIZ BİR KİŞİLİK GELİŞTİRMESİNİ ENGELLEMEDİR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Mevcut eğitim sistemi öğrencilerin bağımsız bir kişilik gelişmesini engellemektedir		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	450	420	123	171	1164
	%	% 51.4	% 74.2	% 63.4	% 43.3	% 57.3
Kararsızım	Sayı	269	79	38	117	503
	%	% 30.7	% 14	% 19.6	% 29.6	% 24.8
Katılmıyorum	Sayı	108	26	16	71	221
	%	% 12.3	% 4.6	% 8.2	% 18	% 10.9
Yanıt yok	Sayı	49	41	17	36	143
	%	% 5.6	% 7.2	% 8.8	% 9.1	% 7
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

TABLO 106: “AİLELER GENÇLERLE İLETİŞİM KURMAKTA ZORLANMAKTADIR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Aileler gençlerle iletişim kurmakta zorlanmaktadır		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	453	246	107	218	1024
	%	% 51.7	% 43.5	% 55.2	% 55.2	% 50.4
Kararsızım	Sayı	230	181	46	88	545
	%	% 26.3	% 32	% 23.7	% 22.3	% 26.8
Katılmıyorum	Sayı	160	98	27	62	347
	%	% 18.3	% 17.3	% 13.9	% 15.7	% 17.1
Yanıt yok	Sayı	33	41	14	26	114
	%	%3.8	% 7.2	% 7.2	% 6.6	% 5.6
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

“Aileler gençlerle iletişim kurmakta zorlanmaktadır” ifadesine de katılım oranları lise kategorilerine göre belirli farklılıklar göstermektedir. **Genel liselerdeki ve imam hatip liselerindeki gençler bu ifadeye %55.2 oranında katılırlarken, mesleki ve teknik liselerde bu oran %51.7’ye, akademik seçici liselerde ise %43.5’e düşmektedir.**

“Türkiye’de gençlik ahlaki çöküntü içindedir” ifadesine katılanlar arasında okul kategorilerine göre belirli farklar göze çarpmaktadır. İmam hatip liselerine gidenler arasında bu ifadeye katılanlar %74.2 iken, bu oran mesleki ve teknik liselerde %56.6’ya, genel liselerde %53.1’e ve akademik seçici liselerde %46.5’e düşmektedir.

TABLO 107: “TÜRKİYE’DE GENÇLİK AHLAKİ ÇÖKÜNTÜ İÇİNDEDİR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Türkiye’de gençlik ahlaki çöküntü içindedir		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	496	263	103	293	1155
	%	% 56.6	% 46.5	% 53.1	% 74.2	% 56.9
Kararsızım	Sayı	223	150	45	53	471
	%	% 25.5	% 26.5	% 23.2	% 13.4	% 23.2
Katılmıyorum	Sayı	119	108	31	23	281
	%	% 13.6	% 19.1	% 16	% 5.8	% 13.8
Yanıt yok	Sayı	38	45	15	26	124
	%	% 4.3	% 8	% 7.7	% 6.6	% 6.1
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

TABLO 108: “GENÇLER GENÇLİKLERİNİ YAŞAYAMAMAKTADIR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Gençler gençliklerini yaşayamamaktadır		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	521	369	127	199	1216
	%	% 59.5	% 65.2	% 65.5	% 50.4	% 59.9
Kararsızım	Sayı	167	104	28	83	382
	%	% 19.1	% 18.4	% 14.4	% 21	% 18.8
Katılmıyorum	Sayı	155	47	25	85	312
	%	% 17.7	% 8.3	% 12.9	% 21.5	% 15.4
Yanıt yok	Sayı	33	46	14	28	121
	%	% 3.8	% 8.1	% 7.2	% 7.1	% 6
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

“Gençler gençliklerini yaşayamamaktadır” ifadesine de tüm lise kategorilerindeki gençler büyük bir oranla katılmaktadır. Ancak lise kategorileri arasında belirli farklar göze çarpmaktadır. İfadeye katıldığını belirtenler genel liselerde %65.5, akademik seçici liselerde %65.2 iken, bu oran mesleki ve teknik liselerde %59.5, imam hatip liselerinde ise %50.4’e inmektedir.

“Gençler gençliklerini yaşayamamaktadır” ifadesine tüm lise kategorilerindeki gençler katılmaktadır.

“Gençlik stresli bir dönemdir” ifadesi her ne kadar büyük bir oranda katılınan bir ifadeyse de lise kategorilerine göre az da olsa bir fark göze çarpmaktadır. İfadeye katılanlar imam hatip liseleri, mesleki ve teknik liseler ve genel liselerde %80’lerde iken bu oran akademik seçici liselerde %74.7’ye düşmektedir.

TABLO 109: “GENÇLİK STRESLİ BİR DÖNEMDİR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Gençlik stresli bir dönemdir.		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	701	423	156	319	1599
	%	% 80	% 74.7	% 80.4	% 80.8	% 78.7
Kararsızım	Sayı	107	73	16	39	235
	%	% 12.2	% 12.9	% 8.2	% 9.9	% 11.6
Katılmıyorum	Sayı	36	29	8	12	85
	%	% 4.1	% 5.1	% 4.1	% 3	% 4.2
Yanıt yok	Sayı	32	41	14	25	112
	%	% 3.7	% 7.2	% 7.2	% 6.3	% 5.5
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

TABLO 110: “GENÇLİK KORKULARIN YOĞUN OLDUĞU BİR DÖNEMDİR” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Gençlik korkuların yoğun olduğu bir dönemdir.		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri	Toplam
Katılıyorum	Sayı	564	301	123	267	1255
	%	% 64.4	% 53.2	% 63.4	% 67.6	% 61.8
Kararsızım	Sayı	188	145	39	62	434
	%	% 21.5	% 25.6	% 20.1	% 15.7	% 21.4
Katılmıyorum	Sayı	90	76	18	41	225
	%	% 10.3	% 13.4	% 9.3	% 10.4	% 11.1
Yanıt yok	Sayı	34	44	14	25	117
	%	% 3.9	% 7.8	% 7.2	% 6.3	% 5.8
Toplam	Sayı	876	566	194	395	2031
	%	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

“Gençlik korkuların yoğun olduğu bir dönemdir”

ifadesine gençlerin önemli bir çoğunluğunun katılıyor olması ile beraber bu ifadeye katılım oranları lise kategorilerine göre belirli farklılıklar göstermektedir. İmam hatip liselerindeki öğrencilerin %67.6’sı bu ifadeye katılırken, bu oran mesleki ve teknik liselerde %64.4, genel liselerde %63.4, akademik seçici liselerde ise %53.2’dir.

Gençlerin hangi sorunları daha fazla önemseydiğini anlayabilmek için “bir genç olarak aşağıdaki sorunlardan hangilerini en çok önemsiyorsun?”

Senin için en önemli ilk üçünü sıralar mısın?”

diye sorulmuştur ve sorulara verilen yanıtlardan

“istediği eğitimi görememek” ve “üniversite sınavı” yanıtlarının, bir başka deyişle eğitime ilgili sorunların başı çektiğini belirtmek gerekir.

Önem sırasında 1.sırada belirtilen sorunlar arasında %23.3 ile “istediği eğitimi görememek/yeterli eğitimi alamamak” yer alırken, ardından %21.2 ile “üniversite sınavı” gelmektedir. “Ailevi sorunlar ise gençlerin %12’si tarafından, “parasızlık” gençlerin %8.6’sı tarafından ve “ciddiye alınmamak/saygı görmemek”

ise %6.9'u tarafından işaretlenmiştir. İkinci sırada belirtilen sorunlar yine benzerlik göstermektedir: %16.6 “üniversite sınavı” derken, %14.4’ü “istediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak”, %9.2’si “ciddiye alınmamak/saygı görmemek”, %9.1’i “işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk”, %8.9’u ise “ailevi sorunlar” seçeneğini işaretlemişlerdir. Önem sırasında üçüncü sırada ise “üniversite sınavı” %10.7 ile, “ciddiye alınmamak/saygı görmemek” %10.2 ile, parasızlık ise %9.4 ile işaretlenmiştir. **Bu sorunlardan istediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak eğitim sistemiyle ilgilidir. Parasızlık ve işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk ise ülkenin ekonomik yapısı ve gelir dağılımıyla ilgilidir. Gençleri parasızlık halihazırda bir sorun olarak etkilerken işsizlik ve iş güvencesinden yoksunluk geleceğe dair kaygılarını oluşturmaktadır. Ciddiye alınmamak/saygı görmemek ise toplumdaki yaş hiyerarşisine ve gençlerin söz hakkı olmadığına işaret etmekte,**

ailevi sorunlar ise gencin ailede yaşadığı sorunlara, çatışmalara gönderme yapmaktadır.

Tüm bu yanıtlar incelendiğinde gençlerin en fazla önem verdiği sorunlar “istediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak”, “parasızlık”, “işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk”, “ciddiye alınmamak/saygı görmemek” ve “ailevi sorunlar” olarak belirmektedir.

Gençlerin sorunları ve önem sırasının lise kategorilerine göre farklılık gösterip göstermediği merak edilebilir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde gençlerin birinci sırada önem verdiği sorunlar farklı lise kategorilerine göre incelendiğinde arada farklar olmakla beraber listede bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

TABLO 111: GENÇ OLARAK ÖNEMSENEN SORUNLAR						
Bir genç olarak aşağıdaki sorunlardan hangilerini en çok önemsiyorsun?	Önem Sırası					
	1. Sırada		2. Sırada		3. Sırada	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İsteddiği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak	474	% 23.3	294	% 14.4	173	% 8.5
İşsizlik/iş güvencesinden yoksunluk	83	% 4.1	186	% 9.1	147	% 7.2
Parasızlık	175	% 8.6	154	% 7.6	191	% 9.4
Ciddiye alınmamak/saygı görmemek	140	% 6.9	188	% 9.2	207	% 10.2
Cinsel sorunlar	52	% 2.6	45	% 2.2	57	% 2.8
Spor olanaklarından yoksunluk	54	% 2.7	86	% 4.2	94	% 4.6
Danışacak, yol gösterecek kimsenin olmaması	64	% 3.1	120	% 5.9	123	% 6
Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak, arkadaş baskısı	21	% 1	40	% 2	58	% 2.8
Üniversite sınavı	432	% 21.2	339	% 16.6	218	% 10.7
Ailevi sorunlar	245	% 12	181	% 8.9	184	% 9
Kültürel faaliyet olanaklarından yoksunluk	31	% 1.5	91	% 4.5	161	% 7.9
Diğer	33	% 1.6	16	% 0.8	27	% 1.3

TABLO 112: GENÇ OLARAK ÖNEMSENEN SORUNLAR (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Bir genç olarak aşağıdaki sorunlardan hangilerini en çok önemsiyorsun? (1. Sırada)		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
İstediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak	Sayı	234	118	32	90
	%	% 27.8	% 20.9	% 16.8	% 23.1
İşsizlik/iş güvencesinden yoksunluk	Sayı	37	33	6	7
	%	% 4.4	% 5.9	% 3.1	% 1.8
Parasızlık	Sayı	84	39	22	30
	%	% 10	% 6.9	% 11.5	% 7.7
Ciddiye alınmamak/saygı görmemek	Sayı	58	42	10	30
	%	% 6.9	% 7.4	% 5.2	% 7.7
Cinsel sorunlar	Sayı	19	24	5	4
	%	% 2.3	% 4.3	% 2.6	% 1
Spor olanaklarından yoksunluk	Sayı	26	14	11	3
	%	% 3.1	% 2.5	% 5.8	% 0.8
Danışacak, yol gösterecek kimsenin olmaması	Sayı	26	18	6	14
	%	% 3.1	% 3.2	% 3.1	% 3.6
Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak, arkadaş baskısı	Sayı	9	4	6	2
	%	% 1.1	% 0.7	% 3.1	% 0.5
Üniversite sınavı	Sayı	184	107	48	93
	%	% 21.9	% 19	% 25.1	% 23.8
Ailevi sorunlar	Sayı	91	75	23	56
	%	% 10.8	% 13.3	% 12	% 14.4
Kültürel faaliyet olanaklarından yoksunluk	Sayı	11	13	2	5
	%	% 1.3	% 2.3	% 1	% 1.3
Yanıt yok	Sayı	54	57	17	53
	%	% 6.4	% 10.1	% 8.9	% 13.6
Diğer	Sayı	8	20	3	2
	%	% 1	% 3.5	% 1.6	% 0.5

Gençlerin sorunları arasında bahsi geçen ailevi sorunların daha iyi anlaşılabilmesi için gençlerin aile yaşamlarıyla ilgili ifadeleri önem kazanmaktadır. Gençlere aile yaşamları ile ilgili ifadeler verilmiş ve bu ifadelerden kendi aile yaşamlarını yansıtmakta ya da tanımlamakta olduğu tüm geçerli seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. “Annemin ve/veya babamın beni sevdiğini hissedirim” ifadesini 2035 gençten 1424’ü işaretlemiştir ve bu sayı ankete katılan gençlerin %70’ini oluşturmaktadır. Anket uygulanan 2035 gençten 1355’i (%66.6’sı) ise “ailem yakın arkadaşlarımı tanır” ifadesini işaretlemiştir. Ankete

katılanlardan 1142’si (%56’sı) “annem ve/veya babam sorunlarımla ilgilenirler” ifadesini işaretlemiştir. “Annem ve/veya babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler” ifadesini ise 892 genç (%43.8) işaretlemiştir. Ankete katılan 2035 gençten 583’ü ise “hemen her problemimi annem ve/veya babamla paylaşırım” (%28.6) ifadesinin kendilerinin aileleri için geçerli olduğunu belirtmişlerdir.

Ankete katılan 2035 gençten 315’i (%15.5) “bizim ailede fikirlerimi açıkça söylemem büyüklere saygısızlık olarak görülür” yanıtının ailelerini ifade ettiğini belirtirken, 290’ı (%14.3) “ailenin babası ya da evin erkeği ne derse o olur” ifadesinin ailelerini ifade ettiğini belirtmişlerdir. 226’sı (%11) ise “aile içinde kavga gürültü eksik olmuyor” yanıtının aile hayatlarını ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Ankete katılan gençlere şiddetle ilgili belirli ifadeler verilmiş ve kendi deneyimlerinden yola çıkarak soruları yanıtlamaları istenmiştir. “Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?” sorusuna, ankete katılanların %14.2’si “evet”, %72.3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. “Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?” sorusuna ise gençlerin %48.6’sı “evet”, %39’u “hayır” yanıtını vermiştir. “Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?” sorusuna ise ankete katılan gençlerin %42.6’sı “evet”, %40.5’i “hayır” demiştir. Ayrıca okulda ve ailede yaşanan fiziksel ve psikolojik şiddet de sorulmuştur. Ayrıca psikolojik şiddetin boyutu internet ortamını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde okuldaki şiddet konusunda (hem psikolojik hem de fiziksel) diğer öğrencilerden şiddete maruz kaldığı daha yoğun bir şekilde ifade edilmektedir. “Okulda diğer öğrenciler tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?” sorusuna gençlerin %42’si “evet”, %34’ü “hayır” yanıtını vermiştir. “Okulda hiç diğer öğrenciler tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?” sorusuna ise gençlerin %32’si “evet”, %46.5’i “hayır” yanıtını vermiştir.

TABLO 113: AİLE İLE İLİŞKİLER

İfadeler	Sayı	Yüzde %
Evde herkes kendi havasında yaşar, bazı günler birbirimizi görmeyiz bile	285	% 14
Annemin ve/veya babamın beni sevdiğini hissedirim	1424	% 70
Aile içinde kavga gürültü eksik olmuyor	226	% 11.1
Annem ve/veya babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler	982	% 48.3
Her yaptığım işte hatasız, kusursuz olmam gerektiğini düşünürler	516	% 25.4
Ailem yakın arkadaşlarımı tanır	1355	% 66.6
Annem ve/veya babam sorunlarımla ilgilenirler	1142	% 56.1
Ailenin babası ya da evin erkeği ne derse o olur	290	% 14.3
Hemen her problemimi annem ve/veya babamla paylaşırım	583	% 28.6
Tüm ciddi sorunlarımı önce aile içinde konuşurum	638	% 31.3
Annem ve/veya babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler	892	% 43.8
Bizim ailede fikirlerimi açıkça söylemem büyüklere saygısızlık olarak görülür	315	% 15.5
Yanıt yok	161	% 7.7

TABLO 114: ŞİDDET İLE İLGİLİ DENEYİM

İfadeler	Evet		Hayır		Bilgim yok, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	289	% 14.2	1471	% 72.3	136	% 6.7	138	% 6.8
Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	990	% 48.6	793	% 39	115	% 5.7	137	% 6.7
Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?	866	% 42.6	824	% 40.5	199	% 9.8	146	% 7.1
Okulda hiç diğer öğrenciler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	656	% 32.2	946	% 46.5	284	% 14	149	% 7.3
Okulda hiç öğretmenler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	402	% 19.8	1203	% 59.1	280	% 13.8	150	% 7.3
Okulda diğer öğrenciler tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	857	% 42.2	692	% 34	332	% 16.3	152	% 7.5
Okulda öğretmenleriniz tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	557	% 27.4	966	% 47.5	341	% 16.8	171	% 8.4
Yaşadığın mahallede çete vb. gibi oluşumlardan dolayı şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	312	% 15.3	1208	% 59.4	348	% 17.1	165	% 8.1
Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	269	% 13.2	1133	% 55.7	469	% 23	164	% 8.1
Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	450	% 22.1	951	% 46.7	477	% 23.4	157	% 7.7
Sanal ortamda (internette) psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	449	% 22.1	914	% 44.9	517	% 25.4	154	% 7.6

“Gençler arasında şiddet yaygın bir davranıştır” ifadesine, ankete katılan gençlerin %55.9’u katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki tablodaki yanıtlar incelenirken, ankete katılanların büyük oranda kadınlar olduğunu hatırlamakta yarar vardır. Bu yüzden gençlerin hayatındaki şiddetin boyutunu anlamak için cinsiyete göre bir ayırım yapılması faydalı olacaktır.

“Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?” sorusuna ankete katılan kadın katılımcıların sadece %9.3’ü “evet” yanıtını verirken, bu oran erkeklerde %26.8’e yükselmektedir.

TABLO 115: “SİLAH TAŞIDIĞINI GÖRDÜĞÜN BİR ARKADAŞIN OLDU MU?” (CİNSİYETE GÖRE)			
Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?		Erkek	Kadın
Yanıt yok	Sayı	10	10
	%	% 1.7	% 0.8
Evet	Sayı	161	119
	%	% 26.8	% 9.3
Hayır	Sayı	368	1076
	%	% 61.3	% 84.3
Bilgim yok, fikrim yok	Sayı	61	70
	%	% 10.2	% 5.5
Toplam	Sayı	600	1276

“Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?” sorusuna kadınların %46.2’si “evet” yanıtını verirken, bu oran erkeklerde %63.2’ye yükselmektedir.

TABLO 116: “KESİCİ ALET TAŞIDIĞINI GÖRDÜĞÜN BİR ARKADAŞIN OLDU MU?” (CİNSİYETE GÖRE)

Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu? (var mı?)		Erkek	Kadın
Yanıt yok	Sayı	6	12
	%	% 1	% 0.9
Evet	Sayı	379	589
	%	% 63.2	% 46.2
Hayır	Sayı	173	609
	%	% 28.8	% 47.7
Bilgim yok, fikrim yok	Sayı	42	66
	%	% 7	% 5.2
Toplam	Sayı	600	1276
	%	% 100	% 100

Tablo 117’den de daha net bir şekilde incelenebileceği gibi şiddetle bağlantılı sorularda erkekler fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını, bir şekilde arkadaşları aracılığıyla da olsa tanış olduklarını kadınlara göre daha yüksek yüzdelerle ifade etmektedirler. Ancak bu konudaki istisna ailedeki fiziksel ve psikolojik şiddet olarak göze çarpmaktadır. Örneğin, “ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?” sorusuna erkeklerin yüzde %13.5’i “evet” yanıtı verirken, bu oran kadınlarda %14.2’ye yükselmektedir. “Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb) maruz kalan arkadaşın var mı” sorusuna erkeklerin %20.5’i “evet” yanıtı verirken bu oran kadınlarda %25.1’e çıkmaktadır.

Oran farkları büyük farklar olmasa da tüm şiddetle bağlantılı sorularda erkeklerin “evet” yüzdeleri daha fazla çıkarken sadece aileyle ilgili iki soruda kadınların “evet” yanıtı yüzdesinin daha fazla çıkmış olması anlamlıdır.

TABLO 117: ŞİDDET İLE İLGİLİ DENEYİM (CİNSİYETE GÖRE)

İfadeler	Evet				Hayır				Bilgi yok, fikir yok				Yanıt yok			
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	119	% 9.3	161	% 26.8	1076	% 84.3	368	% 61.3	70	% 5.5	61	% 10.2	10	% 0.8	10	% 1.7
Kesici alet taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?	589	% 46.2	379	% 63.2	609	% 47.7	173	% 28.8	66	% 5.2	42	% 7.0	12	% 0.9	6	% 1
Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?	530	% 41.5	322	% 53.7	613	% 48	191	% 31.8	115	% 9	78	% 13	18	% 1.4	9	% 1.5
Okulda hiç diğer öğrenciler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	397	% 31.1	247	% 41.2	672	% 52.7	254	% 42.3	187	% 14.7	92	% 15.3	20	% 1.6	7	% 1.2
Okulda hiç öğretmenler tarafından şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	246	% 19.3	143	% 23.8	831	% 65.1	353	% 58.8	178	% 13.9	94	% 15.7	20	% 1.6	7	% 1.2
Okulda diğer öğrenciler tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	558	% 43.7	285	% 47.5	479	% 37.5	201	% 33.5	218	% 17.1	105	% 17.5	19	% 1.5	9	% 1.5
Okulda öğretmenleriniz tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, bağırma, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	362	% 28.4	188	% 31.3	663	% 52	285	% 47.5	218	% 17.1	114	% 19	32	% 2.5	13	% 2.2
Yaşadığın mahallede çete vb. gibi oluşumlardan dolayı şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	165	% 12.9	139	% 23.2	843	% 66.1	346	% 57.7	237	% 18.6	101	% 16.8	29	% 2.3	14	% 2.3
Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?	181	% 14.2	81	% 13.5	768	% 60.2	347	% 57.8	303	% 23.7	156	% 26	24	% 1.9	16	% 2.7
Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	320	% 25.1	123	% 20.5	628	% 49.2	305	% 50.8	308	% 24.1	159	% 26.5	20	% 1.6	13	% 2.2
Sanal ortamda (internette) psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?	268	% 21	174	% 29	638	% 50	261	% 43.5	352	% 27.6	152	% 25.3	17	% 1.3	13	% 2.2

**TABLO 118: “SİLAH TAŞIDIĞINI GÖRDÜĞÜN BİR ARKADAŞIN OLDU MU?”
(LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)**

Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Erkek	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	19	64	6	0	89
		%	% 21.3	% 71.9	% 6.7	% 0	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	0	22	1	0	23
		%	% 0	% 95.7	% 4.3	% 0	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	4	5	2	2	13
		%	% 30.8	% 38.5	% 15.4	% 15.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	13	28	5	0	46
		%	% 28.3	% 60.9	% 10.9	% 0	% 100
	Düz Lise	Sayı	16	46	8	1	71
		%	% 22.5	% 64.8	% 11.3	% 1.4	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	37	47	14	1	99
		%	% 37.4	% 47.5	% 14.1	% 1	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	3	7	0	0	10
		%	% 30	% 70	% 0	% 0	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	32	35	6	3	76
		%	% 42.1	% 46.1	% 7.9	% 3.9	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	12	66	10	2	90
		%	% 13.3	% 73.3	% 11.1	% 2.2	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	17	24	5	1	47
		%	% 36.2	% 51.1	% 10.6	% 2.1	% 100
	Özel Lise	Sayı	8	24	4	0	36
		%	% 22.2	% 66.7	% 11.1	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	161	368	61	10	600
		%	% 26.8	% 61.3	% 10.2	% 1.7	% 100

Şiddetle ilgili sorulan sorular sadece cinsiyete göre değil aynı zamanda okul türlerine ve cinsiyete göre karşılaştırıldığında ise liseli profillerinin farklılaştığını gösteren bazı bulgular ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki tablodan da görüldüğü gibi, örneğin “silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?” sorusuna Anadolu

lisesine giden erkelerin %13.3’ü “evet” yanıtını verir iken, bu oran Özel lisede okuyan erkekler arasında %22’ye, Fen lisesinde okuyan erkekler arasında %36.2’ye ve Endüstri meslek lisesine giden erkekler arasında %42.1’e çıkmaktadır.

**TABLO 118: “SİLAH TAŞIDIĞINI GÖRDÜĞÜN BİR ARKADAŞIN OLDU MU?”
(LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE) (devam)**

Silah taşıdığını gördüğün bir arkadaşın oldu mu?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Kadın	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	8	93	3	0	104
		%	% 7.7	% 89.4	% 2.9	% 0	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	12	139	9	0	160
		%	% 7.5	% 86.9	% 5.6	% 0	% 100
	İmam Hatip Lisesi	Sayı	17	163	5	3	188
		%	% 9	% 86.7	% 2.7	% 1.6	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	21	135	6	4	166
		%	% 12.7	% 81.3	% 3	% 2.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	11	96	16	1	124
		%	% 8.9	% 77.4	% 12.9	% 0.8	% 100
	Düz Lise	Sayı	8	87	6	1	102
		%	% 7.8	% 85.3	% 5.9	% 1	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	9	78	8	0	95
		%	% 9.5	% 82.1	% 8.4	% 0	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	19	151	10	0	180
		%	% 10.6	% 83.9	% 5.6	% 0	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	0	7	1	0	8
		%	% 0	% 87.5	% 12.5	% 0	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	4	61	7	1	73
		%	% 5.5	% 83.6	% 9.6	% 1.4	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	2	24	0	0	26
		%	% 7.7	% 92.3	% 0	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	8	42	0	0	50
		%	% 16	% 84	% 0	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	119	1076	70	10	1276
		%	% 9.3	% 84.3	% 5.5	% 0.8	% 100

“Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?” sorusuna verilen yanıtlar lise türlerine ve cinsiyete göre incelendiğinde ise Tablo 119’da da görüldüğü gibi belirli farklılıklar göze çarpmaktadır. **Bu soruya “evet” yanıtını verenler örneğin Anadolu öğretmen**

liselerinde okuyan erkeklerin %48’i iken, bu oran Çok programlı lise de %52.2’ye, ya da Ticaret meslek lisesinde %57.6’ya çıkmaktadır. Ancak tüm lise türlerinde “evet” yanıtını veren erkekler önemli bir yüzdeyi teşkil etmektedir.

**TABLO 119: “SON 1 AYDA KAVGAYA KARIŞMIŞ ARKADAŞIN VAR MI?”
(LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)**

Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Erkek	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	43	35	10	1	89
		%	% 48.3	% 39.3	% 11.2	% 1.1	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	8	10	5	0	23
		%	% 34.8	% 43.5	% 21.7	% 0	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	9	1	1	2	13
		%	% 69.2	% 7.7	% 7.7	% 15.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	24	13	9	0	46
		%	% 52.2	% 28.3	% 19.6	% 0	% 100
	Düz Lise	Sayı	46	20	5	0	71
		%	% 64.8	% 28.2	% 7	% 0	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	57	30	12	0	99
		%	% 57.6	% 30.3	% 12.1	% 0	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	5	3	2	0	10
		%	% 50	% 30	% 20	% 0	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	42	17	14	3	76
		%	% 55.3	% 22.4	% 18.4	% 3.9	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	46	34	8	2	90
		%	% 51.1	% 37.8	% 8.9	% 2.2	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	23	17	6	1	47
		%	% 48.9	% 36.2	% 12.8	% 2.1	% 100
	Özel Lise	Sayı	19	11	6	0	36
		%	% 52.8	% 30.6	% 16.7	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	322	191	78	9	600
		%	% 53.7	% 31.8	% 13	% 1.5	% 100

Daha önce de belirtildiği gibi sadece iki soruda kadınlardaki şiddete maruz kalma oranı erkeklere göre daha fazladır. Bu yanıtların bir kez de lise türlerine ve cinsiyete göre paralel olarak incelenmesi anlamlı olacaktır. “Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, Özel lisede okumakta olan

kadınlarda “evet” yanıtını verenler %4 iken bu oranın az sayıda kadın öğrencinin okuduğu Fen lisesinde 26 kadın öğrenci arasından 6’sının evet demesiyle %23.1’i bulması dikkat çekicidir. Anadolu imam hatip liselerinde okuyan kadınların %20.5’i de “evet” yanıtını vermişlerdir.

**TABLO 119: “SON 1 AYDA KAVGAYA KARIŞMIŞ ARKADAŞIN VAR MI?”
(LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE) (devam)**

Son 1 ayda kavgaya karışmış arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Kadın	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	24	59	20	1	104
		%	% 23.1	% 56.7	% 19.2	% 1	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	59	82	18	1	160
		%	% 36.9	% 51.3	% 11.3	% 0.6	% 100
	İmam Hatip Lisesi	Sayı	79	94	11	4	188
		%	% 42	% 50	% 5.9	% 2.1	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	69	83	10	4	166
		%	% 41.6	% 50	% 6	% 2.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	68	47	9	0	124
		%	% 54.8	% 37.9	% 7.3	% 0	% 100
	Düz Lise	Sayı	61	35	3	3	102
		%	% 59.8	% 34.3	% 2.9	% 2.9	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	45	42	7	1	95
		%	% 47.4	% 44.2	% 7.4	% 1.1	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	67	88	22	3	180
		%	% 37.2	% 48.9	% 12.2	% 1.7	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	3	3	2	0	8
		%	% 37.5	% 37.5	% 25	% 0	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	27	38	7	1	73
		%	% 37	% 52.1	% 9.6	% 1.4	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	9	14	3	0	26
		%	% 34.6	% 53.8	% 11.5	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	19	28	3	0	50
		%	% 38	% 56	% 6	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	530	613	115	18	1276
		%	% 41.5	% 48	% 9	% 1.4	% 100

Ailedeki fiziksel ve psikolojik şiddetle ilgili sorulara kadınlar daha fazla oranlarda “evet” yanıtını vermişlerdir.

**TABLO 120: “AİLESİ TARAFINDAN FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN ARKADAŞIN VAR MI?”
(LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)**

Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Erkek	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	8	51	30	0	89
		%	% 9	% 57.3	% 33.7	% 0	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	4	14	5	0	23
		%	% 17.4	% 60.9	% 21.7	% 0	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	4	2	5	2	13
		%	% 30.8	% 15.4	% 38.5	% 15.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	11	21	11	3	46
		%	% 23.9	% 45.7	% 23.9	% 6.5	% 100
	Düz Lise	Sayı	5	44	20	2	71
		%	% 7	% 62	% 28.2	% 2.8	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	16	57	24	2	99
		%	% 16.2	% 57.6	% 24.2	% 2	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	3	6	1	0	10
		%	% 30	% 60	% 10	% 0	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	10	43	19	4	76
		%	% 13.2	% 56.6	% 25	% 5.3	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	8	60	19	3	90
		%	% 8.9	% 66.7	% 21.1	% 3.3	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	10	30	7	0	47
		%	% 21.3	% 63.8	% 14.9	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	2	19	15	0	36
		%	% 5.6	% 52.8	% 41.7	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	81	347	156	16	600
		%	% 13.5	% 57.8	% 26	% 2.7	% 100

TABLO 120: “AİLESİ TARAFINDAN FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN ARKADAŞIN VAR MI?” (LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE) (devam)

Ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Kadın	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	16	59	29	0	104
		%	% 15.4	% 56.7	% 27.9	% 0	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	18	107	33	2	160
		%	% 11.3	% 66.9	% 20.6	% 1.3	% 100
	İmam Hatip Lisesi	Sayı	26	119	38	5	188
		%	% 13.8	% 63.3	% 20.2	% 2.7	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	34	91	36	5	166
		%	% 20.5	% 54.8	% 21.7	% 3	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	20	62	40	2	124
		%	% 16.1	% 50	% 32.3	% 1.6	% 100
	Düz Lise	Sayı	14	62	24	2	102
		%	% 13.7	% 60.8	% 23.5	% 2	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	12	57	25	1	95
		%	% 12.6	% 60	% 26.3	% 1.1	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	24	104	47	5	180
		%	% 13.3	% 57.8	% 26.1	% 2.8	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	1	5	2	0	8
		%	% 12.5	% 62.5	% 25	% 0	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	8	50	14	1	73
		%	% 11	% 68.5	% 19.2	% 1.4	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	6	11	9	0	26
		%	% 23.1	% 42.3	% 34.6	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	2	41	6	1	50
		%	% 4	% 82	% 12	% 2	% 100
	Toplam	Sayı	181	768	303	24	1276
		%	% 14.2	% 60.2	% 23.7	% 1.9	% 100

“Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?” sorusuna genç kadınlar açısından Özel lisede okuyanların %34’ü, Fen lisesinde

okuyanların %30.8’i, Anadolu lisesinde okuyanların %28.8’i, İmam hatip lisesinde okuyanların ise %22.3’ü “evet” yanıtını vermektedir.

TABLO 121: “AİLESİ TARAFINDAN PSİKOLOJİK ŞİDDETE (HAKARET, KÜFÜR, TEHDİT, VB.) MARUZ KALAN ARKADAŞIN VAR MI?” (LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)

Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Erkek	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	18	38	33	0	89
		%	% 20.2	% 42.7	% 37.1	% 0	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	3	15	4	1	23
		%	% 13	% 65.2	% 17.4	% 4.3	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	4	2	5	2	13
		%	% 30.8	% 15.4	% 38.5	% 15.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	9	21	13	3	46
		%	% 19.6	% 45.7	% 28.3	% 6.5	% 100
	Düz Lise	Sayı	14	37	19	1	71
		%	% 19.7	% 52.1	% 26.8	% 1.4	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	21	55	22	1	99
		%	% 21.2	% 55.6	% 22.2	% 1	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	3	6	1	0	10
		%	% 30	% 60	% 10	% 0	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	15	38	20	3	76
		%	% 19.7	% 50	% 26.3	% 3.9	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	13	54	21	2	90
		%	% 14.4	% 60	% 23.3	% 2.2	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	13	25	9	0	47
		%	% 27.7	% 53.2	% 19.1	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	10	14	12	0	36
		%	% 27.8	% 38.9	% 33.3	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	123	305	159	13	600
		%	% 20.5	% 50.8	% 26.5	% 2.2	% 100

TABLO 121: “AİLESİ TARAFINDAN PSİKOLOJİK ŞİDDETE (HAKARET, KÜFÜR, TEHDİT, VB.) MARUZ KALAN ARKADAŞIN VAR MI?” (LİSE TÜRLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE) (devam)

Ailesi tarafından psikolojik şiddete (hakaret, küfür, tehdit, vb.) maruz kalan arkadaşın var mı?			Evet	Hayır	Bilgim yok, fikrim yok	Yanıt yok	Toplam
Kadın	Anadolu Öğretmen Lisesi	Sayı	26	49	28	1	104
		%	% 25	% 47.1	% 26.9	% 1	% 100
	Sağlık Meslek Lisesi	Sayı	50	78	32	0	160
		%	% 31.3	% 48.8	% 20	% 0	% 100
	İmam Hatip Lisesi	Sayı	42	98	42	6	188
		%	% 22.3	% 52.1	% 22.3	% 3.2	% 100
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sayı	50	73	39	4	166
		%	% 30.1	% 44	% 23.5	% 2.4	% 100
	Çok Programlı Lise	Sayı	23	60	38	3	124
		%	% 18.5	% 48.4	% 30.6	% 2.4	% 100
	Düz Lise	Sayı	29	49	22	2	102
		%	% 28.4	% 48	% 21.6	% 2	% 100
	Ticaret Meslek Lisesi	Sayı	15	48	31	1	95
		%	% 15.8	% 50.5	% 32.6	% 1.1	% 100
	Kız Meslek Lisesi	Sayı	38	92	48	2	180
		%	% 21.1	% 51.1	% 26.7	% 1.1	% 100
	Endüstri Meslek Lisesi	Sayı	1	5	2	0	8
		%	% 12.5	% 62.5	% 25	% 0	% 100
	Anadolu Lisesi	Sayı	21	40	11	1	73
		%	% 28.8	% 54.8	% 15.1	% 1.4	% 100
	Fen Lisesi	Sayı	8	10	8	0	26
		%	% 30.8	% 38.5	% 30.8	% 0	% 100
	Özel Lise	Sayı	17	26	7	0	50
		%	% 34	% 52	% 14	% 0	% 100
	Toplam	Sayı	320	628	308	20	1276
		%	% 25.1	% 49.2	% 24.1	% 1.6	% 100

Gençlerin toplumsal cinsiyetle ilgili algılarının anlaşılması da araştırma çerçevesinde önem verilen konulardan bir tanesidir. Toplumsal cinsiyete dair deneyimlenenleri anlayabilmek için ise gençlere gündelik hayatlarıyla bağlantılı ifadeler verilmiş ve bu ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Gençlere çalışan kadın ya da evlilik hayatı hakkındaki düşünceleri gibi gelecekle ilgili sorular sormak yerine okulda ve ailede deneyimlenen cinsiyet ayrımları hakkında ifadeler verilmesine ve bu ifadeler hakkında ne düşündüklerinin sorulmasına dikkat edilmiştir. Örneğin, “kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çalışkandır” ifadesine ankete katılanların %27.1’i “tamamen katıldıklarını”, %29.1’i ise “katıldıklarını, böylece toplamda %56.2’si katıldıklarını belirtmişlerdir. “Katılmıyorum” yanıtı verenler ise %20.5, kesinlikle katılmıyorum yanıtı verenler ise %7’dir, bir başka deyişle katılmadıklarını belirtenler toplamda %27.5’dir. Ayrıca “erkek öğrenciler kız öğrencilere göre çok daha asidirler ve derslerde genelde şamata yaparlar” ifadesine ankete katılan gençlerin %33.2’si tamamen katıldıklarını belirtirlerken, %39’u katıldıklarını belirtmişlerdir. Böylece bu ifadeye katıldıklarını belirtenler toplamda %72.2’yi bulmaktadır. İfadeye katılmadıklarını belirtenler ise %12.5, kesinlikle katılmadıklarını belirtenler ise %2.9’dur.

Okuldaki cinsiyet rolleri dışında ailedeki cinsiyet rolleri hakkında da ifadeler verilmiş ve gençlere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Örneğin, “ailede abinin (ankette “ağabey” olarak değil de gündelik hayatta kullanılan şekliyle ‘abi’ olarak yazılmıştır) görevi küçük kardeşlerini kollamaktır” ifadesine ankete katılan gençlerin %19.6’sı “tamamen katıldıklarını”, %35.8’i ise “katıldıklarını” belirtmişlerdir. Böylece ifadeye katıldığını belirtenler toplamda %55.4’ü bulmaktadır. “Katılmıyorum” yanıtı verenler ise %18.5, “kesinlikle katılmıyorum” yanıtı verenler ise %5.4’tür. Böylece ifadeye katılmadıklarını belirtenler toplamda %23.9’dur. Ancak belirtmek gerekir ki gençlerin %11.2’si “bilmiyorum, fikrim yok” yanıtı vermiştir. “Ailede ablalar ev işlerine yardımcı olur, küçük kardeşlerine bakarlar” ifadesine ise gençlerin %15.4’ü tamamen katıldıklarını, %27.8’i ise katıldıklarını belirtmişlerdir. İfadeye katıldıklarını belirtenler

toplamda %43.2 etmektedir. “Katılmıyorum” yanıtı verenler %28.1 iken “kesinlikle katılmıyorum” yanıtı verenler %9.8’dir ve ifadeye katılmayanlar böylece toplamda %37.9 etmektedir. “Aileler kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere oranla daha fazla baskı kurarlar” ifadesine ise ankete katılan gençlerin %31.4’ü tamamen katıldıklarını belirtirken, %28.9’u katıldıklarını belirtmekte ve böylece toplamda %60.3 bu ifadeye katılmaktadır. “Kesinlikle katılmıyorum” yanıtı verenler %7.3 iken, katılmadıklarını belirtenler %13.6’dır. Ayrıca ankete katılan gençlere “erkek ve kız öğrenciler iyi arkadaş/dost olamazlar” ifadesine katılıp katılmadıkları da sorulmuştur. Gençlerin toplamda %71.2’si ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir: gençlerin %38.4’ü “kesinlikle katılmıyorum” derken %32.8’i “katılmıyorum” yanıtı vermişlerdir. İfadeye tamamen katıldıklarını belirtenler %6.8, katıldıklarını belirtenler ise %8.2’dir.

Ancak bir kez daha hatırlatmak gerekir ki ankete katılanlar ağırlıklı kadınlardan oluşmaktadır. Bu açıdan cinsiyet rolleri ile ilgili ifadelere verilen yanıtları bir de cinsiyetler arasında karşılaştırmalar yaparak tekrar analiz etmek yararlı olacaktır. Örneğin, her ne kadar “kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çalışkandır” ifadesine gençlerin önemli bir bölümü katılmakta olsa da ifadeye katılan kadın katılımcıların yüzdesi erkek katılımcıların yüzdesinden daha fazladır. Ancak altının çizilmesi gereken nokta erkek katılımcıların da önemli bir oranla bu ifadeye katıldıklarını belirtmeleridir. İfadeye tamamen katıldıklarını belirten kadınların oranı %31, katıldıklarını belirtenlerin oranı %34.1’dir ve toplamda %65.1 etmektedir. Erkeklerin ise %23.5’i tamamen katıldıklarını, %24.7’si ise katıldıklarını belirtmekte ve toplamda %49.2’si ifadeye katılmaktadır. Benzer bir şekilde “erkek öğrenciler kız öğrencilere göre çok daha asidirler ve derslerde genelde şamata yaparlar” ifadesine ankete katılan gençlerin önemli bir oranı katılmakta olsa da -ki bu kadın ve erkek olarak farklı analiz edildiğinde de böyledir- ifadeye katılım oranları kadın ve erkeklerde belirli bir farklılık göstermektedir. İfadeye tamamen katıldıklarını belirtenler kadın katılımcıların %38.4’ünü, katılmıyorum diyenler ise kadın katılımcıların %42.7’sini oluşturmakta ve böylece katılanlar kadın katılımcıların toplamda

TABLO 122: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ ALGI

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Bilmiyorum, fikrim yok		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çalışkandır	551	% 27.1	592	% 29.1	417	% 20.5	142	% 7	183	% 9	150	% 7.3
Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre çok daha asidirler ve derslerde genelde şamata yaparlar	676	% 33.2	794	% 39	254	% 12.5	59	% 2.9	93	% 4.6	159	% 7.8
Ailede abinin görevi küçük kardeşlerini kollamaktır	399	% 19.6	728	% 35.8	377	% 18.5	110	% 5.4	227	% 11.2	193	% 9.5
Ailede ablalar ev işlerine yardımcı olur, küçük kardeşlerine bakarlar	314	% 15.4	566	% 27.8	571	% 28.1	199	% 9.8	197	% 9.7	188	% 9.2
Erkek ve kız öğrenciler iyi arkadaş/ dost olamazlar	139	% 6.8	167	% 8.2	668	% 32.8	782	% 38.4	107	% 5.3	172	% 8.5
Aileler kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere oranla daha fazla baskı kurarlar	639	% 31.3	588	% 28.9	276	% 13.6	148	% 7.3	211	% 10.4	172	% 8.5

%81.1'ini oluşturmaktadır. Erkek katılımcıların ise %29.7'si tamamen katıldıklarını, %39.5'i ise katıldıklarını belirtmişlerdir ve böylece erkeklerin toplamda %69.2'si ifadeye katıldıklarını belirtmektedir.

Ayrıca gençlere ailedeki cinsiyet rollerini anlayabilmek için de kadın ve erkekler ve rolleri ile ilgili iki soru sorulmuş ve erkek ve kadın olarak kardeşlere (ağabey ve ablalara) atfedilen roller anlaşılmaya çalışılmıştır. Her ne kadar gençlerin önemli bir oranı "ailede abinin görevi küçük kardeşlerini kollamaktır" ifadesine katılsa da kadın ve erkekler arasında farklılıklar vardır. Erkeklerin %26.2'si ifadeye tamamen katıldıklarını, %42.7'si katıldıklarını belirtmişler, toplamda erkeklerin %68.9'u katıldıklarını belirtmişlerdir. Kadın katılımcıların ise %18.6'sı tamamen katıldıklarını, %36.2'si katıldıklarını

belirtmişler, toplamda kadınların %54.8'i katıldıklarını belirtmişlerdir. **"Ailede ablalar ev işlerine yardımcı olur, küçük kardeşlerine bakarlar" ifadesine ise yine erkeklerin kadınlara oranla daha fazla katıldıkları ve ailedeki geleneksel kadın-erkek iş bölümünü kadınlara göre daha fazla onayladıkları görülür.** İfadeye kesinlikle katılmadıklarını belirten kadınların oranı %12.2, katılmadıklarını belirtenlerin oranı %34'tür ve toplamda %46.2'si ifadeye katılmamaktadır. İfadeye tamamen katıldığını belirtenler %14.6, katıldığını belirtenler ise %28.7'dir ve toplamda katıldığını belirten kadınların oranı ise %43.3'tür. İfadeye tamamen katıldığını belirten erkeklerin oranı ise %20.2, katıldıklarını belirtenler %32.3'tür. Erkekler arasında ifadeye katılanlar toplamda %53.3 iken bu oranın kadınlarda %43.3 olması çarpıcıdır. "Aileler

kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere oranla daha fazla baskı kurarlar” ifadesine ise toplamda kadınların %69.1’i (%38.2 tamamen katılıyorum; %30.9 katılıyorum) katıldıklarını belirtirken, erkeklerin toplamda %54.5’i (%23.3 tamamen katılıyorum; 31.2 katılıyorum) katılmaktadır. Her ne kadar erkek ve kadınların çoğunluğu ifadeye katılıyor olsa da erkek ve kadın yüzdeleri arasındaki fark çarpıcıdır. Ayrıca erkekler arasında “bilmiyorum, fikrim yok” yanıtını veren erkeklerin %17.8 olduğunun da altının çizilmesi gerekir. “Erkek ve kız öğrenciler iyi arkadaş/dost olamazlar” ifadesine ise kadınların toplamda %77.5’i (%41.2 kesinlikle katılmıyorum; %36.3 katılmıyorum)

ve erkeklerin %73.5’i (%40.8 kesinlikle katılmıyorum; %32.7 katılmıyorum) katılmamaktadır.

Toplumsal cinsiyete dair düşünceleri daha da iyi bir şekilde analiz edebilmek için özellikle ailedeki cinsiyet rolleri ve kadın-erkek ilişkileri ile ilgili soruları lise türlerine ve cinsiyete göre tekrar incelemekte yarar var gibi gözükmemektedir. “Aileler kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere göre daha fazla baskı kurarlar” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde akademik seçici liselerdeki kadın ve erkeklerin bu ifadeye -diğer lise kategorisiyle karşılaştırıldığında- daha az katıldıkları görülmektedir. Bu ifadeye tamamen katıldıklarını söyleyen kadınların oranı akademik

TABLO 123: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ ALGI (CİNSİYETE GÖRE)

İfadeler	Tamamen katılıyorum				Katılıyorum				Katılmıyorum				Kesinlikle katılmıyorum				Bilmiyorum, fikrim yok			
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çalışkandır	396	% 31	141	% 23.5	435	% 34.1	148	% 24.7	259	% 20.3	152	% 25.3	48	% 3.8	93	% 15.5	125	% 9.8	54	% 9
Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre çok daha asidirler ve derslerde genelde şamata yaparlar	489	% 38.4	178	% 29.7	545	% 42.7	237	% 39.5	146	% 11.5	103	% 17.2	25	% 2	32	% 5.3	51	% 4	37	% 6.2
Ailede abinin görevi küçük kardeşlerini kollamaktır	237	% 18.6	157	% 26.2	462	% 36.2	256	% 42.7	294	% 23	75	% 12.5	85	% 6.7	22	% 3.7	152	% 11.9	70	% 11.7
Ailede ablalar ev işlerine yardımcı olur, küçük kardeşlerine bakarlar	186	% 14.6	121	% 20.2	366	% 28.7	194	% 32.3	434	% 34	128	% 21.3	156	% 12.2	41	% 6.8	104	% 8.2	88	% 14.7
Erkek ve kız öğrenciler iyi arkadaş/ dost olamazlar	95	% 7.4	38	% 6.3	109	% 8.5	55	% 9.2	463	% 36.3	196	% 32.7	526	% 41.2	245	% 40.8	60	% 4.7	45	% 7.5
Aileler kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere oranla daha fazla baskı kurarlar	488	% 38.2	140	% 23.3	394	% 30.9	187	% 31.2	176	% 13.8	92	% 15.3	91	% 7.1	56	% 9.3	101	% 7.9	107	% 17.8

seçici liselerde %29.2, katıldıklarını belirtenler %34.4'tür ve toplamda katıldığını ifade eden %63.6 gibi bir orana ulaşılmaktadır. İmam hatip liselerinde ise bu oran toplamda %68.4'e (tamamen katılıyorum %41, katılıyorum %27.4) ve mesleki ve teknik liselerde %72.3'e (tamamen katılıyorum %40.4; katılıyorum %31.9) ulaşmaktadır.

Ailedeki baskıyı akademik seçici liselerdeki genç kadınların göreceli olarak daha az hissettikleri, diğer lise kategorilerinde ise bu baskının daha da arttığı sonucu çıkarılabilir.

TABLO 124: "AİLELER KIZ ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE ERKEK ÖĞRENCİLERE ORANLA DAHA FAZLA BASKI KURARLAR" (LİSE KATEGORİLERİNE VE CİNSİYETE GÖRE)

Aileler kız öğrenciler üzerinde erkek öğrencilere oranla daha fazla baskı kurarlar			Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Erkek	Yanıt yok	Sayı	10	4	3	1
		%	% 3.9	% 1.5	% 4.2	% 7.7
	Tamamen katılıyorum	Sayı	63	50	23	4
		%	% 24.8	% 19.1	% 32.4	% 30.8
	Katılıyorum	Sayı	79	81	22	5
		%	% 31.1	% 30.9	% 31	% 38.5
	Katılmıyorum	Sayı	44	37	10	1
		%	% 17.3	% 14.1	% 14.1	% 7.7
	Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	19	33	4	0
		%	% 7.5	% 12.6	% 5.6	% 0
	Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	39	57	9	2
		%	% 15.4	% 21.8	% 12.7	% 15.4
Kadın	Yanıt yok	Sayı	6	1	4	14
		%	% 1.1	% 0.4	% 3.9	% 4
	Tamamen katılıyorum	Sayı	229	74	40	145
		%	% 40.4	% 29.2	% 39.2	% 41
	Katılıyorum	Sayı	181	87	29	97
		%	% 31.9	% 34.4	% 28.4	% 27.4
	Katılmıyorum	Sayı	65	52	16	43
		%	% 11.5	% 20.6	% 15.7	% 12.1
	Kesinlikle katılmıyorum	Sayı	37	20	9	25
		%	% 6.5	% 7.9	% 8.8	% 7.1
	Bilmiyorum, fikrim yok	Sayı	48	19	4	30
		%	% 8.5	% 7.5	% 3.9	% 8.5

Ankete katılan gençlerin geleceğe dair endişelerinin ve korkularının anlaşılması için onlara bazı seçenekler sıralanmış ve bu seçenekler içinden en fazla paylaştığı iki endişe ve korkuyu sıralamaları istenmiştir. Ancak baştan belirtmek gerekir ki bu soruya yanıt vermeyen gençlerin oranı hayli fazladır. Gençlerin %19.4'ü birinci sırada bir endişe/korku belirtmezken, ikinci sırada endişe korku sayısında yanıtlanmama oranı %25.3'tür. Birinci sırada en fazla oranla ifade edilen geleceğe dair endişe/korku %34.9 ile "sağlığını kaybetmek"tir, ardından ise %16.5 ile "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak" ve %15.9 ile "işsiz kalmak"tır. İkinci sırada sıralanan geleceğe dair endişe ve korkularda ise ilk sırada %23.3 ile "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak", ardından ise %15.9 ile "sağlığını kaybetmek" ve %14.9 ile "işsiz kalmak" gelmektedir.

TABLO 125: GELECEĞE DAİR ENDİŞELER VE KORKULAR				
Geleceğe dair endişeler/korkular	1. Sırada		2. Sırada	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
İşsiz kalmak	323	% 15.9	304	% 14.9
Evlenememek/evde kalmak	37	% 1.8	62	% 3
Parasız kalmak	187	% 9.2	299	% 14.7
Sevmediğim bir işte çalışıyor olmak	337	% 16.5	475	% 23.3
Sağlığını kaybetmek	710	% 34.9	324	% 15.9
Diğer	46	% 2.3	57	% 2.8
Yanıt yok	227	% 19.4	516	% 25.3
Toplam	2035	% 100	2035	% 100

Geleceğe dair endişeler ve korkular cinsiyete göre incelendiğinde ise sıralamada bir fark olmadığı, farklı yüzdelerle de olsa ilk sırada geleceğe dair korku ve endişe olarak "sağlığını kaybetmek" (erkekler için %34.4; kadınlar için %44.1) belirtilmiştir. İkinci ve üçüncü sıralarda yer alan endişe ve korkular ise cinsiyetler arası yer değiştirmekle beraber aynıdır. Kadınlar için ikinci olarak %19.9 ile "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak", üçüncü olarak %16.8 ile "işsiz

kalmak" gelmektedir. Erkekler için ise ikinci sırada %22.9 ile "işsiz kalmak" gelirken, üçüncü sırada %18 ile "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak" gelmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki "evlenememek" erkeklerin %3.2'sinin endişesi, korkusu iken, kadınların %1.3'ü bu seçeneği belirtmişlerdir.

TABLO 126: GELECEĞE DAİR ENDİŞELER VE KORKULAR (1. SIRA VE CİNSİYETE GÖRE)

Geleceğe dair endişe ve korkular (1. sırada)		Erkek	Kadın	Yanıt yok	Toplam
İşsiz kalmak	Sayı	121	200	2	322
	%	% 22.9	% 16.8	% 1.4	% 17.3
Evlenememek/ evde kalmak	Sayı	17	16	4	37
	%	% 3.2	% 1.3	% 2.7	% 2
Parasız kalmak	Sayı	65	120	1	186
	%	% 12.3	% 10.1	% 0.7	% 10
Sevmediğim bir işte çalışıyor olmak	Sayı	95	237	4	336
	%	% 18	% 19.9	% 2.7	% 18.1
Sağlığımı kaybetmek	Sayı	182	524	4	710
	%	% 34.4	% 44.1	% 2.7	% 38
Diğer	Sayı	9	37	0	46
	%	% 1.7	% 3.1	% 0	% 2.5
Toplam	Sayı	489	1134	15	1637
	%	% 100	% 100	% 100	% 100

Geleceğe dair endişe ve korkulardaki ikinci sırada belirtilen seçenekler cinsiyete göre incelendiğinde erkeklerin 25'i tarafından iki şıkkın birden belirtildiği görülmektedir: "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak" ve "parasız kalmak". Ardından ise erkeklerin 22'si tarafından belirtilen "sağlığını kaybetmek" gelmektedir. Kadınların ikinci sırada belirttiği seçeneklerde de yine ilk sırada "sevmediğim bir işte çalışıyor olmak" (34) gelmektedir. Ardından kadınların 20.5'i tarafından belirtilen "sağlığını kaybetmek" ve 20.1'i tarafından belirtilen "işsiz kalmak" gelmektedir.

TABLO 127: GELECEĞE DAİR ENDİŞELER VE KORKULAR (2. SIRA VE CİNSİYETE GÖRE)

Geleceğe dair endişe ve korkular (2. sırada)		Erkek	Kadın	Yanıt yok	Toplam
İşsiz kalmak	Sayı	89	215	0	304
	%	% 20.2	% 20.1	% 0	% 20
Evlenememek/evde kalmak	Sayı	20	42	0	62
	%	% 4.5	% 3.9	% 0	% 4.1
Parasız kalmak	Sayı	110	187	2	299
	%	% 25	% 17.4	% 20	% 19.6
Sevmediğim bir işte çalışıyor olmak	Sayı	110	364	1	475
	%	% 25	% 34	% 10	% 31.2
Sağlığını kaybetmek	Sayı	97	220	7	324
	%	% 22	% 20.5	% 70	% 21.3
Diğer	Sayı	14	43	0	57
	%	% 3.2	% 4	% 0	% 3.7
Toplam	Sayı	440	1071	10	1521
	%	% 100	% 100	% 100	% 100

MEDYA

Öğrencilerin medya izleme alışkanlıklarını detaylı bir şekilde öğrenebilmek için belirli sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarını

anlayabilmek için hangi televizyon programlarını, ne sıklıkla izledikleri sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda izleme alışkanlıklarına dair veriler görülmektedir.

Örneğin gençlerin %33.1'i her gün haber izlediklerini ve %23'ü her gün yerli dizi izlediklerini belirtmektedir.

TABLO 128: TELEVİZYONDA İZLENEN PROGRAM TÜRLERİ

İfadeler	Her gün		Haftada 4-5		Haftada 2-3		Haftada 1		Ayda 1-2			Hiç	Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Belgesel	81	% 4	69	% 3.4	143	% 7	268	% 13.2	509	% 25	379	% 18.6	580	% 28.5
Çizgi film	144	% 7.1	99	% 4.9	157	% 7.7	199	% 9.8	306	% 15	504	% 24.8	621	% 30.5
Çocuk programları	47	% 2.3	26	% 1.3	32	% 1.6	63	% 3.1	141	% 6.9	947	% 46.5	773	% 38
Eğlence programları	168	% 8.3	195	% 9.6	359	% 17.6	358	% 17.6	208	% 10.2	178	% 8.7	564	% 27.7
Film	345	% 17	294	% 14.4	404	% 19.9	335	% 16.5	195	% 9.6	51	% 2.5	406	% 20
Haber	673	% 33.1	279	% 13.7	268	% 13.2	133	% 6.5	48	% 2.4	113	% 5.6	516	% 25.4
Kadın programları	85	% 4.2	54	% 2.7	65	% 3.2	105	% 5.2	116	% 5.7	881	% 43.3	723	% 35.5
Magazin programları	109	% 5.4	76	% 3.7	189	% 9.3	369	% 18.1	193	% 9.5	500	% 24.6	594	% 29.2
Sabah programları	67	% 3.3	37	% 1.8	36	% 1.8	62	% 3	91	% 4.5	977	% 48	760	% 37.3
Spor programları	268	% 13.2	139	% 6.8	125	% 6.1	129	% 6.3	137	% 6.7	551	% 27.1	680	% 33.4
Talk-show	129	% 6.3	109	% 5.4	259	% 12.7	355	% 17.4	168	% 8.3	382	% 18.8	627	% 30.8
Tartışma programları	102	% 5	80	% 3.9	167	% 8.2	178	% 8.7	188	% 9.2	584	% 28.7	731	% 35.9
Yabancı dizi	263	% 12.9	188	% 9.2	239	% 11.7	217	% 10.7	185	% 9.1	355	% 17.4	581	% 28.6
Yarışma	243	% 11.9	178	% 8.7	320	% 15.7	325	% 16	158	% 7.8	242	% 11.9	564	% 27.7
Yerli dizi	468	% 23	272	% 13.4	395	% 19.4	318	% 15.6	80	% 3.9	138	% 6.8	359	% 17.6

TABLO 129: YERLİ DİZİ İZLEME ORANLARI (CİNSİYETE GÖRE)

Yerli dizi izleme oranlarının cinsiyete göre analizi		Erkek	Kadın
Her gün	Sayı	127	335
	%	% 21.2	% 26.3
Haftada 4-5	Sayı	87	181
	%	% 14.5	% 14.2
Haftada 2-3	Sayı	105	286
	%	% 17.5	% 22.4
Haftada 1	Sayı	97	219
	%	% 16.2	% 17.2
Ayda 1-2	Sayı	33	47
	%	% 5.5	% 3.7
Hiç	Sayı	70	66
	%	% 11.7	% 5.2
Yanıt yok	Sayı	81	142
	%	% 13.5	% 11.1
Toplam	Sayı	600	1276
	%	% 100	% 100

TV izleme alışkanlıklarını cinsiyete göre analiz etmek de hiç şüphesiz önemlidir. Örneğin, **yerli dizi izleme oranları cinsiyete göre incelendiğinde erkeklerin %21.2'sinin, kadınların ise %26.2'sinin “her gün” yerli dizi izlediklerini belirttikleri görülmektedir.**

Yerli dizi izleme alışkanlıkları lise kategorilerine göre analiz edildiğinde ise arada önemli farklar olduğu göze çarpmaktadır.

Mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin %33.3'ü “her gün” yerli dizi seyrettiklerini belirtirken, bu oran imam hatip lisesi öğrencilerinde %21.8'dir. Her gün yerli dizi izleme oranı genel liselerde %18.6'ya inerken, akademik seçici liselerde %9.6'ya inmektedir.

Gençlere ayrıca internet kullanımı ile ilgili sorular da yöneltilmiştir. İnternette ne yaptıkları ve ne sıklıkla yaptıklarına dair yanıtlar aşağıdaki tabloda görülmektedir. Ankete katılan gençlerin %48.6'sı günde birkaç kez interneti müzik dinlemek için kullandıklarını belirtirken, %47.3'ü günde birkaç kez sosyal ağları (facebook, twitter, friendfeed vb.) kullandıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 130: YERLİ DİZİ İZLEME ORANLARI (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Yerli dizi izleme alışkanlıklarının lise kategorisine göre analizi		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Her gün	Sayı	292	54	36	86
	%	% 33.3	% 9.6	% 18.6	% 21.8
Haftada 4-5	Sayı	131	59	28	54
	%	% 15	% 10.4	% 14.4	% 13.7
Haftada 2-3	Sayı	166	125	30	74
	%	% 18.9	% 22.1	% 15.5	% 18.7
Haftada 1	Sayı	104	109	34	71
	%	% 11.9	% 19.3	% 17.5	% 18
Ayda 1-2	Sayı	19	38	5	18
	%	% 2.2	% 6.7	% 2.6	% 4.6
Hiç	Sayı	30	77	15	16
	%	% 3.4	% 13.6	% 7.7	% 4.1

TABLO 131: İNTERNET KULLANIMI

İnternette çoğunlukla ne yapıyorsunuz?	Günde birkaç kez		Günde bir kez		Haftada birkaç kez		Ara sıra		Hiç		Yanıt yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
E-mail göndermek	178	% 8.7	106	% 5.2	167	% 8.2	492	% 24.2	402	% 19.8	681	% 33.5
Chat yapmak (sohbet etmek)	596	% 29.3	187	% 9.2	265	% 13	308	% 15.1	178	% 8.7	492	% 24.2
Bir şeyler satın almak	72	% 3.5	36	% 1.8	86	% 4.2	260	% 12.8	898	% 44.1	673	% 33.1
Bir şeyler satmak	41	% 2	23	% 1.1	32	% 1.6	105	% 5.2	1130	% 55.5	694	% 34.1
Oyun oynamak	325	% 16	190	% 9.3	259	% 12.7	463	% 22.8	260	% 12.8	531	% 26.1
Video izlemek	549	% 27	228	% 11.2	326	% 16	319	% 15.7	129	% 6.3	477	% 23.4
Video indirmek/yüklemek	347	% 17.1	140	% 6.9	203	% 10	278	% 13.7	456	% 22.4	604	% 29.7
Müzik dinlemek	989	% 48.6	201	% 9.9	222	% 10.9	167	% 8.2	61	% 3	389	% 19.1
Şarkı indirmek/yüklemek	641	% 31.5	152	% 7.5	218	% 10.7	250	% 12.3	244	% 12	524	% 25.7
Sosyal ağı kullanmak (facebook, twitter, friendfeed vb.)	962	% 47.3	234	% 11.5	176	% 8.6	125	% 6.1	98	% 4.8	433	% 21.3
Dünyada neler olup bittiğini öğrenmek	539	% 26.5	333	% 16.4	256	% 12.6	265	% 13	152	% 7.5	483	% 23.7
Belli bir amaç olmadan sayfalarda dolaşmak	350	% 17.2	177	% 8.7	178	% 8.7	378	% 18.6	385	% 18.9	561	% 27.6
Ödev yapmak için bilgi toplamak	369	% 18.1	253	% 12.4	425	% 20.9	478	% 23.5	91	% 4.5	413	% 20.3
İlgi alanıyla ilgili siteleri takip etmek (kişisel bloglar, fan kulübü sayfası, diğer internet sayfaları vb.)	416	% 20.4	214	% 10.5	215	% 10.6	315	15.5	290	% 14.3	578	% 28.4
Haberleri takip etmek	416	% 20.4	255	% 12.5	237	% 11.6	336	% 16.5	241	% 11.8	543	% 26.7

“İnternette çoğunlukla ne yapıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtları lise kategorilerine göre de analiz etmek faydalı olacaktır. İnternette müzik dinlemek yanıtı verenler lise kategorilerine göre analiz edildiğinde mesleki ve teknik liselerinde okuyanların

%54.2’si “günde birkaç kez” yanıtını verirken, genel liselerdeki öğrencilerin %52.1’i “günde birkaç kez” yanıtını vermişlerdir. Bu oran akademik seçici liselerde %46.1’e, imam hatip liselerinde ise %38.7’ye düşmektedir.

TABLO 132: “İTERNETTE MÜZİK DİNLEMELİK” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

İnternette müzik dinlemek		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Günde birkaç kez	Sayı	475	260	101	153
	%	% 54.2	% 46.1	% 52.1	% 38.7
Günde 1 kez	Sayı	89	60	18	34
	%	% 10.2	% 10.6	% 9.3	% 8.6
Haftada birkaç kez	Sayı	79	80	21	42
	%	% 9	% 14.2	% 10.8	% 10.6
Ara sıra	Sayı	59	55	7	46
	%	% 6.7	% 9.8	% 3.6	% 11.6
Hiç	Sayı	18	23	1	19
	%	% 2.1	% 4.1	% 0.5	% 4.8

TABLO 133: “SOSYAL AĞLARI KULLANMAK” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

Sosyal ağları (facebook, twitter, friendfeed) kullanma oranlarının lise kategorilerine göre dağılımı		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Günde birkaç kez	Sayı	452	263	101	146
	%	% 51.6	% 46.6	% 52.1	% 37
Günde 1 kez	Sayı	103	77	18	36
	%	% 11.8	% 13.7	% 9.3	% 9.1
Haftada birkaç kez	Sayı	56	70	17	33
	%	% 6.4	% 12.4	% 8.8	% 8.4
Ara sıra	Sayı	48	40	5	32
	%	% 5.5	% 7.1	% 2.6	% 8.1
Hiç	Sayı	38	25	3	32
	%	% 4.3	% 4.4	% 1.5	% 8.1

Sosyal ağları (facebook, twitter, friendfeed vb.) kullanma oranları da lise kategorilerine göre analiz edilmiştir. “Günde birkaç kez” sosyal ağları kullandığını belirtenler genel liselerde okuyan öğrencilerin %52.1’i, mesleki ve teknik liselerin %51.6’sı, akademik seçici liselerin ise %46.6’sıdır. Bu oran imam hatip liselerinde ise %37’ye inmektedir.

İnternette günde birkaç kez chat (sohbet) yaptığını söyleyenlerin oranı ise en fazla genel liselerde görülmektedir: %42.8. Bu oran mesleki ve teknik liselerde %33.8 iken, akademik seçici liselerde %25.4, imam hatip liselerinde ise %18.7’dir.

TABLO 134: “İNTERNETTE CHAT YAPMAK (SOHBET ETMEK)” (LİSE KATEGORİLERİNE GÖRE)

İnternette chat yapmak (sohbet etmek)		Mesleki ve Teknik Liseler	Akademik Seçici Liseler	Genel Liseler	İmam Hatip Liseleri
Günde birkaç kez	Sayı	296	143	83	74
	%	% 33.8	% 25.4	% 42.8	% 18.7
Günde 1 kez	Sayı	92	53	16	26
	%	% 10.5	% 9.4	% 8.2	% 6.6
Haftada birkaç kez	Sayı	93	121	17	34
	%	% 10.6	% 21.5	% 8.8	% 8.6
Ara sıra	Sayı	112	108	18	70
	%	% 12.8	% 19.1	% 9.3	% 17.7
Hiç	Sayı	74	37	8	59
	%	% 8.4	% 6.6	% 4.1	% 14.9

Ankete katılan gençlere kitap okumayı sevip sevmedikleri de sorulmuş, gençlerin %48’i “evet” yanıtını verirken, %32.8’i “eh işte” ve %10’u “hayır” yanıtını vermiştir. Bu soruya yanıt vermeyenlerin sayısı ise %8.6’dır.

TABLO 135: KİTAP OKUMA SEVGİSİ

Kitap okumayı sever misin?	Sayı	Yüzde (%)
Evet	977	% 48
Hayır	205	% 10.1
Eh işte	667	% 32.8
Yanıt yok	177	% 8.7
Kayıp veri	9	% 0.4
TOPLAM	2035	% 100

Ayrıca gençlere ne sıklıkta kitap okudukları da sorulmuş, gençlerin %15’i “her gün” yanıtını verirken, %26.2’si “haftada 3-4 gün”, %27.7’si ise “haftada 1 gün” yanıtını vermişlerdir. Ankete katılan gençlerin %11.4’ü soruya yanıt vermemiştir.

TABLO 136: KİTAP OKUMA SIKLIĞI

Ne sıklıkta kitap okursun?	Sayı	Yüzde (%)
Haftada 1 gün	564	% 27.7
Haftada 3-4 gün	533	% 26.2
Her gün	305	% 15
Diğer	391	% 19.2
Yanıt yok	233	% 11.4
Kayıp veri	9	% 0.5
TOPLAM	2035	% 100

“Ne sıklıkta kitap bitirirsin?” sorusuna ise gençlerin %41.7’si “ayda bir kitap”, %18.2’si ise “haftada bir kitap” yanıtını vermişlerdir. Liselilerin %8.8’i “ayda iki kitap” yanıtını verirken, %4.6’sı ise “ayda üç kitap” yanıtını vermişlerdir. 29 liseli birden fazla şıkkı işaretlediğinden ankete katılanların %1.4’ü kayıp veri olarak değerlendirilmiştir. Anket uygulanan gençlerin %11.5’i ise bu soruya yanıt vermemiştir. **Bu arada belirtmek gerekir ki Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerden biri bu soruda “diğer” seçeneğini işaretlemiş ve yanına açıklama olarak şöyle yazmıştır: “Kitap sistematik olarak okunulan, ilaç gibi ‘bir sabah bir akşam’ kullanılan bir şey değildir. Sevgiler...”**

Öğrencinin “ne sıklıkta kitap bitirirsin?” sorusuna tepki olarak yaptığı bu yorum anlamlı olduğu kadar anket yöntemine de bir eleştiriye barındırmaktadır.

TABLO 137: KİTAP BİTİRME SIKLIĞI		
Ne sıklıkta kitap bitirirsin?	Sayı	Yüzde (%)
Ayda 1 kitap	848	% 41.7
Haftada 1 kitap	371	% 18.2
Ayda 2 kitap	179	% 8.8
Ayda 3 kitap	94	% 4.6
Diğer	280	% 13.8
Yanıt yok	234	% 11.5
Kayıp veri	29	% 1.4
TOPLAM	2035	% 100

Ayrıca gençlere en çok hangi zamanlarda kitap okursun diye de sorulmuştur. Gençlerin yaklaşık %40'ı (tam olarak %39.9) “akşamları” yanıtını verirken, %13.5'i ise “haftasonları” yanıtını vermiştir. Gençlerin neredeyse %15'i (tam olarak %14.7) “yaz tatilinde” en çok kitap okuduklarını söylerken, “yarı yıl tatilinde” yanıtını verenler %2.7'dir. Gençlerin %11.6'sı ise bu soruya yanıt vermezken, %9.7'si ise birden çok şıkkı işaretlemişlerdir. Bu soruda birden çok şıkkı işaretleyenler değerlendirme dışı bırakılarak, kayıp veri olarak değerlendirilmiştir.

TABLO 138: KİTAP OKUMA ZAMANLARI		
En çok hangi zamanlarda okursun?	Sayı	Yüzde (%)
Akşamları	811	% 39.9
Yaz tatilinde	299	% 14.7
Haftasonları	274	% 13.5
Yarı yıl tatilinde	55	% 2.7
Diğer	161	% 7.9
Yanıt yok	237	% 11.6
Kayıp veri	198	% 9.7
TOPLAM	2035	% 100

Ankete katılan liselilere “kitaplarını en çok nereden temin ettikleri” de sorulmuş ve gençlerin %52'si “kitapçıdan satın alıyorum” yanıtını vermişlerdir. Gençlerin yaklaşık %11.1'i (tam olarak %10.8) “arkadaştan ödünç alıyorum” derken, %4.4'ü ise “okulun kütüphanesinden” yanıtını vermiştir. Ankete katılanların %11.7'sinin bu soruyu yanıtlamadıklarını belirtmek gerekir. Ayrıca ankete katılanların %13'ü bu soruya tek bir yanıt vermek yerine birden fazla şıkkı işaretlemişlerdir. Her ne kadar bu yanıtlar kayıp veri olarak değerlendirilse de kayıp veri olarak değerlendirilen bu verinin neredeyse yarısının (106 öğrenci; ankete katılanların %5.2'si) hem “kitapçıdan satın alıyorum” hem de “arkadaştan ödünç alıyorum” yanıtını işaretlediklerini belirtmek gerekir.

TABLO 139: KİTAP TEMİN ETME ŞEKLİ		
Kitapları en çok nereden temin ediyorsun?	Sayı	Yüzde (%)
Kitapçıdan satın alıyorum	1059	% 52
Arkadaştan ödünç alıyorum	219	% 10.8
Okulun kütüphanesinden	90	% 4.4
Halk kütüphanesinden	52	% 2.6
İnternette satın alıyorum	32	% 1.6
Diğer	79	% 3.9
Yanıt yok	239	% 11.7
Kayıp veri	265	% 13
TOPLAM	2035	% 100

SONUÇ

“Okumadan geçmeyin. Bu sadece ben değil tüm meslek liselilerin haykırışı..!”

Ankete katılan meslek lisesi öğrencilerinden birinin anketinin üzerine “Okumadan geçmeyin. Bu sadece ben değil tüm meslek liselilerin haykırışı..!” yazması üzerine etraflıca düşünmek gerekir. Aslında anketin sonuçları sadece meslek liselilerin değil tüm liselilerin çığlığı olarak okunmalı, değerlendirilmelidir. Anketin sonuçlarına göre hangi lise türünden olursa olsun liselilere göre **gençlik dönemi, “gençliğin yaşanmadığı”, “stresli”, ve “korkuların/kaygıların yoğun olduğu” bir dönem olarak belirmektedir.**

Gençliğin bir geleceğini kurmak için bir sınav dönemi halini aldığı günümüzde, gençlik hiç de kaygılardan uzak, rahat bir dönem değil aksine korkuların, kaygıların yoğun olduğu, stresli bir dönem tam da bu yüzden gençliğin yaşanmadığı bir dönem olarak belirmektedir.

Yine anketin sonuçlarına göre :

- istediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak,
- parasızlık,
- işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk,
- ciddiye alınmamak/saygı görmemek
- ailevi sorunlar

hangi lise türünden olursa olsun gençlerin başlıca sorunları arasında gelmektedir. Tüm bu sorunlar aslında ülkenin de çok önemli sorunlarına değinmekte ve gençliğin sorunlarının toplumun sorunlarından ayrı ele alınamayacağını düşündürmektedir. Bu sorunlardan istediği eğitimi görememek/yeterli eğitim alamamak eğitim sistemiyle ilgilidir. Parasızlık ve işsizlik/iş güvencesinden yoksunluk ise ülkenin ekonomik yapısı ve gelir dağılımıyla ilgilidir. Gençleri parasızlık halihazırda bir sorun olarak etkilerken işsizlik ve iş güvencesinden yoksunluk geleceğe dair kaygılarını oluşturmaktadır. Ciddiye alınmamak/

saygı görmemek ise toplumdaki yaş hiyerarşisine ve gençlerin söz hakkı olmadığına işaret etmekte, ailevi sorunlar ise gencin ailede yaşadığı sorunlara, çatışmalara gönderme yapmaktadır.

Üstelik bu sorunların hepsi birbirleriyle de bağlantılıdır. Ülkedeki gelir dağılımının eşitsizliği eğitim almadaki eşitsizliği de beraberinde getirmektedir. Bilindiği gibi modernitenin en önemli vaatlerinden bir tanesi sınıfsal imtiyazları kaldırması ve toplumda eşitlik sağlaması idi. Toplumda eşitliği sağlamakta eğitim sistemine önemli bir rol biçilmiş ve eğitim sistemi aracılığıyla toplumsal hareketliliğin mümkün olacağı ve toplumsal eşitsizliklerin azaltılacağı vaat edilmişti. Ancak bunun pratikte tam da böyle işlemediği yapılan pek çok araştırmayla gösterilmektedir. Bugünden neredeyse 50 yıl önce, 1964 yılında yayınladıkları Fransız eğitim sistemi üzerine yaptıkları çalışmada Pierre Bourdieu ve Jean-Claude Passeron sınıfsal eşitsizliklerin eğitim sistemiyle devam etmekte olduğunu ve böylece eşitsizliklerin eğitim sistemi aracılığıyla bir kısır döngü gibi tekrar ve tekrar üretilmekte olduğunu ileri sürmüşler (Passeron ve Bourdieu, 1964) ve bu öncü çalışmanın ardından pek çok eğitim sosyolojisi araştırması bu noktanın altını önemle çizmiştir. Eğitim Reformu Girişimi’nin *Eğitimde Eşitlik: Politika Analizi ve Öneriler* raporunda da önemle altının çizildiği gibi “bireyin sosyoekonomik durumu hangi ortaöğretim okuluna gideceğini belirleyen bir faktördür ve dolayısıyla üniversiteye girme şansını ve yaşamdaki gelir kazanma potansiyelini de etkilemektedir” (s.21). OECD ülkeleri arasında en derin gelir eşitsizliğinin Meksika ile birlikte Türkiye’de yaşandığı gözlemlendiğinde ve eğitim sistemi üzerine tekrar düşünüldüğünde, eğitim sisteminin kendi başına eşitliği getirmeyeceği bazen ise daha da keskinleştirebileceği unutulmamalıdır. Ailede, okulda ve toplumda bir genç olarak ciddiye alınmamak, saygı görmemek ise yine tüm gençlik kategorilerine özgü bir sorun olarak gözükmektedir. Aile ise gençler için hem sevildiklerini hissettikleri hem de kontrol altında hissettikleri bir kurum olarak gençlerin hayatında önemli bir rol oynamaktadır.

Tüm ortak özelliklere rağmen liselilerin birbirinden ayrıldıkları pek çok özellik de bulunmaktadır. Hatta farklı dünyalarda yaşayan farklı gençlerin varlığından söz etmek çok da yanlış olmayacaktır.

Farklı lise türleri ve kategorilerindeki öğrencilerin profillerini analiz etmeye çalışan anketin sonuçları liseler arası farklılıkları ve hiyerarşiyi açıkça gözler önüne sermektedir. Örneğin, mesleki ve teknik liselerde okuyan gençler sosyoekonomik olarak en düşük orana sahip ailelerden gelirken, annenin eğitim durumu ve iş hayatına katılımı açısından en düşük orana sahip olan grup imam hatip liselilerdir. Hiyerarşinin en tepesinde akademik seçici liseler, özellikle de “hangi lisede okumayı isterdin?” sorusunun da gösterdiği gibi Anadolu liseleri gelmektedir (alt gelir grubundan gelen öğrenciler özel lisede okumayı hayal dahi etmemektedir). Milli Eğitim Bakanlığı’nın genel liseleri Anadolu liselerine döndürme kararı bu açıdan tekrar düşünülmelidir. Bakanlığın bu kararı liseler arası eşitsizliği kaldırmayacak, Anadolu liseleri arasındaki bir başka hiyerarşiyi tekrar doğuracak gibi gözükmemektedir. Ankete katılan gençlere “imkanları olsa hangi lisede okumak isterdin?” diye açık uçlu soruyla sorulduğunda verilen yanıtlarda köklü Anadolu liselerinin seçilmiş olması bu konuya işaret etmektedir. Ayrıca özellikle Endüstri meslek, Kız meslek ve Çok programlı liselerinde okuyan öğrencilerin okullarından memnuniyetlerinin düşük

olması ve de okullarının imajının iyi olmadığını düşünüyor olmalarının altını çizmek gerekir. Bu bulgu da yine Milli Eğitim Bakanlığı’nın mesleki ve teknik liselerin ağırlığını yükseltmeyi düşündüğü bir dönemde önem kazanmaktadır ve kuşkusuz üzerinde düşünülmesini gerektirmektedir.

Ayrıca anket bulguları cinsiyet açısından da önemli farklılıkların yaşanmakta olduğunu ve toplumsal cinsiyet üzerine düşünülmesi gerektiğini göstermektedir. Örneğin, lisedeki eğitim sisteminde en çok sorun yaşayanlar, disiplin cezaları ve okulda başarısızlıkla daha çok baş başa kalanlar, kadınlara oranla erkeklerdir. Ailede ise daha çok iş yükü ve sorumluluklarla baş etmesi gereken genç kadınlardır. Erkeklerin şiddetle tanışıklıklarının mahallede, okulda kadınlara oranla daha fazla olmasının aksine aile içinde psikolojik ve fiziki şiddete maruz kalmalarının kadınlarda erkeklere oranla daha fazla olduğunun da altının çizilmesi gerekir.

Öyle görülüyor ki, liseliler üzerine daha fazla söz söyleyebilmek, liselilerin ortak ve farklı özelliklerini daha iyi görebilmek ve liselileri daha iyi anlamak için daha fazla araştırmalara ihtiyaç var. Yapılacak olan araştırmaların sadece sisteme değil aynı zamanda da gence odaklanıyor olması ise gençlerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Genci ailede, okulda ve toplumda nesne olarak gören yaklaşımdan uzaklaşmak ve genci özne olarak görebilmek ise hiç kuşkusuz gencin talep ve ihtiyaçlarına yanıt verip, gencin önündeki olanakları ve alternatifleri artırabilmek açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Alkan, Ahmet; Çarkoğlu, Ali; Filiztekin, Alpay; İnCEOğlu, Fırat (2008). *Türkiye Ortaöğretim Sektöründe Katma Değer Oluşumu: Üniversiteye Giriş Yarışı*. TÜBİTAK destekli proje raporu, SBB Proje 104K092.
- Akşit, Bahattin ve Coşkun, Mustafa Kemal (2004). “Türkiye’nin Modernleşmesi Bağlamında İmam-Hatip Okulları” Aktay, Y. (der.) *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslamcılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akşit, Bahattin, Şen, Mustafa ve Coşkun, Mustafa Kemal (2000). “Modernleşme ve Eğitim: Ankara’daki Orta Öğretim Okullarındaki Öğrenci Profilleri” F. Atacan, ve diğerleri (der.) *Mübeccel Kıray için Yazılar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği (2001). *Türk Gençliği ve Katılım*. İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği.
- Artan, İnci Erdem ve diğerleri (2005). *Üniversite Gençliği Değerleri: Korkular ve Umutlar*, İstanbul, TESEV Yayınları, 2005.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2008). *Türkiye 2008 İnsani Gelişme Raporu. Türkiye’de Gençlik*. Ankara: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı.
- Bourdieu, Pierre (1980). “La jeunesse n’est qu’un mot”, *Questions de sociologie*. Paris: Editions de Minuit.
- Bourdieu, Pierre ve Passeron, Jean-Claude (1964). *Les Héritiers. Les étudiants et la culture*. Paris: Editions de Minuit.
- Burgaz, Berrin ve Ekinci, Ergin (2006). *Lise Öğrencilerinin İstenmeyen Davranışları ve Nedenleri*. TÜBİTAK destekli proje raporu, SBB proje 104K116.
- Çingir, Hülya; Kadılar, Cem ve Koçberber, Güler (2007). *Türkiye Genelinde İlk ve Ortaöğretim Olanaklarının İncelenmesi ve Belirlenen Aksaklıklara Çözüm Önerilerinin Getirilmesi*. TÜBİTAK destekli proje raporu, SBB proje 106K077.
- Dinçer, Alper ve Kolaşın, Gökçe (2008). “Türkiye Genç Neslini Kaybediyor”. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi (betam) Araştırma Notu 007, <http://betam.bahcesehir.edu.tr>.
- Dubet, François (1994). *Les Lycéens*. Paris: Seuil.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2009). *Eğitimde Eşitsizlik. Politika Analizi ve Öneriler*, İstanbul: ERG.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2010). *Eğitim İzleme Raporu 2009*, İstanbul: ERG.
- Gazi Üniversitesi (2003). *Türk Üniversite Gençliği Araştırması. Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını.
- Gençlik, AB ve Zıt Hisler: Bedenini İsterim ama Ruhunu Asla*, Türk Sosyal Bilimler Derneği, 2005.
- İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2011). *2010-2011 İstatistik Verileri*, İstanbul: İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi.
- İstanbul Mülkiyeliler Vakfı (1999). *Türk Gençliği 98 : Suskun Kitle Büyüteç Altında*. Ankara: İstanbul Mülkiyeliler Vakfı.
- Kazgan, Gülten (der.) (2002). *Kuştepe Gençlik Araştırması 2002*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Kazgan, Gülten (der.) (2006). *İstanbul Gençliği. Gençlik Değerleri Araştırması*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Lüküslü, Demet (2009). *Türkiye’de “Gençlik Miti”: 1980 Sonrası Türkiye Gençliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mediamanual.at: Fragebogen für Schölerinnen und Schöler, http://www.mediamanual.at/mediamanual/projekte/download/materalien/Frageb_Jugendliche.pdf
- Progress in International Reading Literacy Study 2006 (PIRLS): *Schölerfragebogen*, <http://www.bifie.at/sites/default/files/items/pirls2006-fragebogen-schueler.pdf>
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2010). *Türkiye’de Ergen Profili 2008*, Ankara
- Türk Eğitim Derneği (2010). *Ortaöğretime ve Yükseköğretime Geçiş Sistemi*. Ankara: TED.
- Ulber, Daniela (2006): Organisationsdiagnose an Schulen: Entwicklung eines Survey-Feedback-Instruments zur Bestandsaufnahme im Schulentwicklungsprozess, Münster: Waxmann, Schöler/innen - Fragebogen, S.245-261 http://www.zpid.de/pub/tests/pt_4179i_schueler.pdf
- Yaşama Dair Vakfı (YADA) (2008). *Türkiye “Gençlik Halleri” Araştırması*. Ankara: Yaşama Dair Vakıf (YADA).

Zeylan, Umut Sarp (2007). *Eğitimin Değeri ve Gençlik. Eğitimli İstanbul Gençliğinin Değerler Dünyası*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

16. Shell Jugendstudie: Fragebogen der Shell Jugendstudie 2010, http://www-static.shell.com/static/deu/downloads/aboutshell/our_commitment/shell_youth_study/2010/youth_study_2010_questionnaire.pdf

